

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Réseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

ENCJ ieguldījums 2025. gada Eiropas Komisijas ziņojumā par tiesiskumu

Attiecīgās norises saistībā ar tiesu iestāžu neatkarību

ENCJ ieguldījumus veido trīs sadaļas. Pirmajā iedaļā aplūkoti ENCJ paziņojumi un pasākumi 2024. gadā par tiesiskuma jautājumiem un informācija, kas iegūta, apmeklējot valstis tiešsaistē un klātienē pirms šī ieguldījuma iesniegšanas. Otrajā iedaļā ir izklāstīti ENCJ ziņojuma par tiesu varas neatkarību, atbildību un kvalitāti rezultāti. Trešajā iedaļā sniegts pārskats par attiecīgajām norisēm ENCJ dalībvalstīs saistībā ar tiesu iestāžu neatkarību, un tā pamatā ir dalībvalstu sniegtā informācija.

2024. gada Ģenerālajā asamblejā Romā par ENCJ locekļiem kļuva divas padomes: **Luksemburgas Tieslietu padome** un **Kipras Augstākā tiesu padome**. Abu valstu iestādes pārgāja no novērotāja statusa uz dalībnieka statusu, tādējādi sperot nozīmīgu soli to iesaistei Tīkla darbībā un sniedzot ieguldījumu Tīkla turpmākā virziena veidošanā. Pašlaik tīklā ir 23 locekļi un 17 novērotāji.

2024. gadā tika novērotas dažas horizontālas norises tiesu iestāžu padomju līmenī.

Ļoti pozitīvi vērtējams tas, ka ENCJ atzinīgi novērtēja politiskā strupceļa beigas, kas iepriekš bija kavējis **Spānijas Tieslietu ģenerālpadomes (CGPJ)** atjaunošanu un būtiski ietekmējis tās spēju efektīvi darboties, kā arī negatīvi ietekmējis tieslietu sistēmu kopumā. Pēc vienošanās starp abām galvenajām politiskajām partijām jaunais CGPJ sastāvs uzsāka savu pilnvaru termiņu 2024. gada 25. jūlijā, un pašlaik notiek tiesību aktu pārskatīšana, lai panāktu Padomes tiesnešu locekļu iecelšanas atbilstību Eiropas standartiem.

Visa gada laikā ENCJ tika informēta, ka **Slovēnijā** joprojām pastāv jautājums par neatbilstošu tiesnešu atalgojumu. Lai gan Konstitucionālās tiesas lēmums sniedza starpposma palīdzību, netika pieņemts ilgtspējīgs risinājums attiecībā uz pienācīgu tiesnešu atalgojumu. Līdzīga situācija bija vērojama **Ungārijā**. Dažādās ES valstīs notiekošā cīņa par pienācīgu tiesnešu atalgojumu uzsver finansiālā nodrošinājuma kā būtiska tiesu neatkarības komponenta nozīmi un nepieciešamību to risināt ilgtspējīgā veidā. Turklāt 2024. gada beigās ENCJ uzzināja par četrpusējo vienošanos, ko gatavojās noslēgt Ungārijas Tieslietu padome (OBT), Tieslietu ministrija, Kūrija un Tiesu birojs (OBH), faktiski saistot tiesnešu atalgojuma palielināšanu ar plašākām tiesu sistēmas reformām. ENCJ puda bažas par šo nolīguma noslēgšanu un pašu nolīgumu, nosūtot oficiālu paziņojumu OBT priekšsēdētājam. Plašāka informācija par tiesu sistēmas stāvokli Ungārijā un problēmām, ar kurām tā saskaras, tika iegūta, apmeklējot valsti 2025. gada janvāra beigās. (*sk. 1. ENCJ vispārīgos paziņojumus, darbības un vēstules*).

Itālijā valdība ir iesniegusi un pašlaik tiek izskatīti konstitūcijas grozījumi, kuru pieņemšanas gadījumā tiktu būtiski mainīta pašreizējā tiesu sistēmas darbība un karjeras iespējas. Ierosinātie grozījumi attiecībā uz Tieslietu padomes institucionālajām izmaiņām jo īpaši rada bažas saistībā ar disciplinārlietu iespējamu izslēgšanu no autonomo pārvaldes iestāžu kompetences. Vēl vairāk, ierosinātā pāreja no vēlēšanu sistēmas uz locekļu noteikšanu ar izlozes palīdzību ir pretrunā Eiropas standartiem.

Slovākijā drošības pasākumu trūkums attiecībā uz to Tieslietu padomes locekļu atļaušanu, kurus nav ievēlējuši tiesneši, joprojām apdraud padomes neatkarību un, plašākā nozīmē, tiesu varas neatkarību kopumā. Pēc parlamenta vēlēšanām 2023. gada septembrī tika atcelti deviņi Slovākijas Tieslietu padomes locekļi, kurus iecēla parlaments, valdība un Republikas prezidents, nenorādot būtiskus atcelšanas iemeslus, tādējādi faktiski būtiski mainot funkcionējošās padomes sastāvu. Šāda prakse ir pretrunā Eiropas standartiem¹ un faktiski apdraud tiesu neatkarību, kā arī darba nepārtrauktību.

Bulgārijas Augstākās tiesu padomes pilnvaru termiņš ir beidzies, tāpēc tās sastāvs būtu jāatjauno. Lai gan tika pieņemti un stājās spēkā Bulgārijas Republikas Konstitūcijas grozījumi, kuru mērķis bija reformēt tiesu varu un Augstāko tiesu padomi, proti, priekšlikums sadalīt padomi divās atsevišķās struktūrās (Tieslietu padomē un Prokuratūras padomē), Konstitucionālā tiesa atzina tos par nekonstitucionāliem. Tādējādi Padome turpina darboties pašreizējā sastāvā. ENCJ uzskata, ka šī situācija ir ievērojams solis atpakaļ attiecībā uz pasākumiem, kas veikti, lai pielāgotu Tieslietu padomes sastāvu Eiropas standartiem par tiesu iestāžu padomēm.

Novērotāja statusa piešķiršana 2023. gadā **Bosnijas un Hercegovinas Augstajai prokuratūras un tiesu padomei, Moldovas Augstākajai tiesnešu padomei un Ukrainas Augstajai tieslietu padomei** ļāva šīm iestādēm 2024. gadā piedalīties ENCJ projektos un stiprināt saikni ar ENCJ kopienu. Tomēr jāatzīmē, ka finansējuma trūkums joprojām ir problēma dažiem ENCJ novērotājiem, kas ierobežo viņu pilnvērtīgu līdzdalību visās tīkla darbībās. Tas ir vēl jo vairāk aktuāli pēc tam, kad ir apšaubīta USAID darbības turpināšana. Tāpēc ir jāpastiprina centieni atbalstīt viņu iesaistīšanos.

Turklāt 2024. gadā pēc četru gadu cikla ENCJ neatkarības, atbildības un kvalitātes projekts uzsāka jaunu posmu. Kā būtiska ENCJ uzsāktā tiesu sistēmas uzlabošanas cikla sastāvdaļa sešās nelielās dialoga grupās saskaņā ar Čathemas nama noteikumiem notika diskusijas par draudiem un izaicinājumiem, ar kuriem saskaras konkrētas padomes. Tika izstrādāti turpmākas uzlabošanas plāni. Pirmo reizi 2024. gadā diskusijās uzmanība tika pievērsta ne tikai tiesu neatkarībai un pārskatatbildībai, bet arī tiesu sistēmas kvalitātei, efektīvi pastiprinot centienus palīdzēt tiesu iestādēm šajā jomā.

Dialoga grupās uzmanība tika pievērsta tādiem būtiskiem jautājumiem kā tiesu varas mijiedarbība ar citiem valsts pārvaldes atzariem, plašsaziņas līdzekļu spiediens, tiesnešu un darbinieku trūkums, tiesnešu novērtēšana un disciplinārā atbildība u. c. (*sk. 2. sadaļu*). *ENCJ ziņojumu par tiesu varas neatkarību, atbildību un kvalitāti*.

¹ [ENCJ Tieslietu padomju apkopojums](#).

1. ENCJ vispārīgi paziņojumi, darbības un vēstules

2024. gadā ENCJ turpināja centienus veicināt Eiropas standartus tiesu iestāžu padomju izveidei un darbībai, kā arī tiesu iestāžu neatkarību kā vienu no tiesiskuma elementiem, vienlaikus sniedzot tiesu iestādēm speciālās zināšanas.

Gada laikā ENTK vērsa uzmanību uz to, ka **Slovēnijā** nav novēroti pozitīvi uzlabojumi attiecībā uz nepietiekamo (neatbilstošo) tiesnešu atalgojumu. 2024. gada 12. jūnijā Ģenerālā asambleja apstiprināja Eiropas Tiesnešu asociācijas (EAJ) deklarāciju par tiesnešu neatkarību Slovēnijā².

Par līdzīgu situāciju tika ziņots **Ungārijā**, par ko 2024. gada janvārī informēja Tieslietu padome (OBT). OBT informēja ENCJ, ka tiesnešu atalgojuma jomā nav notikuši būtiski uzlabojumi, un iepriekšējos tiesnešu algu palielinājumus negatīvi ietekmēja augstā inflācija, ievērojami samazinot to reālo vērtību. Līdz ar to tiesnešu un tiesu darbinieku finansiālais stāvoklis ievērojami pasliktinājās.

Nemot vērā šos notikumus, ENCJ valde nāca klajā ar paziņojumu⁽³⁾, kurā atkārtoti apstiprināja, ka neatkarīga tiesu vara katrā dalībvalstī ir būtiska, lai nodrošinātu Eiropas Savienības Tiesas Statūtu 3. panta pamatvērtību ievērošanu. LES 2, uz kurām balstās Eiropas Savienība. Valde uzsvēra, ka tiesnešu atalgojums, kas atbilst tiesnešu funkciju svarīgumam, ir tiesu neatkarības sastāvdaļa. Visbeidzot, paziņojumā visi attiecīgie dalībnieki tika aicināti veikt nepieciešamos pasākumus, lai atrisinātu šos jautājumus.

2024. gada novembrī ENCJ uzzināja par sarunām par četrpusējo nolīgumu starp Ungārijas Tieslietu padomi (OBT), Tieslietu biroju (OBH), Kuria un Tieslietu ministriju, kuru parakstītāji noslēdza 2024. gada 22. novembrī⁴. ENCJ pauda kritisku nostāju attiecībā uz nolīguma noslēgšanu, norādot, ka nolīgums ir formulēts tik plašā kā nav iespējams pietiekami skaidri noteikt, kādas tieši saistības parakstītāji uzņemas⁵.

Valsts apmeklējuma laikā 2025. gada janvāra beigās ENCJ delegācija pievērsa uzmanību šādiem aspektiem: trūkst pienācīgu konsultāciju ar tiesu iestādēm attiecībā uz likumdošanas izmaiņām, lai īstenotu nolīgumu, tiesnešu paustais viedoklis par tiesu neatkarību saskārās ar pretestību, ieinteresētās personas pauda bažas par iespējamām dienesta tiesu reformām un par to, ka pašlaik nav atrisināts jautājums par tiesnešu atalgojumu.

Par 2024. gada 20. decembrī pieņemtajiem 2024. gada 20. decembra tiesību aktu grozījumiem, ar kuriem īsteno nolīgumu, netika pienācīgi apspriests ar OBT un tiesu iestādēm. Tas bija iespējams, apejot parasto likumdošanas procedūru, un tas ir pretrunā Eiropas standartiem⁶.

Tikšanās laikā ar tieslietu ministru ENCJ delegācija tika informēta, ka ir paredzēta rajona tiesu reforma. Delegācija uzskatīja, ka īpaši pārsteidzoši ir tas, ka valdība, šķiet, balstās uz

² [ENCJ Ģenerālās asamblejas 2024. gada 12. jūnija deklarācija](#), ar kuru apstiprināta Eiropas Tiesnešu asociācijas deklarācija par tiesnešu neatkarību Slovēnijā.

³ [ENCJ Valdes 2024. gada 24. jūlija paziņojums](#) par tiesnešu atalgojuma situāciju Ungārijā.

⁴ Ungārijas Tieslietu padome ar 2025. gada 15. janvāra lēmumu atzina nolīgumu par spēkā neesošu.

⁵ Sk., [2024. gada 19. decembra atklāto vēstuli](#).

⁶ [ENCJ Kompendijs par tiesu iestāžu](#), [CCJE Atzinums Nr. 10 \(2007\)](#), [CCJE Atzinums Nr. 24 \(2021\)](#), [Lisabonas deklarācija 2018](#), [Varšavas deklarācija 2016. gadā](#).

priekšlikumus šai reformai, individuāli apspriežoties ar tiesu priekšsēdētājiem, nevis ar OBT.

Ieinteresētās personas puda bažas par iespējamām dienesta tiesu reformām. Dienesta tiesām ir būtiska nozīme tiesu varas neatkarības nodrošināšanā, izlemjot disciplinārlietas, un tās var tikt izmantotas kā instruments spiediena izdarīšanai uz tiesnešiem, kā arī atvērinošā efekta pastiprināšanai, tāpēc jebkādas kaitīgas izmaiņas dienesta tiesu institucionālajā struktūrā vai darbībā būtu nopietns apdraudējums.

Iepriekšminētā četrpusējā nolīguma noslēgšana un saskaņotā tiesnešu algu paaugstināšanas shēma mudināja Ungārijas tiesnešus runāt par tiesu varas neatkarību un tiesiskuma situāciju Ungārijā, demonstrējot ievērojamu vienotību un drosmi. ENCJ atbalstīja tiesnešus, organizējot tikšanos ar tiesnešu asociāciju pārstāvjiem, kuras laikā tā uzsvēra, ka tiesnešiem ir tiesības paust savu viedokli par jautājumiem, kas saistīti ar tiesiskuma īstenošanu, un ka Eiropas tiesnešiem ir kolektīvs pienākums paust savu viedokli, ja tiesiskums ir apdraudēts.

Šis jautājums par neatbilstošu tiesnešu atalgojumu tika daļēji risināts, 2024. gada 20. decembra beigās pieņemot tiesību aktu grozījumus. No 2025. gada 1. janvāra parasto tiesu tiesnešiem tika paaugstināts atalgojums par 15 %, un, lai gan līgumā ir paredzēts turpmāks palielinājums, tas nav iestrādāts likumā, lai nodrošinātu pietiekamas garantijas. Turklāt tiesību aktos nav paredzēta automātiska indeksācija, un neviena no ieinteresētajām personām, ar kurām tikās ENCJ, neapstiprināja, ka indeksācija būtu jāapspiež. Jāuzsver arī tas, ka, pieņemot īpašu algu shēmu, piesaistot Kūrijas tiesnešu algu Kūrijas priekšsēdētāja algai, Kūrijas tiesneši saņēma vislielāko palielinājumu, kas no 2025. gada 1. janvāra sasniedza aptuveni 48 % algas pieaugumu.

Bažas par strupceļu **Spānijas Consejo General del Poder Judicial** saglabājās līdz 2024. gada jūnijam. Šis strupceļš ietekmēja CGPJ spēju pilnībā pildīt savus pienākumus, jo īpaši efektīvi veikt tiesnešu iecelšanu amatā. Lai demonstrētu un sniegtu atbalstu šai iestādei, 2024. gada 2. aprīlī ENCJ sadarbībā ar Eiropas Tiesnešu asociāciju nāca klajā ar kopīgu paziņojumu par Spānijas Tiesu varas padomes atjaunošanu. Paziņojumā tika uzsvērts, cik svarīgi ir mudināt visas iesaistītās puses sadarboties, lai atrisinātu pašreizējo situāciju.

Rumānijā radās bažas par IT pārvaldības reformu tiesu sistēmā. ENCJ valde nāca klajā ar paziņojumu, kurā puda bažas par reformu, kuras mērķis ir centralizēt tiesu iestāžu datubāzu mitināšanu un pārvaldību Tieslietu ministrijas pārziņā. Paziņojumā⁷ valde uzsvēra, ka tiesu iestāžu padomēm vajadzētu būt lēmējvarai gan attiecībā uz tiesu iestāžu datubāzu pārvaldību, gan attiecībā uz tiesu iestādēs izmantotajām lietojumprogrammām.

ENCJ valde cieši uzraudzīja situāciju **Bosnijā un Hercegovinā** saistībā ar likumprojektu par Augsto tiesnešu un prokuroru padomi (AIPP). Pēc HJPC priekšsēdētāja lūguma 2024. gada jūnijā tika sniegts ENCJ atzinums par likumprojekta atbilstību Eiropas standartiem.

20. ENCJ Ģenerālās asamblejas uzmanības centrā bija plaša tēma par **tiesu pieejamību**, kas ir viena no būtiskākajām sastāvdaļām. Plenārsesijas laikā 14. jūnijā 2024. gada 14. jūnijā tika pieņemta deklarācija.

⁷ [ENCJ Valdes 2024. gada 2. aprīļa paziņojums](#) par Spānijas Tieslietu padomes atjaunošanu.

2024⁽⁸⁾, kurā uzsvērts, cik svarīgi ir nodrošināt tiesu pieejamību, īpašu uzmanību neaizsargātām iedzīvotāju grupām, tiesiskuma digitalizācijai un Tieslietu padomju lomai šajās jomās.

Turklāt ENCJ prezidente Madeleine Mathieu aktīvi pārstāvēja organizāciju dažādos pasākumos.

Viens no svarīgākajiem notikumiem bija starptautiskā "Varšavas Cilvēka dimensijas konference" 2024. gada 4. oktobrī, kur Mathieu uzstājās ar galveno runu panelīdiskusijā, kas bija veltīta tiesiskumam. Pasākumu organizēja EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību birojs (ODHIR) Maltas prezidentūras laikā. Konferencē Mathieu kundze sniedza ieskatu par tiesiskuma un tiesu neatkarības kritiskajiem jautājumiem. Turklāt ENCJ Valdes vārdā bijusī ENCJ prezidente Dalia Vasariene piedalījās apaļā galda diskusijā "Tiesnešu integritāte un profesionālā ētika: decembrī organizētajā diskusijā "Tiesnešu integritāte un profesionālā ētika", ko USAID organizēja Ukrainas tiesu sistēmas pārstāvjiem, kur viņa dalījās pieredzē par tiesnešu integritāti, Tiesnešu padomes locekļu rīcības kodeksu un Tiesnešu rīcības kodeksu.

2. ENCJ ziņojums par tiesu sistēmas neatkarību, atbildību un kvalitāti

2013. gadā tika uzsākts projekts par tiesu iestāžu neatkarību, atbildību un kvalitāti, un tā mērķis uzlabot un stiprināt tiesu iestāžu neatkarību un atbildību, apzinot tiesu sistēmu stiprās un vājās puses un nodrošinot rīkus to novēršanai. Projektu veido uzlabošanas cikls, kas jāpiemēro iesaistītajām Tieslietu padomēm.

Lai lasītu 2023-2024. gada ziņojumu, [noklikšķiniet šeit](#).

Ziņojumā aplūkoti vairāki jautājumi:

2024. gada pirmajos trijos mēnešos tika sasauktas sešas dialoga grupas, lai apspriestu neatkarības un atbildības rādītāju rezultātus un kvalitāti, kas tika mērīta 2022.-2023. gadā. Formāts sastāvēja no padziļinātas klātienē sanāksmes un noslēdzošās tiešsaistes sanāksmes. Kopīgi apspriestie aspekti bija bieži (bet ne vienmēr) saspīlētās attiecības ar citām valsts varām, kas kavē tiesu sistēmas darbību un attīstību, bieži vien sadrumstalotā tiesu sistēmas pārvaldība un vadība, attiecības ar plašsaziņas līdzekļiem un uzticēšanās tiesu sistēmai, kas dažādās tiesu sistēmās atšķiras. Ja uzticēšanās ir zema, ir būtiski (atkal) iegūt uzticēšanos, un tam parasti ir nepieciešama orientācija uz tiesu lietotājiem un sabiedrību kopumā. Svarīgs temats bija tiesnešu un (juridiskā) personāla trūkums, kas daudzējādā ziņā apdraud tiesu sistēmas darbību. Dialoga grupās bieži uzmanība tika pievērsta arī iekšējiem mehānismiem tiesu sistēmas pienācīgai darbībai, jo īpaši attiecībā uz tiesnešu novērtēšanu un disciplīnu. Šie mehānismi tika uzskatīti par būtiskiem ārējai pārskatatbildībai un tiesu sistēmas kvalitātei, taču tika atzīts arī tas, ka pašlaik esošie mehānismi parasti izmaksā daudz līdzekļu un šķiet, ka lielākajā daļā tiesu iestāžu tie nedod lielu rezultātu. Minētie jautājumi ir būtiski gan no neatkarības un atbildības, gan kvalitātes viedokļa.

2023./2024. gadā tika sagatavoti un pieņemti **minimālie standarti par tiesnešu politisko piederību**. Standarti cita starpā paredz, ka profesionāli tiesneši nevar vienlaikus ieņemt vēlētu amatu vai ieņemt jebkādu politisku mandātu vietējā, reģionālā, valsts vai pārnacionālā līmenī, kā arī viņi nevar

⁸ [Romas 2024. gada deklarācija par tiesu pieejamību](#).

vienlaikus strādājot par tiesnešiem, strādāt par ierēdņiem. Turklāt, paužot politiskos uzskatus, visiem tiesnešiem jābūt nosvērtiem, lai nodrošinātu, ka personas var uzticēties tiesiskumam un tiesneša un tiesu varas kopumā neatkarībai. Ja tiesnešiem ir spēcīgi politiski uzskati, kas attiecas uz lietu, būtu jāievieš atstatīšanas procedūras.

Nemot vērā to, ka demokrātiskās kultūras ziņā dažādās valstīs pastāv lielas atšķirības, minimālie standarti ir samērā īsi, un, jo īpaši, ja sabiedrības uzticēšanās tiesu varai ir zema, ieteicams apsvērt papildu pasākumus.

Tika sagatavots 2025. gada janvārī uzsāktās ENCJ aptaujas par tiesnešu neatkarību piektais izdevums. Pēc notikumiem vairākās dalībvalstīs tika pievienots jautājums par tiesnešu fizisku un mutisku iebiedēšanu un draudiem.

Saistībā ar kvalitāti:

2023./2024. gadā projekta grupa pieņēma "Piekļuvi tiesiskumam" kā galveno, visaptverošo koncepciju savam darbam kvalitātes jomā. Par tiesiskuma pieejamības diskusiju sākumpunktu tika izmantotas divas apakštēmas: tiesiskuma pieejamība personām ar invaliditāti un neaizsargātām personām un tiesiskuma pieejamība, izmantojot digitalizāciju.

Tika organizētas interaktīvas pieredzes apmaiņas sesijas par procesuālo un fizisko kārtību attiecībā uz tiesu pieejamību neaizsargātām pusēm, kā arī par digitālo rīku izmantošanas ietekmi uz šīm pusēm. Ziņojumā tika prezentēta un katalogizēta plaša ENCJ locekļu un novērotāju labā prakse, iedvesmojot un stimulējot Tieslietu padomes veikt papildu pasākumus, lai nodrošinātu tiesu pieejamību neaizsargātām personām. ENCJ pozitīvo pārmaiņu balvu 2024 saņēma **Consejo General del Poder Judicial (CGPJ) Spānija** par tiesu nolēmumu vienkāršas lasīšanas sistēmu. Lai gan tika panākta vienošanās, ka digitālie rīki var būt noderīgi neaizsargātām tiesvedības pusēm, tika paustas arī bažas. Tika norādīts, ka neaizsargāto grupu cilvēkiem var nebūt piekļuves piemērotām tehnoloģijām vai tiem var nebūt pietiekami laba interneta josla, vai prasmju, lai izmantotu digitālo rīku sniegtās iespējas.

2024. gada septembrī un decembrī notika informācijas apmaiņa par pašpārstāvību tiesā, prasībām un problēmām, ar kurām nācies saskarties, kā arī par juridisko palīdzību civillietās (attiecībā uz pieejamību, kārtību un efektivitāti).

Saistībā ar Tiesas lietotāju aptauju:

ENCJ ir svarīgi iegūt statistiski nozīmīgus datus par to, kā tiesu lietotāji uztver tiesu varas neatkarību. Šā iemesla dēļ ENCJ turpināja veicināt tiesu lietotāju aptaujas īstenošanu.

Šajā projekta gadā darbs bija vērsts uz divām galvenajām jomām. Pirmā bija saistīta ar tiesu lietotāju aptauju prakses apmaiņu, bet otrā - ar diskusijām par ar kvalitāti saistītu jautājumu iekļaušanu tiesu lietotāju aptaujas paraugā.

Projekta gada laikā grupas dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar Francijā (2023. gadā Lionas tiesā) un Bosnijā un Hercegovinā veikto tiesu lietotāju aptauju metodoloģiju un rezultātiem.

Līdztekus tam projekta grupa pārskatīja CEPEJ izstrādātās tiesu lietotāju aptaujas un ņēma vērā pieredzi, kas gūta līdzīgās aptaujās, kuras nesen veica ENCJ locekļi un novērotāji. Projekta grupa vienojās, ka ir nepieciešams pievienot ar kvalitāti saistītus jautājumus, jo tie ļauj veikt rūpīgāku un detalizētāku apsekojumu.

Tiesu sistēmas skrupulozs novērtējums gan kopumā, gan konkrētu tiesu līmenī. Tāpēc šajā sakarā tika paplašināta ENCJ tiesu lietotāju aptauja.

Lai gan ENCJ turpina veicināt valstu tiesu lietotāju aptaujas, joprojām ir ļoti nepieciešams veikt Eiropas mēroga aptauju, lai gūtu pilnīgu pārskatu par tiesu neatkarību.

3. Tieslietu padomes ENCJ locekļu informācija

1. Izmaiņas padomju darbībā Vispārīgas piezīmes

Pārskata periodā dažas Tieslietu padomes ziņoja par izmaiņām Padomē vai tās darbībā. Par tām padomēm, kuras ziņo par izmaiņām savā darbībā, informāciju var atrast ziņojuma sadaļā, kas veltīta konkrētai valstij (sk. turpmāk). Ir arī padomes⁽⁹⁾, kas nav ziņojušas par izmaiņām Tieslietu padomē vai tās darbībā.

Sadaļa, kas veltīta konkrētai valstij

- **Bulgārijas Augstākā tiesu padome**

2023. gada beigās tika pieņemti grozījumi Bulgārijas Republikas Konstitūcijā, kas paredz tiesu sistēmas un Augstākās tiesu padomes reformu.

Pret šiem grozījumiem tika iesniegtas divas prasības atzīt noteikumus par neatbilstošiem konstitūcijai. Bulgārijas Republikas Konstitucionālā tiesa 2024. gada jūlija beigās nolēma, ka gandrīz visi Konstitūcijas noteikumi, tostarp tie, kas attiecas uz Augstākās tiesu padomes reformu, ir atcelti.

Saskaņā ar Konstitucionālās tiesas lēmumu visi noteikumi, kas atzīti par neatbilstošiem konstitūcijai, "paliek redakcijā, kāda tie bija spēkā līdz Likuma par Bulgārijas Republikas Konstitūcijas grozīšanu un papildināšanu spēkā stāšanās brīdim". Tiesiskās sekas, kas radās, kad šie grozījumi minētajos konstitucionālajos noteikumos bija spēkā pirms šā lēmuma stāšanās spēkā, saglabā savu juridisko spēku".

Konstitucionālās tiesas lēmums ir pieejams tīmekļa vietnē: <https://www.constcourt.bg/en/case-650>.

- **Conseil Supérieur de la Magistrature Francija**

2024. gadā Padomē nav notikušas būtiskas izmaiņas.

Tomēr vienam no diviem Nacionālās asamblejas priekšsēdētāja izvēlētajiem locekļiem 2024. gada septembrī personisku iemeslu dēļ nācās atkāpties. Kamēr tika nokārtotas formalitātes saistībā ar jaunu iecelšanu amatā, viņa pēctecis stājās amatā 2025. gada 1. janvārī.

Turklāt Padomē ir divi papildu darbinieki, tādējādi kopējais darbinieku skaits ir 24.

⁹ Padomes: Dānijas Nacionālā tiesu administrācija; Tiesu administrācijas komisija (Malta); Rumānijas Augstākā tiesnešu padome; Horvātijas Valsts Tieslietu padome;

Starp galvenajiem 2024/2025. gada projektiem Padome pašlaik ir atbildīga par jauna rīcības kodeksa (vadlīnijas par deontoloģiskajiem noteikumiem) izstrādi, piemērojot 2023. gada 20. novembra pamatlikumu.

- **Grieķijas Augstākā civillietu un kriminālietu tiesu padome un Augstākā administratīvo tiesu padome**

Nav izmaiņu

- **Īrijas Tieslietu padome**

Izmaiņas tiesnešu iecelšanā amatā

Saistībā ar locekļu iecelšanu ir jāievieš jauns tiesiskais regulējums attiecībā uz tiesnešu iecelšanu. Ar 2023. gada Tiesnešu iecelšanas komisijas likumu tika izveidota jauna, neatkarīga Tiesnešu iecelšanas komisija (JAC), lai atlasītu un ieteiktu personas visiem tiesnešu amatiem Īrijā un Īrijas tiesnešus ES un starptautiskajās tiesās. Komisija iecēla locekļus, noteica telpas sanāksmēm un intervijām un 2024. gadā sāka starpposma sanāksmes. Komisijas sastāvā ir 9 locekļi:

4 tiesneši, 4 nespeciālisti un ģenerālprokurors. 2025. gada 1. janvārī JAC aizstāja Tiesnešu iecelšanas padomdevēju padomi (JAAB).

Šī AKK aicinās iesniegt pieteikumus uz vakantajām amata vietām, tiklīdz valdība būs informējusi par vakanci. AKK izskatīs pieteikumus, atlasīs kandidātus, kurus tā uzskatīs par piemērotākajiem, un intervēs tos. Uz katru vakanci AĪK iesaka valdībai trīs kandidātus. Valdība var izvirzīt tikai Tiesnešu iecelšanas komisijas ieteiktos kandidātus, kurus var iecelt amatā prezidents.

Procedūra attiecas uz visiem tiesnešu amatiem neatkarīgi no tā, vai iecelšana amatā ir pirmā iecelšana vai iecelšana amatā no citas tiesas. Tādējādi pirmo reizi kandidātus intervēs, Komisija centīsies sasniegt likumā noteikto mērķi, ka tiesu sistēmai ir jāatspoguļo iedzīvotāju daudzveidība kopumā, un JAC ir pienākums ņemt vērā kandidātu attiecīgo tiesnešu apmācību vai nepārtrauktu profesionālo pilnveidi.

- **Consiglio Superiore della Magistratura/Itālijas Tieslietu augstā padome**

Svarīgi notikumi saistībā ar Itālijas Augsto tiesu iestāžu padomi ir daļa no konstitucionālā likumprojekta Nr. 1917, kas 2024. gada 13. jūnijā tika iesniegts Deputātu palātai ("*Noteikumi par jurisdikcijas sistēmu un Augstās disciplinārtiesas izveidi*"). Konstitucionālā likuma projekts pašlaik tiek izskatīts parlamentā.

Konstitucionālā likuma projektā ir paredzēts nodalīt tiesnešu un prokuroru karjeras. Šīs reformas mērķis ir izveidot divas atsevišķas Tieslietu padomes: vienu tiesnešu un vienu prokuroru padomi. Saskaņā ar tiesu sistēmu šīs padomes ir atbildīgas par pieņemšanu darbā, iecelšanu amatā, pārcelšanu, profesionālo novērtējumu, tiesnešu funkciju piešķiršanu tiesnešiem.

Reformas projektā disciplinārā jurisdikcija ir izslēgta no Tieslietu padomes kompetences.

Paredzēta arī abu Augsto tiesu iestāžu padomju vēlēšanu sistēmas reforma.

Reformas projektā paredzēts, ka:

- Augsto tiesnešu padomi un Augsto prokuroru padomi vada Republikas prezidents;

- Kasācijas tiesas pirmais priekšsēdētājs un ģenerālprokurors būs locekļi *ex officio*;

- Viena trešdaļa locekļu tiktu izraudzīta ar izlozes palīdzību no universitāšu profesoru juridiskajos priekšmetos un juristu ar vismaz piecpadsmi gadu saraksta. Sarakstu veidotu parlaments kopīgā sesijā sešu mēnešu laikā pēc stāšanās amatā, un divas trešdaļas būtu jāizlozē no tiesnešu un prokuroru vidus saskaņā ar likumā noteikto skaitu un kārtību.

Locekļi, kas iecelti ar izlozes palīdzību, paliek amatā četrus gadus un nevar piedalīties nākamajā izlozes procedūrā.

Attiecībā uz tiesnešu un prokuroru disciplinārbildību jānorāda, ka konstitucionālā likuma projektā, ko pašlaik izskata parlaments, ir paredzēta Augstā disciplinārā tiesa, kuras disciplinārā jurisdikcijā būtu profesionālo tiesnešu, tiesnešu un prokuroru disciplinārlietas.

Projektā paredzēts, ka Augstākajā tiesā 15 locekļi, kuru amata pilnvaru termiņš būs četri gadi, un viņu iecelšana nav atjaunojama. Locekļus izvēlēties šādi:

d) 3 locekļus ieceļ Republikas prezidents no augstskolu profesoru vidus juridiskajos priekšmetos un juristu ar vismaz divdesmit gadu praksi;

e) 3 locekļi, kurus sešu mēnešu laikā pēc sesijas atklāšanas ar izlozes palīdzību izvēlas no to personu saraksta, kurām ir tādas pašas prasības, kā norādīts iepriekš, un kurus kopīgā sesijā ievēl Parlaments;

f) 6 tiesneši un 3 prokurori, kurus izvēlas ar izlozes palīdzību no attiecīgo kategoriju tiesnešu vidus, kuriem ir vismaz 20 gadu tiesneša amata prakse un kuri veic vai ir veikuši tiesneša pienākumus Kasācijas tiesā.

Paredzēts, ka apelācijas sūdzības par Pirmās instances tiesas pieņemtajiem spriedumiem, arī pēc būtības, tiks iesniegtas tikai pašā Augstākajā tiesā.

Tāpēc likums paredz tikai vienu vienotu pārsūdzību pret Augstās tiesas lēmumiem, ieviešot vienotu pārsūdzības līmeni gan attiecībā uz faktiem, gan tiesību jautājumiem. Tādējādi ar šo likumu tiks izslēgta pārsūdzība Kasācijas tiesā, lai gan pašlaik tā ir iespējama attiecībā uz Augstākās tiesu padomes Disciplinārlietu nodaļas lēmumiem saskaņā ar Civilprocesa kodeksa (turpmāk "Civilprocesa kodekss") 3. pantu. 24 2006. gada Likumdošanas dekrēta Nr. 109.

Konstitucionālās reformas projektā paredzēts, ka parastie tiesību akti nosaka disciplinārpārkāpumus un sankcijas, norāda kolēģiju sastāvu, kā arī nosaka disciplinārprocesu un noteikumus, kas nepieciešami Augstākās tiesas darbībai. Turklāt tas nodrošina, ka kolēģijā ir pārstāvēti tiesneši vai prokurori.

- **Consiglio di Presidenza della giustizia amministrativa/Prezidentālā justīcijas padome Itālija**

Pašlaik tā nav, lai gan pašreiz notiekošā parastās tiesu sistēmas reforma paredz, ka padomi veidos tiesneši, kurus vairs neievēlēs citi tiesneši, bet gan izvēlēties ar izlozes palīdzību.

Šī reforma, pašlaik attiecas tikai uz ierindas tiesnešiem, ja tā tiktu attiecināta arī uz speciālajām tiesu iestādēm (piemēram, administratīvajām), būtiski vājinātu padomes neatkarības garantijas, jo tā vairs nepārstāvētu tiesnešus, bet tās sastāvā būtu tiesneši, kas nav motivēti risināt pašpārvaldes jautājumus, iespējams, pat būtu pilnīgi neieinteresēti vai nepieredzējuši. Turklāt, kā tas jau ir pašlaik, padomē, kurā vairs nebūtu reprezentatīvu tiesnešu, varētu ietilpt politisko partiju iecelti nespēcālisti, kas varētu būtiski politiski ietekmēt padomi, kuras sastāvā vairs nebūtu reprezentatīvu tiesnešu. Atkārtoti tiek uzsvērts, ka pašlaik reformas projekts neattiecas uz administratīvajiem tiesnešiem, bet mēs, protams, ar bažām domājam par iespējamo regulas paplašināšanu, kas pašlaik nav paredzēta.

Turklāt mūsu padomes locekļiem nav imunitātes pret atbildību par padomes darbības laikā paustajiem viedokļiem un balsojumiem, un tas ir problēma, jo tādējādi visi padomes locekļi ir pakļauti spiedienam un draudiem, tāpēc viņi nevar darboties pilnīgi neatkarīgi.

- **Tieslietu padome/Latvijas Tieslietu padome**

Pašlaik notiek vairāki notikumi saistībā ar tiesu sistēmu un tās neatkarības stiprināšanu. Pašlaik tiek apspriesti grozījumi likumā "Par tiesu varu" attiecībā uz papildu novērotājiem padomē un funkciju nodošanu no izpildvaras tiesu varai.

Tieslietu akadēmija ir sākusi savu darbību 2025. gadā. Saskaņā ar Tieslietu akadēmijas likuma 2. pantu "akadēmijas institucionālo uzraudzību ar tieslietu ministra starpniecību īsteno Ministru . Akadēmijas funkcionālo uzraudzību veic Tieslietu padome"⁽¹⁰⁾.

8. pants. Tieslietu padomes kompetence

Tieslietu padome veic šādus uzdevumus:

- 1) noteikt stratēģiskos mācību mērķus un virzienus;
- 2) apstiprina akadēmijas darbības stratēģiju un pārrauga tās īstenošanu;
- 3) definēt mācību programmas izstrādes principus;
- 4) noteikt kārtību, kādā no tiesnešu un prokuroru vidus tiek izvēlēti mācību pasākumu vadītāji;
- 5) apstiprina mācību programmas un gada mācību plānu;
- 6) uzklasa Akadēmijas direktora iesniegto akadēmijas darbības gada pārskatu par gadu un, ja nepieciešams, sniedz ieteikumus uzlabojumiem;
- 7) sniedz Akadēmijas direktoram atzinumu par Akadēmijas budžeta projektu;
- 8) veikt citus šajā likumā noteiktos uzdevumus.

2024. gada novembrī Tieslietu ministrija (TM) izsludināja atklātu konkursu uz Tieslietu akadēmijas direktora amatu. Pretendentus vērtē komisija, kuras sastāvā ir trīs Tieslietu padomes iecelti tiesu varas pārstāvji un trīs tieslietu ministra iecelti izpildvaras pārstāvji.

¹⁰ Likuma neoficiālais tulkojums ir pieejams šeit:

<https://www.tieslietupadome.lv/en/media/9114/download?attachment>.

Tieslietu akadēmijas direktora amata pretendēšanas nosacījumus un kārtību, kā arī pretendentu atlases un novērtēšanas kārtību apstiprināja Tieslietu padome (19.11.2024.).

Konkursa beigās tieslietu ministrs kandidātu, kurš būs saņēmis Tieslietu padomes atbalstu, izvirzīs Ministru kabinetam iecelšanai Tieslietu akadēmijas direktora amatā. Tieslietu akadēmijas direktora mēnešalga būs līdz EUR 4062 (pirms nodokļu nomaksas).

Tieslietu padome ar Eiropas Savienības finansējumu, izmantojot Tehniskā atbalsta instrumentu, ir sākusi īstenot projektu, kura mērķis ir uzlabot tiesu sistēmas efektivitāti un budžeta plānošanas spējas, lai īstenotu strukturālās reformas. Projekta īstenošanu īsteno PricewaterhouseCoopers EU Services un Eiropas Komisijas Strukturālo reformu atbalsta ģenerāldirektorāts, sadarbojoties PricewaterhouseCoopers Latvia un stratēģiskajiem partneriem.

Projekta ietvaros 18 mēnešu laikā plānotas dažādas aktivitātes - ziņojuma par pašreizējo situāciju Latvijas tiesu sistēmā izstrāde, ieteikumu un ceļveža izstrāde tiesu sistēmas institucionālajai reformai, statistikas modeļa izstrāde tiesu sistēmas noslodzes un budžeta aspektu novērtēšanai, kā arī metodikas izmēģināšana, apmācības un rokasgrāmatas par tiesu sistēmas datu vākšanu, metodoloģiju un resursu novērtēšanu izstrāde. Projekta "Tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta plānošanas uzlabošana Latvijā" īstenošana sākas 2024. gada 6. septembrī un turpināsies līdz 2026. gada 5. martam.

- **Teisēju Padome/Lietuvas Tieslietu padome**

Lai stiprinātu tiesu neatkarību, 2024. gadā tiesnešu kopiena īstenoja divas iniciatīvas, kuru mērķis bija stiprināt Tieslietu padomes lomu tiesu neatkarības nodrošināšanā un nodrošināt ciešāku sadarbību starp tiesu sistēmu un izpildvaru un likumdevējvaru.

2024. gada 18. oktobrī notika tiesnešu kopsapulce, kas ir augstākā tiesu pašpārvaldes institūcija, tika ievēlēts jauns Tieslietu padomes sastāvs un pieņemts lēmums¹¹ par Tieslietu padomes tiesībām vērsties Satversmes tiesā. Turklāt tiesnešu pilnsapulce pieņēma Rezolūciju¹² par ciešāku sadarbību starp valsts varas iestādēm tiesu darbības jautājumos.

2024. gada 28. oktobrī Tieslietu padomes vadības vēlēšanas. Tika ievēlēti šādi locekļi:

- Tieslietu padomes priekšsēdētājs: Danguolė Bublienė,
- Tieslietu padomes priekšsēdētāja vietnieks: Lietuvas Apelācijas tiesas priekšsēdētājs Nerijus Meilutis,
- Tieslietu padomes sekretārs: Viļņas pilsētas rajona tiesas priekšsēdētāja Viktorija Šelmiene.

2024. gada 1. jūlijā, lai efektīvi risinātu darba slodzes līdzsvara nodrošināšanas jautājumus rajona un apgabaltiesās, stājās spēkā izmaiņas civillietu sadales kārtībā rajona un apgabaltiesās attiecībā uz rakstveida procesā izskatāmo civillietu sadali.

¹¹ <https://www.teismai.lt/lt/teismu-savivalda/visuotinis-teiseju-susirinkimas/sprendimai/168/2024-10>

¹² <https://www.teismai.lt/lt/teismu-savivalda/visuotinis-teiseju-susirinkimas/sprendimai/168/2024-10>

Tika noteikts, ka lietas, kuras saskaņā ar Civilprocesa kodeksa pamatojumu var izskatīt rajona tiesās rakstveida procesā un uz kurām neattiecas izņēmuma jurisdikcijas noteikumi, rajona tiesām vai tiesu palātām tiek sadalītas, izmantojot datorprogrammu, ņemot vērā to darba slodzi un ievērojot Tiesu padomes apstiprinātos lietu sadales noteikumus (Civilprocesa kodeksa 62. panta 2. punkts). Turklāt tika noteikts, ka lietas, kuru pamatā apelācijas sūdzības (atsevišķas apelācijas) par rajona tiesas lēmumu vai nolēmumu, sadala apgabaltiesām, izmantojot datorprogrammu, ņemot vērā to darba slodzi un ievērojot Tiesnešu padomes apstiprinātos lietu sadales noteikumus (Civilprocesa kodeksa 62. panta 3. punkts).

2024. gada 1. jūlijā stājās spēkā ar Tieslietu padomes 2015. gada 25. septembra lēmumu Nr. 13P-123-(7.1.2) apstiprinātie grozījumi Noteikumu par lietu sadali tiesnešiem un tiesnešu kolēģijas veidošanu aprakstā⁽¹³⁾.

Saskaņā ar noteikto tiesisko regulējumu no 2024. gada 1. jūlija starp visu rajonu tiesu tiesnešiem (to palātām) tiek sadalītas šādas civillietu kategorijas: prasības izdot tiesas maksājuma rīkojumu, prasības par naudas summu, kas nepārsniedz 5000 eiro, piespriešanu, dokumentārā procesa kārtībā izskatāmās lietas.

2024. gada 1. jūlijā tika ieviesti grozījumi LITEKO Lietu sadales modulī (turpmāk - Modulis), īstenojot Civilprocesa kodeksa 62. panta 2. un 3. punkta un Lietu sadales tiesnešiem un tiesnešu kolēģijas veidošanas noteikumu apraksta normas.

Lai nodrošinātu vienveidību visu rajonu tiesu tiesnešiem (to palātām) iedalāmo civillietu sadalē, Tieslietu padome ar 2024. gada 28. augusta Rezolūciju Nr. 13P-96-(7.1.2.) noteica noteikumus par ierobežojumu un to apmēra noteikšanu lietām, kas iedalāmas saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 62. panta 2. punktā noteikto kārtību. Saskaņā ar noteikto tiesisko regulējumu ienākošo lietu skaita ierobežojumi tiek noteikti atsevišķi abām Civilprocesa kodeksa 62. panta 2. punktā noteiktajā kārtībā sadalāmo lietu grupām: (strīdu tiesvedība, maza apmēra prasības) un II grupa (tiesas rīkojumi un dokumentārie procesi). Noteikumi par limitu apmēra noteikšanu ir ieviesti LITEKO un tiek piemēroti, sadalot lietas.

Saskaņā ar grozījumiem, kas stājušies spēkā, Modulis, lemjot lietas piešķiršanu tiesnešiem Civilprocesa kodeksa 62. panta 2. un 3. punktā noteiktajā kārtībā, veido visās rajona tiesās (to palātās) / apgabaltiesās strādājošo tiesnešu rindu, kuri var izskatīt šo lietu, atbilstoši kritērijiem, kas noteikti Noteikumu lietu piešķiršanu tiesnešiem un tiesnešu kolēģijas veidošanu aprakstā. Jāatzīmē, ka tie paši lietu sadales noteikumi un principi, kas līdz šim bija spēkā, sadalot lietas, attiecas uz to lietu sadali, kas sadalāmas saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 62. panta 2. un 3. punktā noteikto procedūru. Modulis automātiskās sadales laikā veic aprēķinus pēc tās pašas formulas, pēc kuras aprēķina tiesneša (referenta) atlases koeficientu un tā sastāvdaļas (pārskata periodā saņemto lietu skaits, specializācijas, atvaļinājuma/darbnespējas periodi, aizņemtība citās darbībās u. c.).

Vērtējot sabiedrības uzticības tiesām rezultātus, tiesu sistēmai rodas šaubas par aptauju veikušo struktūru izmantoto metodoloģiju skaidrību un aptaujas datu ticamību, jo dažādu struktūru veikto pētījumu rezultāti būtiski atšķiras. Piemēram,

13 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/34c996a02fb411efbdaea558de59136c>

saskaņā ar Vilnius 2024 aptaujas datiem Lietuvas tiesām uzticas tikai 24,4 procenti iedzīvotāju. Savukārt Eurobarometra¹⁴ dati liecina, ka Lietuvas tiesām uzticas 62% uzņēmumu. Tiesu iestādes pastāvīgi īsteno pasākumus, lai palielinātu sabiedrības uzticēšanos tiesām.

2024. gadā Lietuvas tiesas turpināja īstenot Lietuvas tiesu komunikācijas stratēģijā 2021-2024. gadam noteiktās darbības, kuru mērķis bija palielināt sabiedrības uzticēšanos Lietuvas tiesām kā tieslietu administrējošai iestādei, attīstīja konsekventu koordinētu ārējo komunikāciju tiesu sistēmā un īstenoja kopīgus komunikācijas pasākumus, kas stiprina tiesu iekšējo komunikāciju un organizatorisko kultūru.

2024. gadā tika turpināta tiesu iniciatīva palielināt datu par tiesām pieejamību sabiedrībai: ATKLĀTĀS⁽¹⁵⁾. TIESAS tika papildinātas ar 7 jaunām rezultātu tabulām un komentāriem. Rezultātu tabulās ir iekļauta informācija par tiesu nozīmētajām tiesu psihiatrijas un psiholoģiskajām ekspertīzēm, zīmognodevas iekasēšanu tiesās, tiesu nodrošinājumu ar datoriem, tiesas sēdēm, tiesu mediāciju, tiesu psihologiem un elektronisko lietu skaitu.

2024. gadā tiesas sagatavoja un publicēja 650 preses relīzes par lietām.

Kopš 2024. gada 1. janvāra, lai īstenotu Lietuvā uzsāktu Invaliditātes reformu attiecībā uz izmaiņām personu ar invaliditāti un viņu tuvinieku ikdienas un sabiedriskajā dzīvē, kā arī tiesību un vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanu dažādās dzīves jomās (turpmāk - Invaliditātes reforma), tiesu sistēmā ir veikti pasākumi, kas nodrošina tiesu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti (kas attiecas arī uz vecāka gadagājuma cilvēkiem).

Nacionālā tiesu administrācija saskaņā ar Lietuvas Republikas Personu ar invaliditāti tiesību aizsardzības pamatlikumu¹⁶ un lēmumiem par informācijas personām ar invaliditāti viņu izvēlētajos pieejamajos saziņas līdzekļos, kas pieņemti ar 2023. gada 29. novembra rīkojumu Nr. A1-784, Lietuvas Republikas sociālās drošības un darba ministra¹⁷, sagatavotas rakstīšanas un e-pasta veidnes, kas pielāgotas vārdzīgo un nerodzīgo vajadzībām, veidne rakstīšanai viegli saprotamā valodā, kā arī informācijas sniegšanas principiem personām ar invaliditāti viņu izvēlētos pieejamos saziņas līdzekļos darbiniekiem, uzziņa par tekstu sagatavošanu viegli saprotamā valodā un e-pasta izveides instrukcija. Ar šiem dokumentiem Tieslietu padome 2024. gada 2. aprīlī iepazīstināja tiesnešu sabiedrību, vēršot uzmanību arī uz atsevišķiem Invaliditātes reformas īstenošanas aspektiem, kas ir būtiski tiesu darbā, tostarp attiecībā uz personu ar invaliditāti nodarbināšanu, informācijas sniegšanu personām ar invaliditāti, tīmekļa vietņu pielāgošanu personām ar invaliditāti, pieejamas vides nodrošināšanu personām ar invaliditāti, cita starpā vēršot uzmanību uz labas prakses piemēriem citās iestādēs, lai atsevišķus pasākumus varētu pielāgot arī personu ar invaliditāti apkalpošanai tiesās. Turklāt, ņemot vērā jautājuma aktualitāti, tiesām izsakot nepieciešamību, sadarbībā ar Lietuvas Audio sensoru bibliotēku tika organizēta liecinieku, pušu un trešo personu zvērestu (civillietās un krimināllietās) iespēšana Braila rakstā.

pienācīgi ieviestu Invaliditātes reformas izmaiņas personu ar invaliditāti informēšanas jomātuvākajā laikā plānots pārskatīt un aktualizēt personu apkalpošanas standartu tiesās, kurā varētu iekļaut gadījumus un vadlīnijas personu ar invaliditāti apkalpošanai, tādējādi nodrošinot vienotu personu ar invaliditāti apkalpošanas standartu visā valstī.

¹⁴ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3192>

¹⁵ <https://statistika-ntalt.hub.arcgis.com>

¹⁶ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.2319/asr>

¹⁷ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/668427a18ef611eea791d94269904d9b>

tiesu sistēma. Tiek izvērtēta arī iespēja atjaunināt Lietuvas tiesu vizuālās identitātes ceļvedi, īstenojot progresa pasākumus, ja tiem tiks piešķirti līdzekļi no valsts budžeta.

Īstenojot Invaliditātes reformu, tika veikti pasākumi, lai interneta vietnes personām ar invaliditāti: teismai.lt un tiesu mājaslapās tika uzstādīti pieejamības izvēlnes ("UserWay") spraudņi, kas ļauj personām ar redzes traucējumiem pielāgot pielāgojuma iestatījumus personām invaliditāti, piemēram, teksta kontrastu, lielumu, piesātinājumu, kā arī iespējamās iestatījumus personām ar disleksijas traucējumiem un citus. Turklāt ir izveidoti papildu spraudņi teismai.lt un tiesu tīmekļa vietnēm - saites uz versijām invalīdiem, kur Lietuvas Republikas Konstitūcija spraudnī ir ievietota zīmju valodā, bet informācija par tiesu, personas tiesībām kriminālprocesā, kā arī informācija cietušajiem u. c. ir ievietota viegli saprotamā valodā. Pašlaik tiek gatavota nemainīga informācija lietuviešu žestos un viegli saprotamā valodā par tiesu un tiesu pašpārvaldes iestāžu veiktajām funkcijām, sniegtajiem pakalpojumiem, palīdzību, kontaktiem sabiedriskās apspriešanas jautājumos, darba laikiem, tīmekļa vietnes saturu, struktūru, svarīgiem vēstījumiem un citu būtisku informāciju (paredzamais termiņš - 2025. gada sākums), kas arī tiks izvietota iepriekš minētajos spraudņos.

Papildus jāatzīmē, ka, izmantojot publiski pieejamu teksta lasīšanas programmu, tika veikts novērtējums par tīmekļa vietnes teismai.lt un Lietuvas tiesu elektronisko pakalpojumu portāla e.teismas.lt (turpmāk - portāls e.teismas.lt) pielāgošanu personām ar invaliditāti (piemēram, iespēja neredzīgiem un vājrredzīgiem cilvēkiem veikt publisku LITEKO meklēšanu tiesu nolēmumiem vai grafikiem, pieslēgties portālam e.teismas.lt un iesniegt tiesai dokumentus u. c.). Novērtēšanas laikā tika konstatēts, ka portāls e.teismas.lt ir pielāgots neredzīgo un vājrredzīgo izmantotajām ekrānlasīšanas programmām, tāpēc vājrredzīgiem cilvēkiem ir iespēja izmantot portālu e.teismas.lt.

Tiesās izmantotā videotehnoloģiju sistēma ir pieejama arī lielam skaitam personu ar invaliditāti, jo īpaši personām ar kustību traucējumiem, tā ir piemērojama arī personām ar redzes, dzirdes vai runas traucējumiem (ar papildu zīmju valodas tulka starpniecību). Jāatzīmē, ka nākotnē, centralizēti iegādājoties videotehnoloģiju aprīkojumu, paredzēts ņemt vērā personu ar invaliditāti vajadzības.

Lai nodrošinātu personām ar invaliditāti pielāgotus procesuālos apstākļus tiesas procesā par tiesu ēku fizisko pieejamību tiek gādāts atbilstoši kompetencei - sagatavojot projektus tiesu ēku daļu renovācijai (modernizācijai), rekonstrukcijai vai remontam, tiek ievērots būvnoteikums STR 2.03.01:2019 "Ēku pieejamība" un ievērotas ēku pielāgošanas prasības personām ar invaliditāti, tostarp starptautiskā standarta ISO 21542 prasības kā arī iespējamā pieejamība personu ar invaliditāti vajadzībām, tostarp nepieciešamie risinājumi. Tomēr jāatzīmē, ka valstī nav vienotas tiesu ēku modernizācijas programmas, un jautājumi, kas saistīti ar tiesu sistēmas vajadzībām tiesu ēku renovācijai (t.sk. pielāgošanai personu ar invaliditāti vajadzībām), netiek atbilstoši risināti.

2024. gadā ir pabeigts Tieslietu un iekšlietu programmā iekļautais projekts "Lietuvas tiesu kvalitātes, pakalpojumu un infrastruktūras uzlabošana". Ir uzlaboti tiesu apmeklētāju apkalpošanas apstākļi: publisko telpu telpas un sanitārie mezgli ir pielāgoti personām ar kustību traucējumiem. Turklāt 16 tiesās ir atjauninātas ieejas kontroles sistēmas, ir nodalītas publiskās un privātās telpas, tādējādi palielinot tiesas apmeklētāju un tiesas darbinieku drošību.

2024. gada 12. aprīlī tika pieņemti grozījumi Kārtības, kādā tiesai iesniedzami procesuālie dokumenti un tie piegādājami personām, izmantojot elektroniskos līdzekļus, aprakstā.

Stājās spēkā Lietuvas Republikas tieslietu ministra apstiprināts paziņojums¹⁸. Grozījumu mērķis ir veicināt elektronisko saziņas līdzekļu izmantošanu tiesu jurisdikcijas darbībā un tiesas pasta izdevumiem paredzēto valsts budžeta līdzekļu samazināšanu, kā arī civilprocesa efektivitāti.

Izmaiņas tiesiskajā regulējumā radīja iespēju procesuālos dokumentus par konkrētas lietas izskatīšanu iesniegt tiesā, izmantojot Valsts informācijas sistēmu elektronisko sūtījumu piegādei, izmantojot pasta tīklu (turpmāk - E. piegādes sistēma). Personas, kurām nav konta portālā e.teismas.lt, kuras ir izteikušas vēlmi saņemt tiesas procesuālos dokumentus, izmantojot E. piegādes sistēmu, un kurām ir aktīvas elektroniskās pastkastītes, var saņemt dokumentus no tiesas, izmantojot E. piegādes sistēmu.

E. piegādes sistēma, varēs saņemt procesuālos dokumentus, izmantojot E. piegādes sistēmu. Turklāt nodrošināta iespēja saņemt noteiktus dokumentus saistībā ar iesniegtās lietas izmeklēšanu pa e-pastu, šādos gadījumos samazināsies nepieciešamība tiesai sūtīt procesuālos dokumentus pa parasto pastu. Jāatzīmē, ka lietas ierosināšanas procesuālie dokumenti tiesai arī turpmāk tiks iesniegti, izmantojot tikai elektroniskos saziņas līdzekļus, izmantojot portālu e.teismas.lt.

Tieslietu padome, cenšoties atrisināt vienu no pamatproblēmām, kas nosaka procesa ilgo ilgumu sabiedrībai nozīmīgāko un sarežģītāko krimināllietu, procesa dalībnieku nodarbinātību citās lietās, ar 2023. gada 29. septembra lēmumu Nr. 13P-131-(7.1.2) apstiprināja Lietu atzīšanas par paātrinātām un tiesas sēžu tajās koordinēšanas kārtības aprakstu⁽¹⁹⁾. Viens no tiesiskā regulējuma jauninājumiem attiecībā uz lietu atzīšanu par paātrinātām un tiesas sēžu koordinēšanu tajās, kas noteikts minētajā aprakstā, ir efektīvāks mehānisms tiesu informēšanai par paātrinātām lietām. Ņemot vērā jaunā tiesiskā regulējuma noteikumus, tika izveidots atbilstošs instruments tiesu darba organizēšanai un tiesas sēžu plānošanai. Pirmās un otrās instances lietu, kas atzītas par ātrāk izskatāmām, saraksts ir publicēts tiesu intraneta tīmekļa vietnē. 2024. gada augustā tika uzsākti minētā rīka uzlabojumi, kas tika veikti, ņemot vērā tiesu paustās vēlmes un lai nodrošinātu, ka tas kļūtu vēl ērtāks un efektīvāks, organizējot tiesu darbu. Saskaņā ar veiktajiem uzlabojumiem par paātrinātām atzīto lietu saraksts tiek attēlots tabulā, kurā ne tikai publicēta visa tiesām aktuālā informācija, kas saistīta ar paātrinātām lietām (gan pirmā, gan otrā līmeņa), bet arī nodrošināta iespēja veikt meklēšanu, šķirojot lietas pēc būtiskas informācijas (izskatīšanas datums un laiks, līmenis, lietas numurs, tiesnešu kolēģijas sastāvs, valsts, valsts veids un amats, notikums, tiesa (palāta) vai koordinators).

- **Raad voor de Rechtspraak/The Netherlands Council for the Judiciary**

Nīderlandes Tieslietu padomes sastāvā bija pieci locekļi (trīs tiesneši un divi ārpus tiesas locekļi). Saskaņā ar likumu padomē var būt trīs locekļi (divi tiesneši un viens ārpus tiesas loceklis), četri locekļi (divi tiesneši un divi ārpus tiesas locekļi) vai pieci locekļi (trīs tiesneši un divi ārpus tiesas locekļi). Ja Padomē ir trīs locekļi, tā var pieņemt lēmumus tikai tad, ja tajā piedalās vismaz divi locekļi. Ja Padomē ir četri vai pieci locekļi, tā var pieņemt lēmumus tikai tad, ja piedalās vismaz trīs locekļi. Padome pieņem lēmumus ar balsu vairākumu. Ja balsu skaits ir vienāds, izšķirošo balsi nodod priekšsēdētājs. Padomes priekšsēdētājs vienmēr ir tiesnesis. Tas vienmēr nodrošina tiesnešu pārraudzību Padomes lēmumu pieņemšanā.

Henks Navess ir Tieslietu padomes priekšsēdētājs kopš 2019. gada. Viņa pilnvaru termiņš beidzās augusta beigās. Izmantojot atkārtotas iecelšanas procedūru, viņa pilnvaru termiņš tika pagarināts par 3 gadiem. Atkārtota iecelšana amatā tika ratificēta ar karaļa dekrētu.

18 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f450c040f7b811eeb15a8086c0c045d4>

19 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/01a6a090627f11eebc77e58877a83c4e>

Kā minēts pagājušajā gadā, Tieslietu vēstulē Tiesiskuma valsts komisijai ir sniegusi vairākus ieteikumus tiesiskuma stiprināšanai. Viens no ieteikumiem ir aizsargāt tiesu varas neatkarību (un līdz ar to arī līdzsvaru Trijotnē), mainot iecelšanas procedūru tiesnešu amatā uz galvenokārt administratīvu aktu ar karaļa dekrētu.

Tieslietu un drošības ministrija kopā ar Tieslietu padomi 2025. gadā turpinās pētīt šīs iespējas. Tādējādi tiks ņemts vērā Pārstāvju palātā pieņemtais priekšlikums⁽²⁰⁾, kas attiecas uz ministra lomas samazināšanu Tieslietu padomes locekļu iecelšanā un Venēcijas komisijas ieteikumus šajā jautājumā.

- **OBT / Ungārijas Tieslietu padome**

2024. gadā tika ievēlēta jauna Tieslietu padome.

Padomes sastāvā ir 15 tiesneši. Kūrijas priekšsēdētājs ir loceklis ex-officio, un 14 locekļus ievēl paši tiesneši. No ievēlētajiem locekļiem viens ir apelācijas tiesu tiesnesis, seši ir vispārējo tiesu tiesneši un septiņi ir apgabaltiesu tiesneši.

Padome ir atbildīga par Valsts tiesu biroja darbības pārraudzību un palīdzību tiesu centrālajā pārvaldē. Padomes pilnvaras reglamentē 2011. gada Likums LXI tiesu organizāciju un pārvaldi.

Locekļus neieceļ, bet gan ievēl paši tiesneši, izņemot Kūrijas priekšsēdētāju.

Padome ir neatkarīga, un tās locekļus nevar atlaist vai atsaukt.

Padome darbojas kā struktūra, un tās lēmumi parasti tiek pieņemti atklātā sēdē. Padomes lēmumu pieņemšanas trūkums ir tas, ka lēmumu pieņemšana reizēm aizkavējas. Lai to kompensētu, ir iespējams sasaukt ārkārtas sanāksmes vai pieņemt lēmumus tiešsaistē.

- **Conselho Superior da Magistratura/CSM Portugāle**

2024. gada 15. maijā Augstākās tiesas (ATT) priekšsēdētāja amatā tika ievēlēts tiesnesis padomnieks Žoau Kura Mariano (João Cura Mariano) vēlēšanās, kurās piedalījās pieci no 63 tiesnešiem padomniekiem, kuriem visi piedalījās vēlēšanās. STT priekšsēdētājs pēc būtības ir arī Augstākās tiesu padomes priekšsēdētājs.

Portugāles Republikas Asamblejas XVI likumdošanas sasaukums sākās 2024. gada 26. martā. Šis datums iezīmēja jaunā parlamenta sastāva 1. likumdošanas sesijas sākumu, kas izrietēja no 2024. gada 10. martā notikušajām pirmstermiņa parlamenta vēlēšanām.

Līdz ar Republikas prezidenta 2024. gada 15. janvāra dekrētu par atlaišanu beidzās 2022. gada aprīlī ievēlēto Augstākās tiesu padomes locekļu, proti, Žozē Manuela Meskita, Andrē Mirandas, Inesas Vieiras da Silvas Ferreira Leiteses un Telmas Solanžas Silvas Karvalju, kurus izvirzīja Sociālistu partija, un Ličīniju Martinsa, Antoniu Vieiras Kura un Antoniu Žozē Barradasa Leitāna, kurus izvirzīja Sociāldemokrātu partija, pilnvaras.

Republikas Asambleja 2024. gada 19. jūnijā ievēlēja par Augstākās tiesu padomes locekļiem Alfredo José Leal Castanheira Neves, António José Barradas Leitão, Martu Vaz Canavarro Portocarrero de Carvalho, Gabrielu Mariju Azevedo Pinheiro, ko izvirzīja Sociāldemokrātiskā partija, un Gabrielu Mariju Azevedo Pinheiro, ko izvirzīja Sociāldemokrātiskā partija.

²⁰ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/behandelddossier/kst-29279-845.html>

Partija, kā arī Telma Solange Silva Carvalho (PS), Inês Vieira da Silva Ferreira Leite (PS) un José Manuel Mesquita (PS).

- **Rumānijas Tiesnešu augstākā padome**

Attiecībā uz būtiskām vai nozīmīgām norisēm saistībā ar izmaiņām, kas attiecas uz Tiesnešu padomi, mēs vēlamies norādīt, ka 2024. gadā attiecībā uz anketā aplūkotajiem jautājumiem nebija nekādu normatīvu jauninājumu.

- **Sodni Svet/ Slovēnijas Tieslietu padome**

Attiecībā uz **Padomes struktūru/sastāvu un locekļu izvirzīšanas veidu** 2023. gada oktobrī Parlaments pieņēma lēmumu uzsākt Konstitūcijas grozīšanas procedūru. Šīs procedūras mērķis ir grozīt vairākus Konstitūcijas noteikumus apakšnodaļā par tiesu varu, tostarp par Tieslietu padomes sastāvu. Konstitūcijas grozījumu likumprojektā, kas tika pieņemts 2023. gada novembrī, paredzēts palielināt Tieslietu padomes locekļu skaitu līdz 15 (pašlaik ir 11) un ierosināts atcelt Republikas prezidenta pilnvaras izvirzīt piecus Tieslietu padomes locekļus ievēlēšanai parlamentā. Tā vietā septiņus locekļus ievēlētu parlaments no universitāšu tiesību zinātņu profesoru, advokātu un citu ievērojamu juristu vidus, bet astoņus locekļus ievēlētu tiesneši no sava vidus.

Konstitūcijas pārskatīšanas procedūra 2024. gadā bija apstājusies un joprojām ir apstājusies. Tieslietu padome tika aicināta piedalīties debatēs par konstitūcijas grozījumiem un skaidri norādīja, ka tā stingri iebilst pret politiskās ietekmes palielināšanu tiesnešu atlasē un Tieslietu padomes lēmumu pieņemšanā kopumā. Tās rīcībā pašlaik nav informācijas par procedūras turpmāko gaitu. Tomēr plašsaziņas līdzekļu ziņojumi liecina, ka parlamentā vairs nav pietiekama atbalsta iepriekš minētajiem grozījumiem.

Saskaņā ar Tieslietu padomes likumā paredzētajiem noteikumiem un procedūru Tieslietu **padomes sastāvs mainījās 2024. gada vidū**, jo beidzās sešu locekļu pilnvaru termiņš. Tiesneši no sava vidus ievēlēja trīs jaunus locekļus, tāpat kā parlaments no Republikas prezidenta kandidātiem. Parlamenta vēlēšanas apgrūtināja tas, līdz brīdim, kad beidzās trīs Tieslietu padomes locekļu pilnvaru termiņš, bija ievēlēts tikai viens jauns loceklis, tāpēc vēl kādu laiku pēc pilnvaru termiņa beigām locekļu tiesības un pienākumus turpināja pildīt divi esošie locekļi. Jaunais Tieslietu padomes sastāvs tika konsolidēts 2024. gada septembrī.

Tieslietu padomes likuma grozījumu projektā ir ierosināts jauns pamats Tieslietu padomes pilnvaru izbeigšanai, proti, tiesneša iecelšana par tiesas priekšsēdētāju vai priekšsēdētāja vietnieku, kas ir saskaņots ar jaunā Tiesu likuma priekšlikumu. Tieslietu padomei ir plaša kompetence attiecībā uz tiesnešu, kā arī tiesu priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieku atlasī, iecelšanu un atbrīvošanu no amata. Līdz ar to dominē uzskats, ka ar vienkāršu Tieslietu padomes locekļa, kurš ir (arī) tiesas priekšsēdētājs, atstatīšanu no diskusijām un balsošanas jautājumos, kuros Tieslietu padome lemj par tiesnešu iecelšanu amatā, paaugstināšanu amatā, algu klasifikāciju vai atbrīvošanu no amata, nepietiek, lai nodrošinātu lēmumu pieņemšanas objektivitāti. Pašlaik neviens no padomes locekļiem, kas ir tiesneši, neieņem arī tiesas priekšsēdētāja amatu.

ierosinātās izmaiņas tiesu sistēmas tiesību aktos un Tieslietu padomes likumā, kā arī konstitūcijas grozījumi, kas ir daļa no iepriekšminētā konstitūcijas pārskatīšanas procesa, īpaši **Tieslietu padomes kompetences** jomu.

Konstitūcijas grozījumos paredzēts, ka pilnvaras iecelt pirmās instances tiesnešus no parlamenta pāriet Republikas prezidenta pārziņā, vienlaikus saglabājot Tieslietu padomes pilnvaras izvirzīt tiesnešu amata kandidātus. Juridiskajā profesijā pastāv vienprātība par šo grozījumu pamatojumu; tomēr, kā minēts, ir apšaubāms, vai parlamentā ir pietiekams atbalsts kādam no šiem grozījumiem. **Tikmēr 2024. gadā turpinājās sabiedriskā apspriešana par likumprojektu priekšlikumā grozīt Tieslietu padomes likumu un jauno Tiesu un tiesnešu likumu** (pašreizējais nosaukums ir Tiesnešu dienesta likums).

Jauno tiesību aktu pieņemšanas procesā ir bijuši vairāki neatrisināti jautājumi, kuru risinājumi joprojām tiek meklēti. Priekšlikumu galīgās versijas tika sagatavotas 2025. gada janvāra sākumā, tomēr oficiālā likumdošanas procedūra vēl nav uzsākta. Tieslietu padome visa procesa laikā ir konstruktīvi sadarbojusies ar Tieslietu ministriju, lai izstrādātu konstitucionālus un iekšēji saskaņotus noteikumus.

Jaunākie 2025. gada janvāra grozījumi Tieslietu padomes likumā ir vērsti uz disciplinārlietu procesa pārskatīšanu, Tieslietu padomes locekļu, kuri ir tiesneši, vēlēšanu procesa pārredzamību, vēlēšanu tiesību aizsardzību, ģenerālsekretāra amatu un Tieslietu padomes objektīvas lēmumu pieņemšanas nodrošināšanu.

Disciplinārlietas pret tiesnešiem izskata Disciplinārtiesa, kas ir neatkarīga Tiesnešu padomes darba struktūra. Trīs no Tieslietu padomes locekļiem ir arī Disciplinārtiesas locekļi. Pastāv vienprātība par to, ka disciplinārlietas pret tiesnešiem būtu visaptveroši jāreorganizē gan no materiālā, gan procesuālā viedokļa. Materiālo daļu reglamentē Tiesnešu dienesta likums, kas ir jāaizstāj ar jaunu Tiesnešu likumu, un izmaiņas attiecas uz disciplinārpārkāpumu piemērotāku (šaurāku) definīciju un tādējādi norobežo no tās tiesneša darba daļas, ko reizi trijos gados novērtē īpaša struktūra un kas ir pamats tiesneša paaugstināšanai amatā. Disciplinārlietas procesuālo daļu reglamentē Tiesnešu padomes likums. Svarīgāki neatrisinātie jautājumi attiecas uz disciplinārprokuroru darbības regulējumu, tiesnešu atstādināšanu no amata disciplinārlietas izskatīšanas laikā, tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret disciplinārtiesas lēmumu un iespēju pabeigt disciplinārlietu gadījumā, ja tiesnesis pārstāj pildīt tiesneša amata pienākumus. Tieslietu ministrija ir pieņēmusi lielāko daļu Tieslietu padomes nostājas. Turklāt ierosinātie jaunie Tiesnešu padomes likuma noteikumi reglamentē uzlikto disciplinārsodu izslēgšanu no disciplinārlietas. Visbeidzot, Tieslietu padomes likuma grozījumu projekta mērķis ir novērst nekonstitucionalitāti pašreizējā regulējumā (ko Konstitucionālā tiesa konstatēja 2021. gadā), saskaņā ar kuru Tieslietu padome disciplinārlietās var darboties gan kā ierosinātājs, gan ar savu locekļu starpniecību arī kā šķīrējtiesnesis. Tiek ierosināts, ka Tieslietu padomei vairs nav tiesību ierosināt disciplinārlietas pret tiesnešiem, kas atbilst Tieslietu padomes viedoklim šajā jautājumā.

Jaunākajā likumprojektā par jauno Tiesu likumu un priekšlikumā grozījumiem Tieslietu padomes likumā saglabāts priekšlikums par to, ka **pilnvaras iecelt Augstākās tiesas tiesnešus**, ja tie tiek izraudzīti no tiesnešu amatā jau ievēlēto kandidātu vidus, no parlamenta tiek **nodotas** Tieslietu padomei, un pilnvaras iecelt un atcelt no amata Augstākās tiesas priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieku no parlamenta tiek nodotas Tieslietu padomei. Tāpat likumprojektā ierosināts piešķirt Tieslietu padomei (jaunas) pilnvaras lemt par tiesas priekšsēdētāja atstādināšanas no amata un Augstākās tiesas priekšsēdētāja un priekšsēdētāja vietnieka atstādināšanas no tiesneša amata pasākumiem.

Ierosinātais grozījums Tieslietu padomes likumā **paplašina procedūras, uz kurām attiecas objektīvas lēmumu pieņemšanas garantija**, un paredz Tieslietu padomes locekļu atstatīšanu visās procedūrās, kas attiecas uz tiesībām, pienākumiem un tiesiskajām interesēm, kad vien radušies paredzētie apstākļi. Priekšlikumā ir arī paplašināti atstatīšanas iemesli un ieviesta jauna procedūra locekļu atstatīšanai. Tomēr praksē būtiskas izmaiņas nav paredzamas, jo Tieslietu padomes locekļi jau ir ievērojuši pienācīgu rūpību visās procedūrās, ierosinot savu izstāšanos apstākļos, kas varētu radīt iespaidu par neobjektīvu lēmumu pieņemšanu. Šādi priekšlikumi, to iemesli un Tieslietu padomes lēmumi vienmēr tiek pienācīgi reģistrēti sēdes protokolā.

Likumu grozīšanas procesā nepieciešamību palielināt Tieslietu padomes darba caurskatāmību kā vienu no reformas mērķiem ir norādījis grozījumu ierosinātājs. Saskaņā ar dažādiem priekšlikumiem tas būtu jāpanāk, jo īpaši sniedzot paskaidrojumus par lēmumiem tiesnešu amatu atlases procedūrās un detalizētāk protokolējot Tieslietu padomes sēdes. Tieslietu padome brīdināja, ka ierosinātie pasākumi nedrīkstētu pārvērsties par kāda no trim varas atzariem kontroli pār tās darbību.

2024. gada septembrī no parlamenta deputātu rindām pat tika iesniegts neatkarīgs priekšlikums grozījumiem Tieslietu padomes likumā, kura mērķis bija panākt Tieslietu padomes sēžu tiešraidi (video), uzskaiti par to, kā katrs Tieslietu padomes loceklis balsojis par katru lēmumu (publicējami saraksti pēc saraksta), un plašākus lēmumu skaidrojumus. Ierosinātais likuma grozījums vēlāk tika atsaukts. Tomēr Tieslietu padome ir nobažījusies par Parlamentā atkārtoti izskanējušo kritiku, ka Tieslietu padome pieņem lēmumus neprofesionāli un uz nepamatotas ietekmes pamata un ka lēmumi, jo īpaši lēmumi par tiesnešu amatu kandidātu atlasī, nav pietiekami pamatoti.

Tādēļ Tieslietu padomei ir pienākums, jo īpaši veicot grozījumus tiesu sistēmas tiesību aktos, atgādināt trim varas atzariem par padomes konstitucionālo lomu un par (konstitucionālajā) judikatūrā apstiprināto rīcības brīvību pieņemt lēmumus tiesnešu amatu atlases procedūrās. Piemēram, Tieslietu padome izteica vairākus iebildumus pret jaunā Tiesnešu likuma projektu noteikumiem, kas reglamentē tiesnešu ievēlēšanas un iecelšanas procedūru, atzīmējot tendenci ierobežot padomes rīcības brīvību, nosakot pienākumu norādīt iemeslus, kādēļ tā pieņemusi lēmumu neizvēlēties kādu no kandidātiem, vai ja tā pieņem lēmumu citādi, nekā uzskata tiesas priekšsēdētājs. Jaunākajos ierosinātajos tiesību aktu grozījumos likumdevējs ir ņēmis vērā lielāko daļu Tieslietu padomes izteikto piezīmju.

Attiecībā uz **Padomes vispārējo darbību un efektivitāti** Tieslietu padome pauž nožēlu, ka nav ņemts vērā tās priekšlikums profesionalizēt Tieslietu padomes priekšsēdētāja un priekšsēdētāja vietnieka amatus.

- **Slovākijas Republikas Tieslietu padome**

Tieslietu padomes locekļu atcelšana no amata.

Neraugoties uz Slovākijas Republikas Konstitucionālās tiesas (turpmāk tekstā - "Konstitucionālā tiesa") nespēju lemt par konstitucionālā likuma konstitucionalitāti, papildus šim secinājumam Konstitucionālā tiesa norādīja, ka arī sākotnējā 141.a panta 2. redakcijā, kas ir pretrunā ar konstitucionālo likumu, konstitucionālais likums ir pretrunā ar konstitucionālo likumu. Konstitūcijas 1. panta 1. punkts skaidri paredzēja tiesnešu, Nacionālās padomes, Valsts prezidenta un valdības pilnvaras atcelt no amata viņu ieceltos Tieslietu padomes locekļus pirms pilnvaru termiņa beigām, savukārt apstrīdētais Satversmes grozījumu noteikums, kas attiecas uz tiesnešiem

juridiskās noteiktības labad tikai akcentē šo faktu ar frāzi "jebkurā laikā pirms pilnvaru termiņa beigām".

Satversmes tiesa uzskata par nepamatotām bažas, kuru pamatā ir apgalvojums, ka, uzsverot Tieslietu padomes locekļu pilnvaras jebkurā laikā atlaist viņus no amata, Satversmes tiesa ievieš nepieļaujamu izpildvaras un likumdevējvaras iejaukšanos neatkarīgas tiesu varas darbībā. Satversmes tiesa norāda, ka Tieslietu padomi, neraugoties uz to, ka tās konstitucionālais regulējums atrodas Satversmes septītajā sadaļā "Tiesu vara", nevar uzskatīt par standarta tiesu varas orgānu, jo tai nav tiesu varas.

Satversmes tiesa lēma par Tieslietu padomes locekļu atlaišanu, pamatojoties uz atlaisto Tieslietu padomes locekļu sūdzībām, kā konstitucionāli atbilstošu aktu.

Slovākijas Republikas Konstitucionālās tiesas lēmums liecina, ka:

25: "Tādējādi šajos apstākļos vienīgā noteiktība, kas šķiet (lai gan pirmajā brīdī paradoksāla) būtiska un ļoti svarīga, ir tā, ka Tieslietu padomes locekli var atcelt jebkurā laikā. Apsvērums par pasludināto noteiktību atbilst arī de constitutione et de lege lata koncepcijai, saskaņā ar kuru konkrētas (nominējošās) politiskās struktūras izvirzīts kandidāts pārstāv šo politisko struktūru Tiesnešu padomē. Tādējādi, ja valdībai vai Nacionālajai padomei kļūst zināms, ka Tieslietu padomē ir nepieciešama cita pārstāvniecība, šo pārstāvi var atcelt no Tieslietu padomes locekļa amata un viņa vietā loģiskā un laika ziņā secīgā secībā iecelt citu personu...".

28: "Attiecībā uz iebildumu par Konstitūcijas materiālā kodola pārkāpumu, izraidojot iesniedzējus, nav iemesla nepieturēties pie 2022. gada 12. oktobra rezolūcijas secinājumiem lietā Nr. PL. ÚS 12/2022, kurā Konstitucionālā tiesa norādīja, ka nevienam Konstitūcijas noteikumu, kas attiecas uz Tieslietu padomes izveidi, konstitucionālo statusu, izveidošanu un kompetenci, nevar ietvert Slovākijas Konstitūcijas materiālajā kodolā (minētās rezolūcijas 57. punkts). Konstitucionālā tiesa uzsver, ka minētā rīkojuma 67. punktā Konstitucionālā tiesa šā sprieduma spēkā esamību *expressis verbis* attiecināja arī uz Konstitūcijas 141.a panta 5. punkta pēdējo teikumu, kurā Konstitucionālā tiesa noteica iespēju Tieslietu padomes locekļus atcelt no amata jebkurā laikā pirms viņu pilnvaru termiņa beigām."

45: "Konstitucionālo sūdzību var uzskatīt par acīmredzami nepamatotu, ja apstrīdētais valsts iestādes lēmums (šajā gadījumā - apstrīdētais valdības lēmums un apstrīdētais Nacionālās padomes lēmums) vispār nevarēja pārkāpt sūdzības iesniedzēju norādītās pamattiesības vai pamatbrīvības vai nu tāpēc, ka starp apstrīdēto lēmumu un pamattiesībām vai pamatbrīvībām, kuru pārkāpums tiek apstrīdēts, nav atbilstošas saiknes, vai citu iemeslu dēļ (m. Satversmes tiesa uzskata, ka, ņemot vērā šajā rezolūcijā izklāstītos secinājumus, nepastāv cēloņsakarība starp apstrīdēto valdības rezolūciju un iesniedzēju un iesniedzēja Nr. 3 konstitucionālajās sūdzībās izklāstītajiem argumentācijas virzieniem, kā arī starp apstrīdēto Nacionālās padomes rezolūciju un iesniedzēja Nr. 4 konstitucionālās sūdzības pamatojumu".

46: "Ņemot vērā iepriekš minēto, Satversmes tiesa, iepriekš izskatot konstitucionālās sūdzības, ir secinājusi, ka apstrīdētais valdības lēmums nerada iespēju, ka tiktu pārkāptas sūdzības iesniedzēju un 3. sūdzības iesniedzēja pamattiesības, kas garantētas Satversmes 30. panta pirmajā un ceturtajā daļā, lasot kopā ar Konstitūcijas 1. panta 1. punktu un 2. panta 2. punktu, un ka apstrīdētā Nacionālās padomes rezolūcija nerada iespēju, ka tiktu pārkāptas 4. sūdzības iesniedzēja pamattiesības, kas garantētas Konstitūcijas 30. panta 1. un 4. punktā, lasot kopā ar Konstitūcijas 1. panta 1. punktu. No tā izriet, ka iesniedzēju konstitucionālās sūdzības pēc būtības nav jāizskata pēc tam, kad tās ir pieņemtas tālākai izskatīšanai. Tādēļ Satversmes tiesa saskaņā ar Konstitucionālās tiesas likuma 56. panta 2. punkta g) apakšpunktu noraidīja iesniegtās konstitucionālās sūdzības kā acīmredzami nepamatotas.

Tiesnešu kriminālatbildība

Atšķirībā no iepriekšējā tiesiskā regulējuma attiecībā uz nepieņemšanu tiesneša kriminālvajāšanai, tagad tiesiskajā regulējumā ir ņemta vērā arī procesuālā situācija, kas iepriekš nebija ietverta. Tā ir situācija, kad tiesnesis tiek apsūdzēts konkrētā noziedzīgā nodarījumā, kas kriminālvajāšanas gaitā tiek pārkvalificēts par noziedzīgu nodarījumu, kas saistīts ar likuma sagrozīšanu. Iepriekšējie tiesību akti skaidri neparedzēja iespēju izmantot tiesības iebilst pret kriminālvajāšanu pēc tam, kad darbība ir pārkvalificēta.

Tādējādi ir mainīti tiesību akti attiecībā uz likumpārkāpumu, kas paredzēts Kriminālkodeksa 326.a pantā. Turklāt no Kriminālprocesa kodeksa 207.a panta 3. punkta izriet, ka apsūdzētajam tiesnesim ir tiesības 60 dienu laikā pēc apsūdzības ordera izsniegšanas vai paziņojuma par pārkvalificēšanu izsniegšanas lūgt Tieslietu padomi iebilst pret viņa kriminālvajāšanu par šo noziedzīgo nodarījumu, bet agrāk viņš to varēja darīt tikai pēc apsūdzības ordera stāšanās spēkā. Saskaņā Likuma Nr. 185/2002 Sb. par Slovērijas Republikas Tieslietu padomi un par grozījumiem un papildinājumiem dažos likumos 27.hi pantu Tieslietu padome pieņem lēmumu par to, vai iebilst pret tiesneša kriminālvajāšanu par likumpārkāpumu saskaņā ar Kriminālkodeksa 326.a pantu, pamatojoties uz tiesneša, kuram izvirzīta apsūdzība par šo nodarījumu (1. punkts), priekšlikumu, slēgtā sēdē (2. punkts) un 30 dienu laikā no dienas, kad tiesnesis ir iesniedzis savu priekšlikumu Tieslietu padomei (3. punkts).

Atgādinām, ka iepriekšējā Nacionālās padomes 8. sasaukuma laikā Tieslietu padome ar 2023. gada 16. februāra Rezolūciju Nr. 63/2023 saskaņā ar Tieslietu padomes likuma 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu iesniedza Slovērijas Republikas tieslietu ministram priekšlikumu svītrot no Kriminālkodeksa 326.a pantu un ieteica iekļaut šo likumdošanas grozījumu Slovērijas Republikas valdības likumdošanas uzdevumu plānā 2023. gadam.

- **Spānijas Consejo General del Poder Judicial**

2024. gadā beidzot tika atjaunota Spānijas Tieslietu ģenerālpadome (CGPJ) - atjaunošana bija gaidīta vairāk nekā četrus gadus. Atjaunošana notika, pateicoties vienprātībai starp galvenajiem parlamentā pārstāvētajiem politiskajiem spēkiem, kas panāca juridiski paredzēto vairākumu (3/5), lai ieceltu jaunos locekļus.

Atjaunošana tika panākta 2024. gada jūnijā pēc tam, kad valdība lūdza Eiropas Komisijas starpniecību, lai atbloķētu sarunas, kas vēl nebija pabeigtas. Atjaunošanu pavadīja Tiesu sistēmas pamatlikuma un Prokuratūras statūtu juridiskā reforma (2. augusta Pamatlikums 3/2024, 1985. gada 1. jūlija Pamatlikuma 6/1985 par tiesu sistēmu reforma un 1981. gada 1. jūlija Likuma 50/1981 reforma).

30. decembris, ar ko reglamentē Prokuratūras statūtus), kura mērķis ir stiprināt pasākumus, lai garantētu iecelto locekļu neatkarību, kā arī citus papildu pasākumus, kas saistīti ar minimālā darba stāža pagarināšanu, lai varētu pretendēt uz Augstākās tiesas vecākā tiesneša amatu (līdz 20 gadiem), kā arī stiprināt Prokuratūras autonomiju.

Tas pats noteikums, LO 3/2024, ļāva uzsākt CGPJ astoto pilnvaru termiņu Spānijā, kas tika izveidots 2024. gada 26. jūlijā. Tāpat Vienotajā pamatlíkuma papildu noteikumā bija paredzēts, ka jaunajai Padomei jā sagatavo ziņojums, kas vajadzības gadījumā kalpotu par pamatu Padomes tiesnešu izcelsmes locekļu ievēlēšanas sistēmas reformai, kas garantētu tiesnešu tiešu līdzdalību. Ziņojums bija jāpieņem CGPJ plenārsēdē ar pastiprinātu balsu vairākumu (3/5) sešu mēnešu laikā. Šis termiņš ir 2025. gada 6. februāris. CGPJ VIII pilnvaru ietvaros izveidotā darba grupa ir izstrādājusi nepieciešamos uzdevumus, lai sagatavotu šo ziņojumu: ir saņēmusi tehnisko atbalstu no CGPJ juristiem, ir veikusi uzklauššanas, kuras tā uzskatīja par lietderīgām, no kvalificētām personām un iestādēm Eiropas Savienības un Eiropas Padomes līmenī, kas puda savu viedokli par atbilstošiem standartiem, kuri garantē tiesnešu karjeras līdzdalību tiesnešu iecelšanā, ņemot vērā Spānijas Tiesu sistēmas pārvaldes modeļa kompetenci un īpatnības.

Šajā pašā tiesību aktu reformā ir noteikts, ka Padomē ir izveidota kvalifikācijas komisija 5 locekļu sastāvā. Šīs komisijas galvenā funkcija ir veikt uzklauššanu un izvērtēt pieteikumus vakanto amata vietu aizpildīšanai Augstākajā tiesā, Augsto tiesu un to palātu priekšsēdētāju, kā arī Valsts augstākās tiesas un tās palātu priekšsēdētāju un provinču tiesu priekšsēdētāju amatos. Tā ir atbildīga arī par kandidatūru izvērtēšanu CGPJ augstākajām tehniskajām struktūrām.

Šis novērtējums ir balstīts uz iesniegtajiem dzīves aprakstiem un intervijām, kas tika veiktas ar kandidātiem un kandidātiem, kuri pieteicās uz vakantajām vakancēm.

Kvalificēšanas komitejas uzdevums ir īpaši svarīgs, jo iepriekšējās Padomes vairāk nekā trīs gadus ilga paralīze noteica to, ka vairāk nekā simts diskrecionāro amatu vēl nebija iecelti vai atjaunoti.

Tiesiskā reforma arī ļāva izveidot jaunas komisijas, lai atvieglotu jaunās Padomes darbu.

CGPJ VIII pilnvaru termiņš sākās šīs iestādes un Augstākās tiesas priekšsēdētāja . 2024. gada septembra sākumā tika panākta nepieciešamā vienprātība, lai par šīs iestādes priekšsēdētāju ieceltu Augstākās tiesas vecāko tiesnesi Isabel Perelló Domènech. Viņa ir pirmā sieviete, kas ieņem šo amatu Spānijā. Dažādu kandidatūru izvirzīšana un balsošana notika bez jebkādas politiskas iejaukšanās.

Jaunais pilnvaru termiņš CGPJ darbību uzsāka, izveidojot ne tikai likumā komisijas (Pastāvīgā komisija, Kvalifikācijas komisija, Disciplinārlietu komisija), bet arī citas komisijas, kuru mērķis ir organizēt iestādes darbu atbilstoši efektivitātes un caurskatāmības kritērijiem (Skolu un mācību komiteja, Starptautisko attiecību komiteja, Ekonomisko lietu komiteja, Tiesnešu darbības modernizācijas komiteja, Tiesnešu karjeras komiteja, Studiju un ziņojumu komiteja), kā arī dažādas darba grupas (viena, kuras mērķis ir sagatavot

obligāto ziņojumu par CGPJ tiesnešu locekļu ievēlēšanas sistēmu, ziņojumu, kura mērķis ir novērtēt mākslīgā intelekta rīku ietekmi tieslietu jomā).

Pirmajos jaunās padomes darbības mēnešos iestādes darbība ir normalizējusies, ir aizpildītas iekšējās amata vietas - atbildīgo par inspekcijas dienestu un disciplinārlietu virzītāju. Ir notikušas arī obligātās uzklaušanās, lai aptvertu vairāk nekā trīs gadus nepabeigtos diskrecionārā iecelšanas tiesnešu amatus.

Galveno parlamentāri pārstāvēto partiju vienprātība un juridiskās reformas impulss ir ļāvis CGPJ VIII pilnvaru termiņam sākt savu darbību pilnīgi normāli, uzsākot iniciatīvas, kas garantē šīs iestādes efektivitāti.

2. Kā jūs raksturotu Padomes attiecības ar citām valsts iestādēm vai konkrētu valsts iestādi vai valsts organizāciju) pārskata periodā? Vai tās ir radījušas kādas problēmas tiesu varas/tiesnešu neatkarībai?

- **Bulgārijas Augstākā tiesu padome**

2024. gadā Augstākās tiesu padomes attiecības ar citām valsts iestādēm un institūcijām tiek īstenotas likumā noteikto pilnvaru un pienākumu ietvaros.

- **Horvātijas Republikas Valsts tiesu padome**

Ipārskata periodā nebija īpašu attiecību ar citām valsts varām. Ipārskata periodā Valsts tiesu padome ierosināja par tiesu lietām atbildīgajai ministrijai grozījumus Tiesu likumā, lai nodrošinātu lielāku tiesu darba efektivitāti un lielāku objektivitāti un neatkarību tiesas procesos, skaidri aizliedzot tiesnešiem piedalīties goda tiesu darbā un piedalīties disciplinārlietās profesionālajās palātās un asociācijās. Minētais priekšlikums tika pieņemts ar grozījumiem Tiesu likumā (Oficiālais Vēstnesis, Nr. 36/24).

- **Domstolsstyrelsen/ Dānijas Tiesu administrācija**

Pārskata periodā nav bijuši nekādi izaicinājumi no citām valsts iestādēm, un tiesu varas neatkarība joprojām ir ļoti spēcīga, paralēli labai sadarbībai ar Tieslietu ministriju, ja tā tiek uzskatīta par būtisku.

- **Conseil Supérieur de la Magistrature Francija**

-1- Francijā pastāv nepārtraukts dialogs ar izpildvaru, kura pamatā ir konstitūcija.

Padomes pamatmērķis ir noteikts Konstitūcijas 64. pantā: "Republikas prezidents ir tiesu varas neatkarības garants. Viņam palīdz Tieslietu padome". Tādējādi saskaņā ar iestāžu praksi Padomes loma ir centrālā tiesu varas neatkarības nodrošināšanā.

Francijas Tieslietu augstā padome centusies saglabāt augstu modrības līmeni, lai saglabātu tiesu varas neatkarību un lai netiktu grauta sabiedrības uzticība tiesu sistēmai.

-2- Septembrī Padomes locekļi tikās ar iepriekšējo tieslietu ministru, kurš tikko bija iecelts amatā pēc Nacionālās asamblejas atļaušanas jūnijā un jaunās valdības izveides.

Pēc šīs valdības atkāpšanās un jaunas valdības iecelšanas decembrī Padome janvāra beigās tiksies ar jauno tieslietu ministru.

- 3 - Starp parlamentārajām asamblejām un Padomi tiek sistemātiski veidotas institucionālās attiecības, kas ir daļa no locekļu iecelšanas un finanšu likumprojekta izskatīšanas procedūras.

- Locekļu iecelšana: četrus no astoņiem ārējiem locekļiem ieceļ likumdevēja iestāde ar asambleju priekšsēdētāju starpniecību. Uzklaušanās pirms šo locekļu iecelšanas ir iespēja parlamenta deputātiem interesēties par Padomes darbību un uzdevumiem;
- Gada finanšu likumprojekta apspriešana ir arī iemesls likumdevēja un Padomes sanāksmei. Katru vasaru nākamā finanšu likuma izskatīšanas laikā Padome atbild uz referentu sagatavoto parlamentāro anketu, kuras mērķis ir sniegt kvalitatīvu un kvantitatīvu vispārēju priekšstatu par tās darbību. Abus Padomes priekšsēdētājus par šo jautājumu uzklaua arī Senāta Juridiskā komisija.

Izņemot šos divus konkrētus kontaktpunktus, dokumentos nav paredzētas nekādas institucionālas attiecības starp Padomi un Parlamentu. Tomēr, lai pilnībā pildītu savas kā eksperta tiesu jautājumos un tiesu varas neatkarības garantētāja funkcijas, Padome ir centusies sistematizēt tikšanās ar asambleju un tiesību komiteju priekšsēdētājiem.

Tāpēc 2024. gada martā Padome tikās ar Nacionālās asamblejas Juridiskās komitejas priekšsēdētāju, bet 2025. gada janvārī - ar Senāta priekšsēdētāju un Senāta Juridiskās komitejas priekšsēdētāju.

Šajās sanāksmēs Padome izteica vēlmi biežāk un institucionalizētāk tikties ar parlamenta deputātiem un pat apspriesties par tiesību aktu projektiem vai priekšlikumiem, kas attiecas uz tiesu sistēmu, vienlaikus ievērojot katras puses prerogatīvas.

-4- Padome, pildot savu konstitucionālo tiesu varas neatkarības garantētājas lomu, ir publiski reaģējusi ar paziņojumiem presei, kas nav saistīti ar jebkādu lietas nodošanu izskatīšanai. Tā divreiz reaģēja 2024. gadā:

- 2024. gada 10. aprīlī pēc kritikas, kas tika veltīta Marseļas tiesas tiesnešiem par viņu izteikumiem Senāta izmeklēšanas komitejai par narkotiku tirdzniecības ietekmi Francijā un pasākumiem, kas jāveic, lai uzlabotu situāciju.

Padome norādīja, ka tiesnešiem, tāpat kā visām personām, kuras parlamentārā izmeklēšanas komiteja uzklaua zem zvēresta, ir jāsaka "visa patiesība un tikai patiesība", un tāpēc viņiem ir pienākums būt godīgiem. Kritizēt viņus par komentāriem, kas izteikti šajā kontekstā, varētu apdraudēt gan viņu vārda brīvību, gan varas dalīšanu.

Padome ir nolēmusi paust pilnīgu atbalstu visiem tiesu iestāžu darbiniekiem, kas iesaistīti cīņā pret narkotiku tirdzniecību, kuras efektivitāte ir atkarīga no tā, vai tiesneši savu darbu veic pilnīgi mierīgi, neietekmējot viņu autoritāti un uzticamību²¹.

- 2024. gada 8. novembrī pēc draudiem prokuroram.

²¹ [Communiqué du 10 avril 2024 | Conseil Supérieur de la Magistrature](#)

Padome vēlas paust dziļas bažas par nesenajiem draudiem tiesnešiem viņu pienākumu pildīšanas dēļ un apliecināt viņiem pilnīgu atbalstu.

Tā atgādina, ka tiesnešu neatkarība, pildot tiesneša pienākumus, ir būtisks tiesiskuma nosacījums. Šī neatkarība nozīmē, ka tiesneši var pildīt savus pienākumus,⁽²²⁾ nebaidoties, ka viņu lēmumi vai rīcība izraisīs pret viņiem vai viņu tuviniekiem vērstu attriebību vai draudus

-5- Starptautiskajā līmenī vienlaicīgā prezidentūra kopš 2024. gada divos tieslietu padomju tīklos - Francijā (RFCMJ) un Eiropā (ENCJ) - nodrošina Francijas Padomei privilēģētu pamatu, lai aktīvi veicinātu tiesiskuma aizstāvību, kas jo īpaši ietver tieslietu padomju veicināšanu ar visām neatkarīgas struktūras īpašībām (misijas, locekļu iecelšanas un atbrīvošanas veids, finansiālā autonomija utt.).

-6- Ikmēneša kopsapulcēs un citās organizētās sanāksmēs Padome uzņem plašu institucionālo partneru un personību loku (tiesu iestādes, arodbiedrības, asociācijas, akadēmisko aprindu pārstāvji, Augstās iestādes par pārredzamību sabiedriskajā dzīvē priekšsēdētājs, tiesnesis, kas Francijas vārdā ievēlēts Eiropas Cilvēktiesību tiesā, Eiropas prokurors, Francijas nacionālais pārstāvis Eurojust u. c.).

- **Grieķijas Augstākā civillietu un krimināllietu tiesu padome un Augstākā administratīvo tiesu padome**

Padomes attiecības ar citām valsts iestādēm ir samērā gludas. Īpašu problēmu nav.

- **Consiglio Superiore della Magistratura/Itālijas Tieslietu augstā padome**

Notiek pilnvērtīga un auglīga institucionālā sadarbība ar citām valsts iestādēm, jo īpaši ar Tieslietu ministriju un Ārlietu un starptautiskās sadarbības ministriju.

- **Consiglio di Presidenza della giustizia amministrativa/Prezidentālā justīcijas padome Itālija**

Pašlaik attiecības ir labas, lai gan nav tiešas saziņas kanālu ar citām valsts varām. Īpaši delikātas ir attiecības ar padomes nespecialistiem, kurus ieceļ parlaments (t. i., politiskās partijas), jo vienmēr ir jāatrod līdzsvars, kas neļauj politikai iejaukties tiesnešu pašpārvaldē un neļauj tiesnešiem kļūt korporatīvi izolētiem.

- **Tieslietu padome/Latvijas Tieslietu padome**

Padomes attiecības ar citām valsts varām 2024. gadā ir bijušas produktīvas. Īpaši draudi attiecībā uz tiesu varas neatkarības nodrošināšanu nav novēroti.

Valsts kontrole publicēja revīziju "Cilvēkresursu pieejamība un attīstība tiesu sistēmā". Publicēšanas datums: 02.10.2024. Ziņojumā identificētas vairākas būtiskas problēmas un izaicinājumi, kam nepieciešami risinājumi: Pirmkārt, turpmākajos var rasties tiesnešu trūkums. Vairāk nekā 28 % no pašreizējiem

²² [Communiqué du 8 novembre 2024 | Conseil Supérieur de la Magistrature](#)

tuvākajos gados vairāki tiesneši varētu doties pensijā. Tāpēc būtu jāizvērtē tiesnešu funkcijas un darba organizācija, kā arī jāpārskata kopējais tiesnešu skaits Latvijā. Otrkārt, tiesneša darba efektivitātei ir būtiskas atbalsta funkcijas, taču tiesu darbinieku mainība ir nepieņemami liela. Tiesu darbinieku mainības rādītājs sasniedz līdz pat 31 % gadā. Turklāt ir efektīvāk jāstiprina tiesnešu palīgu institūts, lai nodrošinātu labāku atbalstu tiesnešiem. Treškārt, ne visi tiesneši pietiekami rūpējas par savu zināšanu un prasmju pilnveidošanu, lai gan pārmaiņas sabiedrībā un tiesiskajā regulējumā notiek strauji. Katrs desmitais tiesnesis pēdējo četru gadu laikā mācības apmeklēja retāk nekā reizi gadā.

Tieslietu padome uzklausi darba grupu ziņojumus par tiesu teritoriālās reformas novērtējumu, tiesnešu specializācijas pamatprincipiem un specializāciju attiecībā uz zemesgrāmatu lietām tiesās.

Tiesu efektivitātes darba grupa secināja, ka tiesu teritoriālā reforma, kas sākās 2014. gadā un ilga desmit gadus, ir bijusi veiksmīga un nepieciešama. Tā ir uzlabojusi tiesu sistēmas efektivitāti, palielinājusi lietu izskatīšanas ātrumu un izlīdzinājusi tiesnešu darba slodzi tiesu reģionu līmenī, tādējādi sasniedzot reformas mērķus.

Tiesnešu specializācijas darba grupa secināja, ka specializācija pa tiesību jomām ir objektīvi nepieciešama un ka tiesnešu specializācija ir svarīgs instruments tiesvedības kvalitātes un efektivitātes uzlabošanai, jo tā veicina efektīvāku tiesnešu darbu. Vienlaikus darba grupa kritiski vērtē iniciatīvu nākotnē Latvijā izveidot specializētas tiesas.

Saskaņā ar Tiesnešu specializācijas darba grupas viedokli zemesgrāmatu lietvedība ir bezstrīdus tiesvedība, kas ir daļa no civilprocesa. Zemesgrāmatu lietu izskatīšana būtu jā saglabā kā tiesu funkcija un kā viena no tiesu specializācijām civiltiesību jomā. Tomēr jāatzīmē, ka zemesgrāmatu tiesnešu skaits var samazināties, tāpēc ir nepieciešama kompetenču pārdale. Darba grupa ierosina izveidot tiesu jurista amatu, kas palīdzētu pārņemt daļu zemesgrāmatu tiesnešu darba un mazinātu tiesnešu darba slodzi.

- **Tiesēju Padome/Lietuvas Tieslietu padome**

Situācija attiecībā uz tiesnešu iecelšanas sistēmas pārredzamību uzlabojas. Ir vērojama ciešāka sadarbība starp Republikas Prezidenta kanceleju un Tieslietu padomi, lai precizētu prioritātes, iecelot tiesnešu amata kandidātus konkrētās tiesās, izvērtējot vakanču skaitu atsevišķās tiesās un šo tiesu vajadzības. Tieslietu padome tikās ar Valsts prezidentu un Tiesnešu amata kandidātu atlases komisiju (turpmāk - Atlases komisija), pārrunāja tiesnešu amata kandidātu vērtēšanas kritēriju objektivitāti, situācijas, kad kandidāts, kuru atlases komisijas locekļi uzskata par mazāk piemērotu, saņem formāli augstāku vērtējumu. Diskusijās gan ar Republikas prezidentu gan Atlases komisiju tika secināts, ka nepieciešams pārskatīt tiesnešu amata kandidātu vērtēšanas kritērijus, kā arī kārtību, kādā tiek sastādīti tiesnešu amata kandidātu vispārējās kārtas saraksti rajona un apgabaltiesās.

Noteikumi par civildienesta reformu, kā arī par civildienesta ierēdņu, tostarp ārpus tiesu darbinieku, algām stājās spēkā 2024. gada 1. janvārī. Turklāt algu izmaiņas stājās spēkā arī pārējiem darbiniekiem (ne civildienesta ierēdņiem) ar Likumu par budžeta iestāžu darbinieku atlīdzību.

Iestādes un Komisijas locekļu atalgojums par darbu. Ar šiem grozījumiem tika noteikts jauns algas bāzes apmērs, atceltas amatalgas koeficientu maksimālās robežas un iestāžu iedalījums grupās. Turklāt pēc tam, kad no 2024. gada 1. janvāra stājās spēkā grozījumi Likumā par budžeta struktūru, iestādēm, tostarp tiesām, radās iespēja ietaupīt izdevumus pārskaitīt uz iestādes darba samaksas fondu un tādējādi piemērot personālam finanšu veicināšanas līdzekļus. Lai gan šādas izmaiņas nodrošina lielāku finansiālo elastību, nepietiekams tiesu finansējums neļauj tiesām piemērot šos noteikumus. Neskatoties uz to, ka 2024. gadā tiesu sistēmai tika piešķirts papildu finansējums tiesu darbinieku atalgojuma palielināšanai, tomēr ar to nepietika, lai būtiski palielinātu atalgojumu. Piemēram, tiesneša palīga vidējā alga joprojām ir zemāka par vidējo algu valsts sektorā. 2024. gada martu bija vakantas līdz 69 no 779 tiesnešu palīgiem un līdz 58 no 685 tiesas sēžu sekretāriem, un šī problēma joprojām ir aktuāla, jo uz šīm amata vietām gandrīz nav kandidātu, kā arī tiesu darbinieki zemā atalgojuma dēļ aiziet uz citām iestādēm.

2024. gadā nepietiekamā algu finansējuma problēma pēdējo trīs gadu laikā ir skārusi arī Valsts tiesu administrāciju - iestādi, kas nodrošina tiesu sistēmas efektivitāti, tās pārvaldību un darba organizāciju, kā arī tiesnešu neatkarību un tiesu autonomiju. Iestādi sāka pamest ilggadēji augsti kvalificēti darbinieki, un nekonkurētspējīgā atalgojuma dēļ kļūst arvien grūtāk piesaistīt jaunus kvalificētus darbiniekus.

2024. gada 13. decembrī Tieslietu padome tikās ar Republikas prezidentu. Tieslietu padomes priekšsēdētājs iepazīstināja ar pašreizējo situāciju tiesnešu kopienā, tās vajadzībām, plānotajiem darbības virzieniem un gaidām no konstitucionālajiem partneriem. Tika apspriesti arī visai tiesu sistēmai svarīgi jautājumi, to risināšanas metodes un izmaiņas tiesību aktos. Sanāksmes laikā Tieslietu padome uzsvēra regulāras un nepārtrauktas sadarbības nepieciešamību ar konstitucionālajiem partneriem, jo tikai tādā gadījumā tiesnešu kopienas vajadzības tiks operatīvi uzklautas un risinātas. Paredzams, ka, sadarbojoties ar konstitucionālajiem partneriem, nepārkāpjot tiesu neatkarības principu, būs iespējams atrisināt jautājumus, kas saistīti ar valdības programmas nosacījumu īstenošanu efektīvas tiesvedības jomā. Tikai ievērojot neatkarīgu tiesu un tiesnešu pašpārvaldes neatkarību un nodrošinot finansiālo drošību un stabilitāti, var efektīvi īstenot tiesiskumu. Kā prioritārus jautājumus, kas tuvākajā laikā risināmi ar konstitucionālajiem partneriem, Tieslietu padome noteica tiesu finansēšanas modeļa apstiprināšanu, kas definēts pēc objektīviem kritērijiem, tiesnešu palīgu un cita tiesu personāla atalgojuma palielināšanu, kā arī ilgtermiņa programmas izveidi, kas vērsta uz investīcijām tiesu ēku renovācijā un modernizācijā.

Līdzekļu piešķiršanas kārtība tiek uzskatīta par nepilnvērtīgu, tāpēc viena no Tiesnešu kopsapulces, kas ir augstākā tiesu pašpārvaldes institūcija, iniciatīvām bija iniciēt formāla sadarbības formāta izveidi, kas palīdzētu tiesnešu kopienai būt vairāk uzklautai un dotu iespēju piedalīties uz objektīviem kritērijiem balstīta tiesu finansēšanas modeļa.

Tiesnešu atlases sistēma darbojas diezgan stabili. Republikas prezidents 2024. gadā iecēla 28 tiesnešus rajona tiesu tiesnešu amatos (18 tiesneši tika pārcelti uz viena līmeņa tiesām), 14 tiesnešus augstāka līmeņa tiesu tiesnešu amatos, 3 tiesnešus tiesu priekšsēdētāju amatos, 8 tiesnešus priekšsēdētāju vietnieku amatos un 4 tiesnešus tiesu nodaļas priekšsēdētāju amatos. Retrospektīvā 2022. gadā Republikas prezidents attiecīgajos amatos iecēla 50 tiesnešus, 2023. gadā - 60 tiesnešus un 2024. gadā - 57 tiesnešus. Tomēr vakanto tiesnešu amatu skaits joprojām ir diezgan liels (2024. gada 31. decembrī bija 62 vakances), un to nosaka ne tikai tiesnešu amatu kandidātu iecelšanas procedūru organizēšana, bet arī citi faktori, piemēram, nepietiekams kandidātu skaits un zems tiesnešu eksāmenu nokārtošanas līmenis. Visas šajā procesā iesaistītās puses ir vienprātis, ka ir jāmeklē veidi, kā atrisināt šo problēmu. Tiesnešu aprindās ir šaubas par to, vai jaunā tiesnešu amata kandidātu sarakstu sastādīšanas kārtība rajona un apgabaltiesās darbojas, kā paredzēts, kā arī par to, vai jaunā kārtība, saskaņā ar kuru tiek sastādīti tiesnešu amata kandidātu saraksti rajona un apgabaltiesās

par tiesnešu amata kandidātu atlases kritēriju objektivitāti, kas var noteikt Lietuvas Republikas prezidenta izvēli (izvēlēties kandidātu, kas nav pirmais sarakstā). No visām šajā procesā iesaistītajām pusēm ir izteikta iniciatīva pārskatīt tiesnešu amata kandidātu vērtēšanas kritērijus, kā arī kārtību, kādā tiek sastādīti tiesnešu amata kandidātu vispārējās kārtas saraksti rajona un apgabaltiesās.

Reformu procesi. Saskaņā ar 2023. gada 29. jūnija grozījumiem Likumā²³ par Lietuvas Republikas rajonu tiesu izveidošanu un to darbības teritoriju noteikšanu (turpmāk - Rajonu tiesu izveidošanas likums) reforma ir sadalīta divos posmos. Pirmajā posmā, sākot ar 2024. gada 1. janvāri, ir likvidētas piecas tiesu palātas (piecās rajona tiesās), kurām bija neefektīvas tiesu ēkas un pārāk maza noslodze. Nevajadzīgās tiesu ēkas ir nodotas valsts uzņēmumam "Turto banka", kas centralizēti pārvalda valsts nekustamo īpašumu administratīvām vajadzībām. Pēc tiesu namu slēgšanas iedzīvotājiem ir nodrošināta tiesu pakalpojumu pieejamība. Atbilstoši nepieciešamībai tiek organizētas izbraukuma tiesas sēdes, nepieciešamības gadījumā tiek slēgti līgumi ar pašvaldību iestādēm par telpu nodrošināšanu noteiktu tiesas funkciju nodrošināšanai u.c.

Saskaņā ar tiesnešu nepārceļamības principu Apgabaltiesu izveidošanas likuma 3. pants paredz, ka jebkādas izmaiņas tiesas struktūrā (tiesu palātu kā teritoriālo nodaļu atcelšana) neietekmē šajā tiesā iecelto tiesnešu pilnvaru īstenošanu līdz 2023. gada 31. decembrim.

Tiesneši, kuri līdz 2023. gada 31. decembrim iecelti amatā rajona tiesās, kuru struktūra ir mainīta, pēc šā likuma spēkā stāšanās turpināja darbu attiecīgajā rajona tiesā, un tiek uzskatīti par ieceltiem šajā rajona tiesā vai tajās tiesu palātās, kuras darbības teritorijā darbojās tiesu palātas, kurās viņi tika iecelti amatā. Tāpēc Republikas prezidenta dekrēti, ar kuriem tiek iecelti tiesneši, par tiesnešu darba vietu nav atbilstoši jaunajam regulējumam, un tiesneši tiek uzskatīti par ieceltiem tajā tiesu palātā, kuras teritorijā darbojās ieceltais tiesnesis. Tiesu palātu personālam piedāvāts pārcelties uz citu tiesu palātu tiesību aktos noteiktajā kārtībā.

2024. gada 25. jūnijā, lai īstenotu rajonu tiesu reformas otro posmu, apvienojot atsevišķu rajonu tiesu palātas un samazinot to skaitu (pēc reformas būs 11 rajonu tiesas un 27 tiesu palātas pašreizējo 12 rajonu tiesu un 43 tiesu palātu vietā), kā arī mainot dažu rajonu tiesu darbības teritorijas, ⁽²⁴⁾ Lietuvas Republikas Seims pieņēma Likumu par rajonu tiesu reorganizāciju un grozījumiem Rajonu tiesu izveidošanas likumā, ar kuru rajonu tiesu reformas datums tika mainīts no 2024. gada 1. jūlija uz 2025. gada 1. janvāri. Pieņemtajos likumos arī noteikts, ka atšķirībā no tā, kas bija paredzēts pirms likumu pieņemšanas, Plunges rajona tiesa netiks reorganizēta, sadalot šīs tiesas tiesības un pienākumus Klaipēdas rajona tiesai un Telšu rajona tiesai, bet ar aneksijas metodi tiks reorganizēta, nododot šīs tiesas tiesības un pienākumus Klaipēdas rajona tiesai. Visas Plunges rajona tiesas tiesības un pienākumi, kas beigsies pēc reorganizācijas, tiks nodoti Klaipēdas rajona tiesai, kas darbosies pēc reorganizācijas 2025. gadā. No 2025. gada 1. Klaipēdas apgabaltiesu veidos divas palātas (Klaipēdas pilsētas palāta un Plunges palāta). Šīs izmaiņas netika saskaņotas ar tiesām un traucēja tiesu gatavošanos reformas īstenošanai no 2024. gada 1. jūlija, jo reformas atlikšana tās priekšvakarā uz 2025. gada 1. janvāri ietekmēja tiesu īpašuma (piemēram, ēku nodošana), finanšu (ēku uzturēšana, algas) un IKT jautājumus (bija steidzami jāatceļ plānotās izmaiņas IKT sistēmās).

²³ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/53b4b4701fb411eeb233e8b04dc9bb3d>

²⁴ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/88e3a4e0346b11efb121d2fe3a0eff27?jfwid=r96skxllw>

Ņemot vērā esošo rajonu tiesu un to palātu noslodzi, darbības efektivitāti un citus vērtējamus kritērijus, no 2025. gada 1. janvāra plānots paplašināt rajonu tiesu palātas, atsakoties no daļas palātu, kā arī mainot atsevišķu rajonu tiesu darbības jomas. Jāatzīmē, ka saskaņā ar grozījumiem Apgabaltiesu iekārtas likumā tiks apvienoti rajonu tiesu palātu darbības apgabali, bet vairumā gadījumu paliks bijušo tiesu palātu ēkas, tajās notiks tiesas sēdes un tiks nodrošināta tiesu pakalpojumu pieejamība iedzīvotājiem. Šis process tiks veikts saskaņā ar principu, ka attālumam no centrālajām tiesu palātām līdz pārējām vienas tiesas palātām jābūt aptuveni 60 kilometru attālumā. Šāds attālums ir uzsvērts starptautiskajās rekomendācijās par tiesu sistēmas kartēšanu, kā nodrošinot tiesības uz tiesu teritoriālā aspektā pieejamības iedzīvotājiem. Vienlaikus ir noteikta papildu iespēja, ja kāda no lietas pusēm pieprasa izmantot tiesas videokonferenci rajona tiesas vai tiesas palātas telpās, kur pusei būtu jāierodas, ja lieta tiktu izskatīta klātienē mutvārdu procesa kārtībā.

Pēc rajona tiesu palātu teritoriju apvienošanas, saglabājot bijušo tiesu palātu infrastruktūru (tiesu ēkas), var rasties nepieciešamība vienas rajona tiesas palātas tiesnešiem doties uz lietu izskatīšanu no vienas tiesas palātas telpām uz citām telpām šīs rajona tiesas teritorijā. Tāpēc Lietuvas Republikas Seims pieņēma grozījumus Tiesu likumā²⁵, nosakot, ka gadījumā, ja ir vairākas tiesas vai tiesu palātu telpas, kurās ir norīkots tiesnesis vai tiesneši, kas izskata lietu, tiesneša ceļa izdevumus atlīdzina Lietuvas Republikas valdības noteiktajā kārtībā, ja lieta tiek izskatīta tās pašas tiesas vai to pašu tiesu palātu telpās, kas atrodas citā apdzīvotās vietas rajonā.

Turklāt, lai tiesneši skaidri zinātu, kurās konkrētās telpās var atrasties viņu darba vieta, Tiesu likums tika papildināts ar noteikumu, ka, ja ir vairākas tiesas vai tiesu palātas telpas Republikas prezidents, ieceļot rajona tiesas tiesnesi, norāda dzīvojamās platības, kurās atrodas tiesas vai tiesu palātas telpas un kurās tiesnesis strādās.

Lai padarītu tiesas procesu efektīvāku, līdz ar izmaiņām tiesu kartē tika grozījumi Lietuvas Republikas Civilprocesa kodeksā. Grozījumi un Lietuvas Tiesu informācijas sistēmas (turpmāk - LITEKO) pielāgošana šādai automatizētai lietu sadalei starp visām rajona tiesām ļauj pēc tiesu noslodzes izvērtēšanas automātiski sadalīt lielāko daļu rajona tiesās rakstveida procesā izskatāmo lietu (papildus aptuveni 30 000 civillietu, kas veidotu aptuveni 21 procentu no visu saņemto civillietu skaita) visām rajona tiesām.

Grozījumi arī noteica, ka gadījumā, ja lietu, ko rajona tiesā izskata rakstveida procesā, ir nolemts izskatīt mutvārdu procesā, šādu lietu izskata, izmantojot elektronisko sakaru tehnoloģijas.

Ja vismaz viena puse iesniedz motivētu lūgumu tieši piedalīties tiesas sēdē, neizmantojot elektronisko sakaru tehnoloģijas, un tiesa šo lūgumu atzīst par pamatotu vai tiesa pēc savas iniciatīvas atzīst, ka lietu nepieciešams izskatīt ar pušu tiešu piedalīšanos tiesas sēdē, tiesas sēde notiek rajona tiesā vai tiesas palātā, kurai lieta ir piekritīga.

²⁵ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d42b0eb01fb411eeb233e8b04dc9bb3d>

Paredzams, ka pēc reformas gan lielajās pilsētās, gan reģionos iedzīvotājiem tiks nodrošināta vienādas kvalitātes un ātruma tiesvedība. Esošā tiesu infrastruktūra būtiski nemainīsies (izņemot iepriekš minētās 5 rajonu tiesu ēku ēkas, no kurām atteicās rajonu tiesu reformas pirmajā posmā, pārējās izmaiņas reformas otrajā posmā ir saistītas ar rajonu tiesu palātu teritoriju apvienošanu un pārdali), savukārt tiesvedības kvalitāte uzlabosies, jo tiesnešiem būs iespēja specializēties, un lietu izskatīšanas sadale rakstveida procesā visā Lietuvā nodrošinās to, ka lietas tiks izskatītas ātrāk. Optimizējot tiesu resursus, ietaupītie līdzekļi tiks izmantoti tiesu personāla veicināšanai un inovāciju izstrādei tiesās.

Reformas tiek īstenotas pakāpeniski, sākot no 2024. gada un beidzot ar 2026. gadu. Reformas laikā ir likvidētas 11 tiesnešu vakances. Turpmāka samazināšana tiks apspriesta tiesnešu kopienā, ņemot vērā tiesu noslodzi pēc reformas īstenošanas.

Tieslietu padome, īstenojot pasākumu "2.3. Optimālā tiesnešu noslodzes aprēķina modeļa izveide", kas paredzēts Lietuvas Tiesu attīstības vīzijas 2023-2033. gadam prioritārajā virzienā "Pakalpojumu un procesu uzlabošana, kvalitātes nodrošināšana, atvērtība inovācijām un uz cilvēku orientēti pakalpojumi", kā arī pasākumu "2.10. Noteikt optimālo tiesas/tiesneša noslodzi un izveidot tiesnešu korpusa veidošanas stratēģiju", kas paredzēts Tieslietu padomes 2021-2024. gada stratēģiskajos virzienos, kas apstiprināti ar Tieslietu padomes 2021. 13P-27-(7.1.2.), Tieslietu padome 2021. gada 26. februārī ar 2023. gada 1. decembra rezolūciju Nr. 13P-173-(7.1.2.) apstiprināja Metodiku²⁶ optimālās rajona tiesas (tiesneša) noslodzes noteikšanai (turpmāk - Metodika) un ieteica Metodiku piemērot no 2023. gada 1. decembra Viļņas pilsētas, Klaipēdas un Marijampoles rajona tiesās, bet citās rajona tiesās - no 2024. gada 1. jūlija. Tuvākajā laikā Metodiku plānots sākt piemērot visās rajona tiesās.

Apgabaltiesu reforma ietekmēs arī apgabaltiesu darbību, tostarp to darba slodzi. Jau vairākus gadus ir saglabājusies tendence attiecībā uz nevienlīdzīgu darba slodzi apgabaltiesās. Lietuvas Apelācijas tiesas priekšsēdētājs periodiski lemj par iespēju nodot lietas no vienas apgabaltiesas citai. No vienas puses, tā mērķis ir samazināt tiesnešu darba slodzes atšķirības atsevišķās apgabaltiesās, izlīdzināt izskatāmo lietu skaita rādītājus un nodrošināt operatīvāku lietu izskatīšanu. No otras puses, šādas rīcības mērķis ir panākt, lai tiesnešiem, kas strādā dažādu reģionu tiesās, būtu vienādas iespējas izskatīt dažādas un sarežģītas lietas. Šie apstākļi lika uzsākt diskusijas par tiesnešu skaita pārskatīšanu apgabaltiesās, vienlaikus izvērtējot, vai lēmums samazināt tiesnešu skaitu apgabaltiesās ļaus saglabāt efektīvu darbu visās apgabaltiesās, vai arī administratīvās izmaksas būs pamatotas. Tādējādi 2023. gada 27. oktobrī Tieslietu padome pieņēma rezolūciju, ar ko izveidoja darba grupu, kuras uzdevums bija izstrādāt priekšlikumus par iespējām reformēt apelācijas tiesu tīklu (Lietuvas Apelācijas tiesa un apgabaltiesas). Darba grupa ir analizējusi statistikas datus, apkopojusi ārvalstu tiesu praksi par apelācijas tiesu tīklu un apspriedusi iespējamus kritērijus apelācijas tiesu tīkla optimizācijai. Darba grupas darbība vēl nav pabeigta. Tomēr pēc rajona tiesu reformas, kā arī pēc grozījumiem Lietuvas Republikas Civilprocesa attiecībā uz lietu piekritību starp rajona un apgabaltiesām un ņemot vērā to, Seimam ir iesniegti grozījumi Lietuvas Republikas Kriminālprocesa kodeksā, kas (ja tiks pieņemti) ietekmēs gan tiesām nodoto lietu skaitu, gan lietu starp rajona un apgabaltiesām, atgriezties pie jautājuma apelācijas tiesu reorganizāciju būtu iespējams tikai pēc minēto izmaiņu izvērtēšanas.

²⁶ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ebb4c530950211eea5a28c81c82193a8>

2023. gadā sagatavošanās darbi rajonu administratīvo tiesu reformai. Tika sagatavots un īstenots apgabaltiesu reorganizācijas plāns, saskaņā ar kuru tika veiktas apgabaltiesas reorganizācijas procedūras, apvienojot to ar Viļņas apgabaltiesu. Pēc reorganizācijas no 2024. gada 1. janvāra administratīvās lietas pirmajā instancē izskata viena tiesa - Reģionālā administratīvā tiesa, kas sastāv no piecām tiesu palātām, kuras darbojas visā Lietuvas Republikas teritorijā. Pamatojoties uz Administratīvo tiesu reorganizācijas likuma noteikumiem, reorganizācija nav ietekmējusi līdz 2023. gada 31. iecelto tiesnešu pilnvaru īstenošanu, reorganizācijas dēļ tiesnešu darba vieta nav mainījusies.

2024. gada 31. augustā stājās spēkā grozījumi Tiesnešu noslodzes samazināšanas kārtības aprakstā²⁷, kas apstiprināti ar Tieslietu padomes 2019. gada 13. decembra lēmumu Nr. 13P-203-(7.1.2).

Grozījumi tika pieņemti, ņemot vērā to, ka Lietuvas Republikas Seims 2024. gada 9. maijā pieņēma Likumu²⁸ Nr. XIV-2613 par grozījumiem Lietuvas Republikas Likuma tiesām Nr. I-480 44. panta ^{1. punktā}, 98. un 101. pantā un likuma papildināšanu ar 44. panta ^{3. punktu}, kura mērķis ir saskaņot Tiesu likuma noteikumus ar Lietuvas Republikas Darba kodeksa noteikumiem un tādējādi nodrošināt tiesnešiem papildu sociālās garantijas.

Pēc izmaiņām tiesnešu sociālo garantiju tiesiskajā regulējumā bija nepieciešams precizēt Tiesnešu darba slodzes samazināšanas kārtības apraksta noteikumus un papildināt aprakstu gadījumos, kad tiesneša darba slodze tiek samazināta pēc tiesneša lūguma, pamatojoties uz nepieciešamību aprūpēt (pieskatīt) ģimenes locekli vai kopā ar tiesnesi dzīvojošu personu, kā arī pēc grūtnieces, nesen dzemdējušas vai ar krūti barojošas tiesneses, tiesneses, kura audzina bērnu līdz astoņu gadu vecumam, vientuļa tiesneša, kurš audzina bērnu līdz četrpadsmit gadu vecumam, vai bērna invalīda līdz astoņpadsmit gadu vecumam pieprasījuma. Apstiprinot grozījumus Tiesnešu darba slodzes samazināšanas kārtības aprakstā, tika ieviestas Tiesu likuma 44. panta ^{trešās daļas} normas, nodrošinātas papildu sociālās garantijas tiesnešiem, kā arī noteikti jauni tiesnešu darba slodzes samazināšanas pamati un kritēriji.

Tikmēr tiesās strādājošo ierēdņu, piemēram, tiesnešu palīgu un tiesas sēžu sekretāru, algas joprojām ir ļoti zemas, un šāda situācija apgrūtina tiesu darbu, lai atrastu kompetentus darbiniekus. Pašlaik tiesu iestādēs strādājošo pieredzējušo un kompetento civildienesta ierēdņu un līgumdarbinieku atalgojums ir krietni zemāks par valsts vidējo atalgojumu, jo tiesu iestādēm netiek nodrošināts nepieciešamais finansējums.

Turklāt kandidātu uz šīm pozīcijām gandrīz nav, kā arī konkursi nenotiek, jo nav kandidātu, kas vēlētos tajos piedalīties, vai arī kandidāti, kas ir pieteikušies, neierodas uz konkursu vai nesavāc minimālo punktu skaitu. Tāpēc tiesas nevar atrast kompetentus un dažkārt vispār nekādus darbiniekus, piedāvājot pašreizējo atalgojumu, un šāda situācija tieši negatīvi ietekmē tiesvedības kvalitāti un ilgumu, kā arī personu darbu tiesās. 2024. gada martā bija 11 % brīvo tiesu darbinieku (izņemot tiesnešus).

2024. gadā, sagatavojot valsts budžetu 2025. gadam, tiesām 2025. gadam ir piešķirti papildu piešķirumi, lai palielinātu tiesnešu palīgu amatalgu amatalgu koeficientus. Tāpat 2024. gadā ir piešķirti papildu piešķirumi tiesnešu palīgu, tiesas sēžu sekretāru un psihologu algām. Tomēr, pastāvot tik zemām algām, pievienotie papildu piešķirumi pēdējos divos gados nav pietiekami un neatrisina ilgtermiņa atalgojuma kavējuma problēmu.

²⁷ <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=52e6bc4066bd11efafbb8694c098bac5>
²⁸ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/22b9de2012bd11efbcbfb318996800a8>

Nepietiekamā finansējuma problēma algām ir aktuāla ne tikai tiesām, bet arī Nacionālajai tiesu administrācijai, kuras algu fonds pēdējo divu gadu laikā ir palielinājies tikai par aptuveni 4 procentiem gadā un papildu algu piešķirumi ir piešķirti tikai horizontāliem lēmumiem valsts sektorā, piemēram, minimālās mēneša darba algas palielināšanai, algas bāzes apmēra izmaiņām u.c.

2024. gadā ar Lietuvas Republikas valdības piekrišanu tika nolemts atjaunot Lietuvas Augstākās tiesas ēku (darbus plānots pabeigt līdz 2028. gadam, to vērtība ir gandrīz 15 miljoni eiro). Turklāt 2024. gadā ir turpināts Klaipēdas apgabaltiesas un Reģionālās administratīvās tiesas Klaipēdas palātas renovācijas projekts (provizoriskā projekta vērtība - 10,3 miljoni eiro). Tomēr ar to nepietiek, lai apmierinātu tiesu vajadzības, ņemot vērā to, ka visas tiesu ēkas noveco, un to fundamentālai atjaunošanai līdzekļi nav piešķirti.

Jāatzīmē, ka tiesneša valsts pensija ir ārkārtīgi svarīga un nozīmīga sociālā garantija, kas palielina tiesneša amata pievilcību. Tomēr 2024. gadā Republikas valdība plānoja uzsākt tiesnešu valsts pensiju reformu pirms tās pilnvaru termiņa beigām. Šī iecere rada bažas tiesnešu kopienai, jo tā var pasliktināt situāciju un vēl vairāk ietekmēt (samazinot) to personu skaitu, kuras vēlas kļūt par tiesnešiem, un veicināt to personu skaitu, kuras atstāj tiesneša amatu. Saskaņā ar 2024. gadā iesniegto sākotnējo projektu, kura izskatīšanā Tieslietu padome tika iekļauta tikai galīgajā posmā, ir saskatāms apdraudējums tiesnešu neatkarībai.

2024. gada maijā Tieslietu padome vērsās Lietuvas Republikas Tieslietu ministrijā, ierosinot grozījumus Tiesu likumā, lai regulētu tiesu darbību mobilizācijas un kara laikā.

- **Luksemburgas Nacionālā tieslietu padome (Conseil National de la Justice)**

Padome regulāri sazinās ar Tieslietu ministriju, kā arī ar citām valsts iestādēm. Pārskata periodā nav bijušas nekādas problēmas.

- **Tieslietu administrācijas komisija Malta**

Ja informācija tiek pieprasīta no citām valsts iestādēm, šādu informāciju pieprasa un to sniedz attiecīgā valsts iestāde/valdības struktūra/valsts organizācija. Attiecības ir sirsnīgas. Nav iebildumu.

- **Raad voor de Rechtspraak/The Netherlands Council for the Judiciary**

Tieslietu padome pārstāv tiesu intereses politiskajā arēnā un (valsts) pārvaldē un valdībā, jo īpaši drošības un tieslietu ministrijā. Padome ir tiesu sistēmas koordinējošā administratīvā iestāde. Lai gan Tieslietu padome ir daļa no tiesu sistēmas, tā pati neveic tiesas spriešanu.

Padome nav tieslietu ministra vai kādas citas valdības iestādes kompetencē. Šo īpašo stāvokli var atvasināt no principa, ka tiesu varai jābūt objektīvai un neatkarīgai, kas attiecas gan uz Padomi, gan uz tiesu varu kopumā. Padomes īpašais statuss ir nostiprināts Tiesu iekārtas likumā.

Nīderlandē valda augsta uzticības līmeņa sabiedrība, un tas nozīmē, ka darbības bieži tiek veiktas, pamatojoties uz nerakstītām konstitucionālām tiesībām. Iecelšanas procedūrās ir iesaistīts sistēmiski atbildīgais ministrs, taču, pamatojoties uz nerakstītām vienošanām, praksē ministrs nekad nav iejaucies. Parasti ministrs pieņem Padomes ierosināto kandidātu. Tā ir augsta uzticības līmeņa sabiedrības pazīme. Padome uzskata, ka ir svarīgi turpināt stiprināt gan normatīvos aktus, gan šo tiesiskuma kultūru. Kā jau minēts, ministra lomas samazināšana iecelšanā amatā ir viens no Padomes ieteikumiem; saistoša nominācija no tiesu sistēmas pēc procedūras, kurā valdības pārstāvjiem vairs nav nekādas lomas. Tas labāk atbilst varas dalīšanas principam. Turklāt Padomes nostāju var nostiprināt Konstitūcijā. Lai balstītos ne tikai uz šo juridisko kultūru.

Mēs atzinīgi vērtējam jaunās valdības plānus, kuros uzsvars likts uz tiesiskuma nozīmi un apņemšanos veidot taisnīgu sabiedrību. No otras puses, vairākās situācijās sociālo problēmu risinājumi, šķiet, tiek meklēti, ierobežojot tiesu pieejamību, piemēram, ierobežojot pārsūdzības patvēruma lietās vai saistībā ar būvniecības projektiem. Tiesiskuma pieejamība ir viens no principiem, un Padome aicina valdību paturēt prātā tiesiskās aizsardzības pilsoņus.

Tiesiskuma pieejamība un tiesiskā aizsardzība ir nozīmīgi galvenie punkti Nīderlandes Tieslietu padomes izdotajos tiesību aktu atzinumos. Padomes uzdevums pēc pieprasījuma vai pēc savas konsultēt valdību un ģenerālsavienības par tiesību aktiem un politiku attiecībā uz tiesiskumu. Padomes konsultatīvais uzdevums ir noteikts Likumā par tiesu iestāžu organizāciju. Citi galvenie punkti Padomes atzinumos par tiesību aktiem cita starpā ir būtiski aspekti, piemēram, tiesību akta priekšlikuma pamatotība un praktiskā īstenojamība/iespējamība tiesnešiem, kā arī iespējamā ietekme uz tiesu darba slodzi.

2024. gadā Pārstāvju palātā tika apspriests tiesību akta priekšlikums, ar ko īsteno GRECO ieteikumus, lai stiprinātu tiesu varas neatkarību un objektivitāti. Padome pēc²⁹ savas iniciatīvas sniedza atzinumu pēc vairākiem grozījumu priekšlikumiem. Pārstāvju palātā joprojām tiek izskatīts likumdošanas priekšlikums.

- **OBT/ Ungārijas Tieslietu padome**

Attiecībās starp Padomi un citām valsts varas iestādēm pārskata periodā bija daudz grūtību. Likumdevēja un izpildvara centās kavēt Padomes tiesības sniegt komentārus par tiesību aktiem. Padome nespēja uzņemties pienācīgu lomu organizatoriskās pārstrukturēšanas procesā. Šīs problēmas vēl nav ietekmējušas tiesu neatkarību.

- **Conselho Superior da Magistratura/CSM Portugāle**

2024. gadā Augstākā tiesu padome cieši sadarbojās ar valdību un Republikas Asambleju, sniedzot atzinumus par juridiskajiem diplomiem, kas saistīti ar tiesu sistēmas organizāciju un tiesvedības īstenošanu. Tomēr joprojām saglabājas galvenās jomas, kurām jāpievērš uzmanība, un daudzas no tām ir līdzīgas tām, kas identificētas iepriekšējā ziņojumā, un ir atkarīgas no valdības rīcības:

- 1- Augstākās tiesu padomes Tieslietu ministrijai iesniegtā pārskatīšanas priekšlikuma apstiprināšana, lai pārskatītu 14. augusta Likumu Nr. 36/2007, ar ko apstiprina Augstākās tiesu padomes organizācijas un darbības kārtību. Likums Nr. 36/2007 vairs neatbilst realitātei, ņemot vērā izmaiņas, kas veiktas sastāvā,

²⁹ [2024-22-advies-amendementen-bij-het-GRECO-wetsvoorstel.pdf](#)

Augstākās tiesu padomes kā tiesu administratīvās iestādes darbību un kompetenci. Augstākās tiesu padomes organizāciju un darbību bija obligāti jāaskaņo ar 27. augusta Likumu Nr. 67/2019, ar kuru tika apstiprināti grozījumi Tiesnešu statūtos, kas stājās spēkā 2020. gada 1. janvārī. Pēc tam, kad Republikas prezidents 2024. gada 15. janvārī atlaida Republikas Asambleju un pēc tam 2024. gada 2. aprīlī inaugurēja jaunu valdību, neskatoties uz Augstās Tieslietu padomes kontaktiem, nekādas turpmākas attīstības nav bijis.

- 2- Tiesu un Augstākās tiesu padomes finansējums ir problemātisks. Piešķirtie budžeta līdzekļi ir pastāvīgi mazāki par nepieciešamajiem, kas negatīvi ietekmē tiesu un Padomes darbību.

- 3- tiesu darbinieku skaits tiesās joprojām ir ārkārtīgi mazs salīdzinājumā ar darba slodzi. Valdības iniciatīvas šīs problēmas risināšanai ir bijušas nepietiekamas. Saskaņā ar arodbiedrību datiem, kas tika nosūtīti 2024. gada februārī, tiesu dienestos [trūka 1800 tiesu ierēdņu](#) un [pastāvēja apgabali, kuriem draudēja sabrukums](#). Nepieņemšana darbā ir arvien biežāk sastopama problēma profesijā, un kāda arodbiedrība plašsaziņas līdzekļiem norādīja, ka 2023. gadā izsludinātajā konkursā par 200 jauniem tiesu iestāžu darbiniekiem, ar kuru vien vairs nepietiktu, lai "aizpildītu 2023. gada aiziešanas gadījumus", [tika atsaukts ievērojams skaits amatu kandidātu](#). arī Neatbilstošas vajadzības dēļ tika atļauta [108 darbinieku pieņemšana darbā](#) tiesu ierēdņu karjeru, izmantojot darbā pieņemšanas rezervi (2023. gada konkursā apstiprinātie, bet nepieņemtie kandidāti), un tikai pieci iepriekš apstiprinātie kandidāti izteica interesi par pieņemšanu darbā. Savienības dati arī norādīja, ka 2024. gadā pensijā dosies 459 tiesu ierēdņi.

Tieslietu ministrija 2024. gada septembrī uzsāka jaunu konkursu par 570 tiesu ierēdņu pieņemšanu darbā, kas noslēdzās 2024. gada decembrī. Plānots, ka izraudzītie kandidāti sāks pildīt savus pienākumus 2025. gada 13. janvārī.

- 4- Tiesu darbinieku nolikuma pārskatīšana joprojām rada bažas. 2024. gada jūlijā tika atsāktas sarunas ar vienu no arodbiedrībām. Otra nozares arodbiedrība nepanāca vienošanos ar teicamniekiem un no 28. jūnija ieplānoja streiku uz nenoteiktu laiku, trešdienu un piektdienu rītos, līdz teicamnieki tās prasībām. Tieslietu ministrija 2024. gada decembrī nāca klajā ar jaunu priekšlikumu pārskatīt tiesnešu karjeras noteikumus. Šajā priekšlikumā ierosināts karjeru iedalīt divās kategorijās, nošķirot absolventus no neabsolventiem, ar dažādiem funkcionālās sarežģītības līmeņiem. Šo priekšlikumu kritizēja arodbiedrības, kas to uzskatīja par nepieņemamu, jo trūka reālas algu pārvērtēšanas un karjeras sadalījuma. Tādējādi karjeras pārskatīšana tika atlikta uz 2025. gada pirmo pusi.
- 5- Joprojām ir dažas problēmas, kas saistītas ar elektronisko aprīkojumu. Visos rajonos ir aktuāla problēma, kas saistīta ar datortehnikas novecošanu, kā arī skeneru un printeru trūkumu. Trūkst arī videokonferenču aprīkojuma, lielu ekrānu un tiesu zālēm piemērotu skaņas sistēmu.
- 6- Ēku un iekārtu stāvoklis 2023. gada pēdējā pusgadā un 2024. gadā būtiski neuzlabojās. Par visnopietnākajām situācijām tika atzītas

2023. gadā joprojām lielā mērā nav atrisinātas, un ir radušās jaunas situācijas, kurās nepieciešama steidzama/prioritāra iejaukšanās:

- Pieejamības trūkums cilvēkiem ar ierobežotām pārvietošanās spējām ir plaši izplatīta problēma, kas rada sūdzības un apgrūtina iedzīvotāju ar īpašām vajadzībām piekļuvi tiesai.
- Ūdens infiltrācija, plaisas, siltumizolācijas problēmas, nolietoto logu rāmji, novecojušas elektroinstalācijas un sanitārās iekārtas, piekļuves trūkums cilvēkiem ar kustību traucējumiem un dažādu funkciju veikšanai piemērotu telpu trūkums (tiesu zāles, biroji, uzgaidāmās telpas u. c.) ir izplatītas problēmas daudzos rajonos.
- Daudzas ēkas jau gadiem ilgi netiek uzturētas, un to konstrukcijas ir nopietnas problēmas, kā arī nepieciešamība veikt būtiskus pasākumus, kas tiek atlikta uz vēlāku laiku.
- Dažas ēkas ir tik sliktā stāvoklī, ka tās apdraud dienestu drošību un cieņu, pat daļēji liedzot to darbību.
- Dienesta efektivitāti un organizāciju ietekmē pastāvīgs telpu trūkums lietām, birojiem un tiesu zālēm.
- Daudzās ēkās nav apkures, ventilācijas un gaisa kondicionēšanas (HVAC) sistēmu vai arī tās ir bojātas, tādējādi apdraudot siltuma komfortu un gaisa kvalitāti telpās.
- Vairākās apgabaltiesās bažas rada drošības sistēmu un piemērotu aizturēšanas vietu trūkums vai nepietiekamība.

Neraugoties uz dažām politisko iestāžu iniciatīvām, tās nav devušas gaidīto rezultātu, jo īpaši attiecībā uz ēku stāvokli. Lai gan ir pabeigti daži darbi un veikti konkrēti pasākumi, piemēram, Evoras Tiesu pils jumta noplūdes novēršana, Montemor-o-Novo Tiesu pils tiesas zāles pielāgošana ratiņkrēslu piekļuvei, Paços de Ferreira Tiesu pils jumta atjaunošana vai hidroizolācijas darbi Sintras tiesas ēkā, kopējā situācija nav būtiski uzlabojusies, un daudzās tiesu ēkās, piemēram, Vila Franca de Xira, Sintrā, Portalegre Felgueiras, Penafiel, Rio Maior un Lisabonā nepieciešama tūlītēja iejaukšanās.

Tāpēc joprojām ir steidzami nepieciešama saskaņota un efektīva rīcība, lai novērstu trūkumus Portugāles tiesu infrastruktūrā un aprīkojumā. Infrastruktūras un aprīkojuma trūkumu dēļ tiek atlikta tiesvedība, tiek pārtrauktas tiesas sēdes un rodas grūtības ikdienas pakalpojumu sniegšanā, savukārt nepiemēroti darba apstākļi ietekmē tiesu iestāžu darbinieku motivāciju un labsajūtu. Šī situācija ietekmē pakalpojumu cieņu, darbinieku un lietotāju drošību un tiesvedības efektivitāti. Lai nodrošinātu modernu, efektīvu un visiem iedzīvotājiem pieejamu tiesu sistēmu, ir būtiski īstenot daudzgadu plānu ieguldījumiem tieslietu jomā 2023-2027. gadam un noteikt prioritātes steidzamākajām situācijām.

Augstākā tiesnešu padome ir paudusi arī citas bažas, kas 2024. gada laikā ir saasinājušās un kuras var novērst tikai ar likumdošanas pasākumiem:

- 7- Pēdējos gados vismaz trīs Portugāles Augstākās tiesas un Augstās tiesu padomes priekšsēdētāji nav varējuši pabeigt pilnu piecu gadu termiņu, jo sasnieguši 70 gadu vecumu:
 - 2018. gadā ievēlētais padomnieks tiesnesis Antoniu Žoakims Pičara (António Joaquim Piçarra) nevarēja pabeigt savu piecu gadu pilnvaru termiņu, jo 2021. gada maijā viņam bija jāaiziet pensijā.

- 2021. gadā ievēlētais padomnieks tiesnesis Henrike Araújo 2024. gada maijā atstāja STT priekšsēdētāja amatu, jo bija sasniedzis vecuma ierobežojumu.
- Arī Žoau Kura Mariano, kurš tika ievēlēts 2024. gada maijā 66 gadu vecumā, vecuma ierobežojuma dēļ nevarēs pabeigt savu piecu gadu termiņu.

Šī situācija ir izraisījusi debates par nepieciešamību pārskatīt noteikumus par vecuma ierobežojumiem vadošiem amatiem tiesu sistēmā. Augstākās tiesnešu padomes priekšsēdētāja vietnieks, padomnieks Luiss Azevedo Mendess 2024. gada oktobrī iestājās par šī ierobežojuma pārskatīšanu, apgalvojot, ka ir nepieciešams pārskatīt šos noteikumus un atļaut šo uzticamo amatu ieņemšanas termiņu pagarināt pēc 70 gadu vecuma.

8- 2024. gada oktobrī Augstākā tiesnešu padome ar priekšsēdētāja vietnieka starpniecību brīdināja par tiesnešu skaita pastāvīgu samazināšanos, kas skaidrojama ar nepietiekamu darbā pieņemšanas kapacitāti. Lai gan 2024. gadā no Tiesnešu studiju centra (CEJ) pievienojās 46 jauni tiesneši, aptuveni 100 tiesneši pameta sistēmu pensionēšanās vai citu iemeslu dēļ. Šī tiesnešu skaita samazināšanās tendence ir izaicinājums tiesu sistēmas efektivitātei un neatkarībai.

9- Nesenā Portugāles parlamenta atlaišana 2021. un 2024. gadā liek aizdomāties par iespējamiem izaicinājumiem tiesu varas neatkarībai, jo īpaši attiecībā uz Augstākās tiesu padomes sastāvu.

- Šo atlaišanu rezultātā priekšlaicīgi beidzās Republikas Asamblejas ievēlēto deputātu četru gadu pilnvaru termiņš, kas būtiski institucionālo stabilitāti. Priekšlaicīga pilnvaru termiņa izbeigšanās varēja ietekmēt Augstākās tiesu padomes darba nepārtrauktību.
- Padomes sastāvā, kurā ir 17 locekļi, no kuriem septiņus ievēl Parlaments, tiek mēģināts saglabāt līdzsvaru starp tiesnešiem un ārējiem locekļiem. Tomēr biežajai Parlamenta atlaišanai ir potenciāls mainīt šo sastāvu, apdraudot nepieciešamo struktūras neitralitāti un radot apstākļus lielākai politizācijai. Šāds konteksts var ietekmēt tiesu varas neatkarību, jo bieža locekļu nomaiņa var palielināt politisko ietekmi CSM, kavēt ilgtermiņa politikas īstenošanu un izraisīt locekļu uzkrātās pieredzes zudumu.
- Starptautiskās organizācijas, piemēram, Eiropas Padomes Pretkorupcijas valstu grupa (GRECO), ir ieteikušas, ka vismaz pusei SKT locekļu vajadzētu būt tiesnešiem, kurus ievēl viņu kolēģi, kas pastiprina vajadzību nodrošināt līdzsvaru, kas dod priekšroku objektivitātei. Šo ieteikumu īstenošanu var sarežģīt atkārtota parlamentu atlaišana. Turklāt pastāvīgās izmaiņas VTP sastāvā var mazināt tās efektivitāti tiesu sistēmas pārraudzībā un pārvaldībā, tādējādi ietekmējot tās spēju īstenot reformas un reaģēt uz problēmām, ar kurām saskaras tiesu sistēma.

Lai gan parlamenta atlaišana ir leģitīms demokrātiskā procesa instruments, tās ietekme uz SMK darbību rosina domāt par mehānismu nozīmi, lai nodrošinātu lielāku stabilitāti un nepārtrauktību. Šādā veidā varētu stiprināt tiesu varas neatkarību un efektivitāti sabiedrības interesēs.

10- Portugālē kopš 2023. gada tiesas lietu sadale tiek veikta elektroniski, lai nodrošinātu pārredzamību un taisnīgumu, sadalot lietas tiesnešiem. Tomēr nesenās izmaiņas sadales modelī [ir izraisījušas bažas tiesu iestāžu vidūoperatoru](#), kuri norāda uz praktiskām un darbības problēmām, kas izriet no ieviestajām izmaiņām.

Ar Rīkojumu Nr. 86/2023 tika ieviestas būtiskas izmaiņas lietu elektroniskās sadales procedūrā tiesās. Viena no visvairāk apspriestajām izmaiņām ir prasība par noteiktu tiesas darbinieku ikdienas klātbūtni sadales akta laikā. Lai gan šā pasākuma mērķis ir stiprināt procesa integritāti, operatori ir norādījuši, ka tiesās ar ierobežotiem cilvēkresursiem šī noteikuma piemērošana var pārmērīgi noslogot profesionālus un apdraudēt efektivitāti. Turklāt pienākums veikt sadali katru dienu, nenošķirot dažāda lieluma vai kapacitātes tiesas, ir radījis īpašas problēmas, jo īpaši tiesās ar nelielu tiesnešu . Šo noteikumu vienvēidīga piemērošana, neparedzot pielāgošanu dažādām situācijām, ir viens no galvenajiem pārskatīšanas pieprasījumu iemesliem.

Šajā kontekstā tiesu sistēmas dalībnieki ir aicinājuši rūpīgi analizēt piešķiršanas modeli, lai veicinātu pielāgojumus, kas saskaņo pārredzamības un taisnīguma principus ar nepieciešamību pēc efektivitātes un pielāgošanās vietējām īpatnībām. Iespējamā pārskatīšana varētu palīdzēt uzlabot sistēmu, nodrošinot, ka tā efektīvāk reaģē uz tieslietu sistēmas problēmām un tās profesionāļu vajadzībām.

- **Rumānijas Tiesnešu augstākā padome**

Attiecībā uz **Padomes attiecībām ar citām valsts varām (vai konkrētu valdības iestādi vai valsts organizāciju) pārskata periodā un to radītajiem izaicinājumiem tiesu varas/tiesnešu neatkarībai** mēs vēlamies norādīt, ka 2024. gadā Augstākā tiesnešu padome atkal aktīvi iesaistījās tiesu varas jautājumos saskaņā ar noteikumiem par tiesu varu un tiešā sadarbībā ar citām tiesiskuma principā paredzētajām varām.

Vajadzības gadījumā Padome reaģēja publiski, izdodot paziņojumus presei un nosūtīja tos plašsaziņas līdzekļiem, lai tos izplatītu publiskajā telpā.

2024. gadā paustās publiskās nostājas ir publicētas Padomes oficiālajā tīmekļa vietnē.³⁰

³⁰ [***Paziņojums presei par VDK Prokuratūras nodaļas nostāju saistībā ar mēra komentāriem Bukarestes pašvaldības sektorā***](#)

<https://www.csm1909.ro/PageDetails.aspx?FolderId=11133>

[***Paziņojums presei par tiesu varas neatkarības nodrošināšanu no sektora mēra apsūdzībām Bukarestes pašvaldības***](#)

<https://www.csm1909.ro/PageDetails.aspx?FolderId=11128>

[***Paziņojums presei par Judecătoria \) prokuroru neatkarības Bukarestes Pirmās tiesas \(Sectorului 1 Bucureşti\)un profesionālās reputācijas aizstāvību.lietas prokurora***](#)

<https://www.csm1909.ro/PageDetails.aspx?FolderId=11136>

[***Paziņojums presei par galvenā Mariusa Voineaga profesionālās reputācijas aizstāvību Nacionālā***](#)

[***pretkorupcijas direktorāta prokurora***](#) <https://www.csm1909.ro/PageDetails.aspx?FolderId=11138>

[***Paziņojums presei par Tiesnešu sekcijas nostāju saistībā ar publiskas personas komentāriem pret tiesnesi***](#) <https://www.csm1909.ro/PageDetails.aspx?FolderId=11297>

Tiesnešu augstākās padomes attiecības ar Rumānijas parlamentu galvenokārt izpaudās kā parlamentā apspriesto tiesību aktu priekšlikumu apstiprināšana un viedokļu paušana par vairākiem tiesību aktu priekšlikumiem.

Attiecībā uz Tiesnešu augstākās padomes attiecībām ar Rumānijas prezidentu tās reglamentē Rumānijas Konstitūcijas 134. pants, kas atkārtoti publicēts, Likums Nr. 305/2022 par Tiesnešu augstāko padomi un Likums Nr. 303/2022 par tiesnešu un prokuroru statusu. Tādējādi Tiesnešu augstākās padomes sekciju lēmumi par priekšlikumiem iecelšanai un atbrīvošanai tiesneša un prokurora amatā un atbrīvošanai no tā tika iesniegti Rumānijas prezidentam.

Attiecībā uz Tiesnešu augstākās padomes attiecībām ar izpildvaru ir uzsvērtā sadarbība ar Tieslietu ministriju no likumdošanas procesa viedokļa, kurā padome īstenoja savas pilnvaras attiecībā uz normatīvo aktu apstiprināšanu saistībā ar tiesu varas darbību, kas paredzētas Likuma Nr. 305/2022 par Tiesnešu augstāko padomi 39. panta 3. punktā.

Vēl viena svarīga šo ziņojumu sastāvdaļa Tieslietu ar plēnuma vai tā specializēto komisiju starpniecību nosūtītie iesniegumi saistībā ar šo iestāžu sadarbību un nepieciešamību nodrošināt tiesu varas pienācīgu darbību. Tāpat pēc Tieslietu ministrijas lūguma Tiesnešu augstākās padomes specializētā komisija iesniedza vairākus viedokļus par konkrētu normatīvo aktu pieņemšanu, grozīšanu vai papildināšanu.

Arī no sadarbības ar izpildvaru viedokļa Tiesnešu augstākā padome puda viedokli pēc citu ministriju vai citu valsts iestāžu pieprasījuma.

Visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi, būtu pieminēt Padomes pārstāvju līdzdalību iestāžu darba grupu darbā, kas izveidotas Tiesnešu augstākās padomes, Tieslietu ministrijas vai, vajadzības gadījumā, citu iestāžu līmenī, lai risinātu ar tiesu sistēmu saistītus jautājumus. Turklāt Tiesnešu augstākās padomes pārstāvji piedalījās vairākās Tieslietu ministrijas organizētās darba sanāksmēs.

Pārskata periodā radās sadarbības problēmas ar Tieslietu ministriju saistībā ar to, ka **Tieslietu ministrija uzņēmās tiesu IT infrastruktūras centralizāciju un pārvaldību.**

Būtībā Tieslietu ministrija ir uzsākusi tiesu IT aprīkojuma, kas patlaban tiek izvietots un pārvaldīts katras tiesas līmenī reģistrēšanas procesu centralizētā sistēmā, ko izvieta un pārvalda ministrija. Šī pārceļšana sākās 2016. gadā (bet nebija būtiski pavisinājusies uz priekšu, jo tika paātrināta tikai 2024. gada augustā), un tā tika veikta bez reālas diskusijas, kurā būtu izklāstītas pasākuma sekas, lai Padome varētu sniegt savu informētu piekrišanu ministrijas pieejai.

Būtībā šis pasākums novedīs pie visu tiesnešu un tiesu darbinieku datoru, kā arī visas tiesu sistēmas datubāzes (tostarp visi lēmumi un pušu iesniegtie dokumenti, kā arī visi citi ar lietu saistītie dati) pārņemšanas ministrijas serverī, ko pārvaldīs un kas būs pieejams izpildvaras struktūrai.

Paziņojums presei par lūguma aizstāvēt profesionālo reputāciju apmierināšanu Ģenerālprokuratūras pie Înalta Curte de Casație și Justiție (Augstā tiesa) ģenerālprokurora kasācijas un tieslietu saistībā ar apsūdzībām pret publisku personu <https://www.csm1909.ro/PageDetails.aspx?FolderId=11304>.

Tas ir radījis bažas par tiesu sistēmas neatkarību, jo pastāv risks, ka tiesas var nesankcionēti piekļūt lietu datiem un sensitīvai informācijai, ko apstrādā tiesas.

Tāpēc Tieslietu augstākā padome konstatēja, ka IT infrastruktūras centralizācija, ko pārvalda iestāde, kas nav tiesu varas iestāde, var apdraudēt varas dalīšanas un tiesu varas neatkarības principus.

Lai aizsargātu tiesu neatkarību, Uzraudzības padome nolēma uz laiku apturēt centralizācijas procesu sniedza ieteikumus par sistēmas pārstrukturēšanu, saglabātu kontroli tiesu sistēmā.

Šādu viedokli pauda ne tikai Tiesnešu augstākā padome, bet jau 2021. gadā to pauda Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome (CCJE) Atzinumā Nr. 24/2021, kas tika atkārtots arī, pieņemot Atzinumu Nr. 26/2023.

Tādējādi Atzinumā Nr. 24/2021 par tiesu iestāžu padomju attīstību un to lomu neatkarīgās un objektīvās tiesu sistēmās CCJE uzsvēra "pieaugošo informācijas tehnoloģiju nozīmi tiesu sistēmas nākotnē un ieteica, ka tiesu iestāžu padomēm, ja tādas pastāv, būtu jāuzņemas loma šajā jomā, lai pienācīgi aizsargātu tiesu varas neatkarību un nodrošinātu tiesnešu darba kvalitāti nākotnē" ^[1].

Turklāt Atzinumā Nr. 26/2023 CCJE uzsvēra ideju, ka "efektīviem datu drošības un datu aizsardzības pasākumiem ir nepieciešama tiesu iestādes izmantoto tehnoloģiju efektīva un neatkarīga uzraudzība, kā tas parasti notiek sabiedrībā. Šāda uzraudzība varētu radīt būtisku risku tiesu neatkarībai, ja to veiktu izpildiestāde vai regulatīvā iestāde, piemēram, valsts datu aizsardzības uzraudzības iestāde, nevis tiesu iestādes struktūra"^[2].

Eiropas Tieslietu padomju tīkla (ENCJ) uzmanība tika pievērsta arī problēmai, ar ko Padome saskārās saistībā ar datubāzu centralizāciju. Šajā sakarā ENCJ valde 15.11.2024. gada 15. novembrī pieņēma **paziņojumu par tiesu iestāžu padomju iesaistīšanos tiesu iestāžu IT pārvaldībā (pielikumā), kurā tā būtībā uzsvēra, ka "tiesu iestāžu padomēm to pilnvaru ietvaros vajadzētu būt pilnvarām pieņemt lēmumus gan tiesu iestāžu datubāzu pārvaldībā (attiecībā uz piekļuvi lietu datiem un to pienākumiem saistībā ar personas datu aizsardzību), gan attiecībā uz tiesu iestādēs izmantotajām lietojumprogrammām.**

Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome šo jautājumu apsprieda arī Eiropas Tiesnešu konsultatīvās padomes (CCJE) 25. plenārsesijā, kas notika 2024. gada 4.-6. decembrī.

Tāpēc tiesu sistēmas IT reformas procesi būtu jāveic ar Tieslietu padomes piekrišanu, ievērojot tās pilnvaras un tiesu varas neatkarības garantu lomu."

Šajā kontekstā Tiesnešu augstākās padomes nostāja bija tāda, ka centralizācijas procesu var veikt pat uz servera, ko Tieslietu ministrija iegādājusies NRRP finansēto projektu ietvaros, bet pašiem datiem jābūt izvietotiem atsevišķā tiesu domēnā, kur vienīgais datu pārzinis ir tiesu sistēmas struktūra (līdzīgi risinājumam, par ko panākta vienošanās prokuratūru gadījumā), vēlams, Tiesnešu augstākā padome, kurai ir integrēts skatījums uz šīs sistēmas vajadzībām.

^[1] CCJE atzinums Nr. 24 (2021):

Tieslietu padomju attīstība un to loma neatkarīgās un objektīvās tiesu sistēmās, 24. punkts <https://rm.coe.int/opinion-no-24-2021-of-the-ccje-romanian/1680a5e7ca>.

^[2] CCJE Atzinums Nr. 26 (2023): Iesniedzot priekšlikumu: palīdzības tehnoloģiju izmantošana tieslietu sistēmā, 57. punkts <https://rm.coe.int/ccje-opinion-no-26-2023-romanian/1680b1329d>.

Lai gan no tehniskā viedokļa šis risinājums ir īstenojams, Tieslietu ministrija šo variantu neapstiprināja, argumentējot, ka saskaņā ar NRRP ir noteikts, ka visu tiesu sistēmas datu centralizācija un pārņemšana jāveic ministrijas līmenī.

Lai gan Padome nevar pati izvērtēt šo apgalvojumu, jo tās rīcībā nav attiecīgo datu, lai Eiropas Komisija varētu apstiprināt VPRP, mēs uzskatām, ka finanšu instruments, kas paredzēts dalībvalstu atbalstam, tostarp tiesiskuma stiprināšanai, projektu īstenošanas rezultātā nevar novest tieši pie tā vājināšanas.

Tāpēc mēs uzskatām, ka, ja Eiropas Komisija ir apstiprinājusi šādu pasākumu, būtu lietderīgi to pārskatīt, lai konkrēti noteiktu mērķi un ietekmi uz tiesu sistēmas neatkarību, kas, iespējams, nav pietiekami izskaidrota.

Līdz ar to pat šajā iepriekš minētajā hipotēzē var būt mehānismi, lai ar Eiropas Komisijas atbalstu, kā tas ir bijis iepriekš, projektos atkārtoti konstatētu faktus. Mēs uzskatām, ka mēs nonāktu situācijā, kad šāda kompetenču pārdomāšana attiecībā uz tiesu iestāžu datubāzu pārvaldību ir obligāti nepieciešama, ņemot vērā, ka pretējā gadījumā tiek radīti priekšnoteikumi tiesu varas neatkarības ietekmēšanai un varas dalīšanas principa pārkāpšanai.

Sīkāka informācija par veiktajiem pasākumiem:

1. Saistībā ar to, ka Tieslietu ministrija ir uzsākusi visu tiesu datoru, tostarp serveru, kuros atrodas datubāzes ar nolēmumiem un pušu iesniegtajiem dokumentiem (lietas elektroniskā formātā), un tiesnešu kontu reģistrāciju domēnā just.ro, reģistrēšanas procesu, Tieslietu augstākā padome **22.08.2024.** analizēja un konstatēja ievainojamības, ko radīja tiesas iekārtu reģistrēšanas process centralizētā sistēmā, kas tiek administrēta no ārpus tiesu iestādes.
2. Ja šī apņemšanās tiks pabeigta, Tieslietu ministrijai (izpildvaras daļai) tiks dota iespēja piekļūt jebkuram dokumentam jebkurā lietā, kā arī jebkura tiesneša vai tiesu sistēmas ierēdņa datora saturam bez reālas iespējas tiesām vai Augstākajai tiesnešu padomei novērst šādu piekļuvi vai atklāt to (pēc tam, kad tā ir notikusi). Būtībā, lai gan drošības politiku var ieviest, tā ir Tieslietu ministrijas kā sistēmas pārvaldītāja un administratora kontrolē, tāpēc teorētiski ministrija to var viegli mainīt bez iespējas iebilst vai uzzināt par šīm izmaiņām. Jebkurā gadījumā arī revīziju veiktu ministrija, tāpēc, ja rastos aizdomas par nesankcionētu piekļuvi, Padomei nebūtu līdzekļu, kā tieši pārbaudīt šādas aizdomas, bet tā varētu tikai jautāt ministrijai, un ministrija veiktu šo pārbaudi un sniegtu atbildi.
3. Līdz vienpusējam lēmumam centralizēt visu tiesu IT infrastruktūru Tieslietu ministrijas līmenī līdzīga situācija, kas radītu iespēju neierobežoti piekļūt lietu informācijai ārpus tiesu sistēmas, nebija. Gluži pretēji, pirms šīs pieejas ieviešanas informācija ECRIS (elektroniskā lietu pārvaldības sistēma) informācijas sistēmās tika glabāta decentralizētā arhitektūrā, katrai tiesai izmantojot atsevišķu datubāzi. Arī aprīkojums tiesās dažās situācijās ir centralizēti organizēts, taču centralizācija tiek veikta tiesas vai augstākas tiesas, nevis Tieslietu ministrijas līmenī.
4. Tāpēc līdz šim IT risinājumi nebija centralizēti un nebija tehnisku iespēju piekļūt tiesu sagatavotajiem datiem.

5. Iekārtu un lietotāju reģistrēšana centralizētā sistēmā, ko pārvalda ārpus tiesu sistēmas, pati par sevi ir neaizsargātība, ko pastiprina iespēja, tiesu darbinieku izmantotajiem datoriem var piekļūt ārpus tiesu sistēmas. Šāda centralizācija no tehniskā viedokļa ļauj kontrolēt, manipulēt vai nesankcionēti piekļūt informācijai, kas cirkulē iekārtās, kuras reģistrētas domēnā just.ro, ārpus tiesu iestādes, bez efektīva uzraudzības mehānisma no šīs iestādes puses. Izskatāmajiem dokumentiem vai informācijai par lietām var piekļūt vai tos kopēt, mainīt bez par lietu atbildīgās personas ziņas un bez iespējas tieši identificēt lasīšanas/mainīšanas operācijubet tikai ar informācijas sistēmas administratora palīdzību, kas atrodas ārpus tiesu iestādes.
6. Šajā sakarā Padome nolēma veikt analīzi par centralizētu risinājumu īstenošanas ietekmi, ņemot vērā nepieciešamību ievērot valsts varas dalīšanas principu un tiesu varas neatkarību. Kamēr šī situācija nav noskaidrota, tika nosūtīt tiesām vēstuli ar rīkojumu nekavējoties apturēt tiesu IT aprīkojuma, kā arī tiesnešu kontu reģistrēšanas procesu domēnā just.ro un atgriezties situācijā pirms reģistrēšanas, ja šis process jau ir uzsākts vai pabeigts.
7. Šajā kontekstā **2024. gada 5. septembrī**, pildot savu konstitucionālo pienākumu nodrošināt tiesu varas neatkarības ievērošanu, Tiesnešu augstākās padomes Tiesnešu sekcija pieņēma lēmumu Nr. 1519/2024 (pielikumā), ar kuru tā konstatēja, ka, reģistrējot Tieslietu ministrijas pārvaldītā domēna just.ro datorus un serverus tiesās, tiek radīta ievainojamība, kas var ietekmēt tiesu varas neatkarību. Šajā gadījumā tika ņemts , ka tehniskie pasākumi, kuru mērķis ir centralizēt tiesu aprīkojumu un centralizēti uzglabāt datus ārpus tiesu varas, nekādā veidā nevar būt svarīgāki par tiesu varas neatkarības garantijām, kas ir tiesiskuma pamatpīlārs.
8. Saskaņā ar apņemšanos veidot atklātu dialogu Tieslietu padome **17.09.2024. gada 17.09.2024.** pieņēma Tieslietu ministrijas uzaicinājumu piedalīties sanāsmē, lai apspriestu padomes uzsvērtos nopietnos konstitucionalitātes jautājumus, raugoties no ieceres centralizēt tiesu IT infrastruktūru ministrijas līmenī.
9. Tikšanās laikā ministrs parādīja, ka drošības risinājums, kas novērš ievainojamības, jau ir ieviests, un Tieslietu ministrijai vairs nav iespējams piekļūt tiesnešu datoriem. Attiecīgo diskusiju laikā principiālā līmenī tika panākta vienošanās, ka paredzētā izstrādājamā sistēma nevar palikt izpildvaras pārziņā, bet tā ir jānodod tiesu varas iestādei, un viens no variantiem ir iespēja iesaistīt Augsto kasācijas un tieslietu tiesu. Vienlaikus tika panākta vienošanās turpināt diskusijas tehniskā līmenī darba grupā, kā arī nosūtīt ministrijai Padomes rakstisku nostāju, kurā būtu iekļauta likumdošanas un tehniskā analīze, kurā būtu uzsvērti ierosinātie risinājumi.
10. Attiecībā uz minēto tehnisko darba grupu optimālā tehniskā risinājuma noteikšanai Padome pieņēma ministrijas uzaicinājumu piedalīties tehniskajā sanāsmē **24.09.2024. gadā.**
11. Šajā gadījumā tika konstatēts, ka ministrijas ierosinātā IT arhitektūra paredz ECRIS serveru iekļaušanu Tieslietu ministrijas pārvaldītājā domēnā, un ministrija saglabās privilēģijas, kas tai ļaus turpināt piekļūt tiesu sniegtajai informācijai, neatkarīgi no papildu konta (Enterprise) izveides, kas tiks nodots Augstajai kasācijas un tieslietu tiesai.

12. Līdz ar to Padomes pārstāvji konstatēja, ka tāds tehniskais risinājums, kādu ierosina ministrija, kas paredz tiesu aprīkojuma reģistrēšanu kopējā domēnā, kuru pārvalda ministrija, pat gadījumā, ja tiek izveidots uzņēmuma konts, ko pārņem Augstā kasācijas un tieslietu tiesa, ir tiešā pretrunā ar principiem, kurus Tiesnešu padome ir noteikusi ar Tiesnešu sekcijas lēmumu Nr. 1519/2024.

Šajās koordinātēs tika uzskatīts par lietderīgu lūgt Tieslietu ministrijai nodot Augstākajai tiesnešu padomei Tieslietu ministrijas pilnvaras IT jomā attiecībā uz tiesām, ņemot vērā, ka digitalizācijas procesam ir nepieciešamas īpašas tehniskās un vadības zināšanas, ko labāk var nodrošināt padome, kas sastāv no tiesu pārstāvjiem un tādējādi ir tiešā saskarē ar tiesu noteiktajām vajadzībām.

13. Tādējādi **26.09.2024. gada 26. septembrī** Tieslietu padome nosūtīja Tieslietu ministrijai Tieslietu padomes tehniskos priekšlikumus saistībā ar tiesisko regulējumu. Tika arī nolemts informēt Augstāko kasācijas un tieslietu tiesu par Padomes priekšlikumiem un pārējās tiesas par secinājumiem, kas izriet no tehniskās darba grupas darbības, kā arī konsultēties ar tām, lai izveidotu optimālu tiesu IT infrastruktūras arhitektūru, ievērojot tiesu varas neatkarības principu.
14. Šajā pašā kontekstā jāuzsver, ka saskaņā ar Likumu Nr. 303/2022 par personas datiem atbildīgā iestāde ir Tiesnešu augstākā padome.
Izmantojot ministrijas piedāvāto risinājumu, Padomei būtu praktiski neiespējami izpildīt attiecīgos atribūtus, jo tā vairs nebūtu datu fiziskais turētājs un tai vairs nebūtu tiešas piekļuves datiem, bet tikai starpnieka piekļuve, izmantojot IT sistēmas administratoru, proti, Tieslietu ministriju.
15. Vēl vienas nevēlamas sekas būtu tādas, ka Tieslietu ministrija kā sistēmas administrators kļūtu par vienīgo iestādi, kurai būtu tiesības noteikt sistēmas drošības politiku, kas netieši radītu iespēju noteikt, kuras IT lietojumprogrammas drīkst izmantot tiesu iestādēs. Tas ir pretrunā ENCJ Romas deklarācijai (2024).
16. Visbeidzot, jāsaaka vēl viena piezīme. To pašu IT infrastruktūras uzlabošanas procesu Tieslietu ministrija uzsāka attiecībā uz prokuratūrām, un šajā gadījumā ministrija izstrādāja un akceptēja tieši tādu arhitektūru, kādu pieprasa Tiesnešu augstākā padome, proti, centralizētu arhitektūru Ģenerālprokuratūras līmenī, ko administrē ģenerālprokurors. Būtībā prokuroru gadījumā tika akceptēta ideja, ka esošie dati būtu jāuztur un jāpārvalda sistēmā, nevis izpildvaras līmenī, savukārt tiesnešu gadījumā tas tiek noraidīts bez konsekvanta pamatojuma.
17. Lai gan patlaban situācija joprojām ir strupceļā, Padome ir saņēmusi neoficiālus ieteikumus no politiskā līmeņa, ka būtu labi panākt vienošanos.

Atbilstoši atvērtībai dialogam Padome tomēr atzīmēja, ka šie aicinājumi paredz iespējamu vienošanos ar ministrijas sākotnēji ierosinātajiem noteikumiem, neņemot vērā Padomes priekšlikumus, kurus saskaņā ar iepriekš izklāstītajiem argumentiem nevar pieņemt.

³¹Gan paziņojums presei, gan Sesīta spriedums tiesnešiem³² ir pievienoti pielikumā.

Attiecībā uz iespējamām tiesu neatkarības apdraudējumiem jāatzīmē, ka 2024. gadā nav saņemts neviens pieprasījums/referāts par tiesu varas neatkarības aizstāvību kopumā, kā arī Padomei nav iesniegta neviena konkrēta lieta par ietekmes uz tiesu sistēmas neatkarību esamību; Padome ar savu nodāļu starpniecību lēma tikai par trim iesniegumiem par tiesnešu profesionālās reputācijas aizstāvību (pieņemot vienu šādu lūgumu un noraidot divus citus iesniegumus par tiesnešu reputācijas aizstāvību) un prokuroru reputācijas aizstāvību (pieņemot trīs šādus lūgumus un noraidot vēl trīs par prokurora reputācijas aizstāvību), kā arī par iesniegumiem par tiesu varas neatkarības aizstāvību (pieņemti trīs šādi iesniegumi/pieprasījumi un viens noraidīts) un par valsts ministrijas prokuroru neatkarības un objektivitātes aizstāvību (pieņemts viens šāds iesniegums).

- **Sodni Svet/Slovēnijas Tieslietu padome**

2024. gadā Tieslietu padome ir turpinājusi centienus iesaistīties konstruktīvā un atklātā dialogā ar visiem trim atzariem. **Galvenā uzmanība tika pievērsta nekonstitucionalitātes novēršanai, kas konstatēta tiesnešu algu regulējumā, un pirmās tiesu reformai.** Pirmā no minētajām reformām attiecas uz tiesu neatkarību, bet otrā - uz tiesu efektivitāti un tiesnešu statusu. Vismazāk grūtību radās saziņā ar Tieslietu ministriju, kas pēc tiesu iestāžu iniciatīvas izstrādā jaunus tiesību aktus tiesu jomā. Līdz ar jauno Tieslietu padomes sastāvu tika atjaunota arī apņemšanās konstruktīvi sadarboties ar Augstākās tiesas priekšsēdētāju.

Tomēr parlamentam līdz 2024. gada janvāra sākumam bija jānovērš nekonstitucionalitāte, kas konstatēta noteikumos par tiesnešu algām (Konstitucionālās tiesas 2023. gada 1. jūnija lēmums U-I-772/21). Tā kā tas nav noticis, 2024. gada maijā Konstitucionālā tiesa, rīkojoties *ex officio*, pieņēma papildu lēmumu par iepriekš minētā lēmuma īstenošanas kārtību. **Pamatojoties uz šo papildu lēmumu, 2024. gada septembrī tiesnešiem pirmo reizi tika izmaksātas lielākas pamatalgas.** Tiesneši saņēma arī atalgojuma starpības kompensāciju ar atpakaļejošu spēku, sākot no 2024. gada janvāra, jo tas bija datums, līdz kuram likumdevējam bija jāīsteno Konstitucionālās tiesas lēmums. Tomēr Tieslietu padome piekrīt tiesnešiem, ka valdības izvēlēta algu pieauguma aprēķināšanas metodika pilnībā neīsteno Satversmes tiesas papildu lēmumu.

Saskaņā ar pamatalgas palielinājums bija jānosaka, korigējot tiesnešu algu pakāpju 2012. gada jūnija vērtību atbilstoši inflācijas līmenim laika posmam no 2012. gada jūnija līdz 2023. gada decembrim, kas bija 26,2 %. Saskaņā ar šo lēmumu tiesnešu algas tiek aprēķinātas un izmaksātas šādā veidā līdz brīdim, kad stāsies spēkā noteikumi, kas tiks pieņemti Lēmuma U-I-772/21 īstenošanai.

Tomēr pamatalgas faktiski ir palielinājušās tikai par 12,35 %, par lielu tiesnešu neapmierinātību. Tieslietu padome ierosināja, ka gadījumos, kad tiesneši nepiekrīt valdības aprēķiniem, viņiem ir iespēja ierosināt individuālus darba strīdus darba tiesās. Tāpat Tieslietu padome darba tiesām nodeva izskatīšanai vairākas sūdzības, ko tiesneši iesnieguši pret darba tiesām.

³¹ <https://www.csm1909.ro/PageDetails.aspx?FolderId=11498>

³² http://old.csm1909.ro/csm/linkuri/10_09_2024__117702_ro.pdf

tiesu priekšsēdētāju pieņemtie lēmumi par atalgojumu, kad tiesneši tika paaugstināti amatā (tiesneši bija lūguši piešķirt augstāku atalgojuma kategoriju, nekā noteikts likumā).

Jāatzīmē arī, ka pamatalgu palielinājums tikai daļēji novērš konstatētos antikonstitucionālos trūkumus, proti, to reālās vērtības samazināšanos kopš 2012. gada. Likumdevējam bija jārisina arī būtiskās disproporcijas starp tiesnešu amatu algu klasēm salīdzinājumā likumdevējas (un izpildvaras) funkciju algu klasēm, kas tika atzītas par neatbilstošām varas dalīšanas principam.

2024. gada oktobrī tika pieņemts Likums par valsts sektora algu sistēmas kopējiem pamatiem, kas (*cita starpā*) ir paredzēts, lai pilnībā īstenotu 2023. gada Konstitucionālās tiesas. Tieslietu padome bija iesaistīta šā likuma pieņemšanas procesā, taču tās piezīmes netika pilnībā pieņemtas. Joprojām saglabājas ievērojama neatbilstība starp zemākās pakāpes pirmās instances tiesnešu algu un deputāta minimālo algu, kas sasniedz sešas algu grupas, atbilst nedaudz vairāk nekā 19 % (no bruto algas), un acīmredzami atkal netika ņemts vērā deputātu saņemtais īpašais vienotas likmes pabalsts, kas svārstās no 500 EUR līdz 800 EUR neto. Likumdevējs nav ņēmis vērā Tieslietu padomes nostāju, ka attiecīgi būtu jāpalielina arī augstāko tiesnešu algu pakāpes un ka Augstākās tiesas tiesnešu algu pakāpes būtu vismaz jāsaskaņo ar ministru algām. **Tieslietu padome uzskata, ka jaunajā likumā nav noteikta konstitucionāli atbilstoša tiesnešu un deputātu algu salīdzināmība.** Turklāt Konstitucionālās tiesas lēmums netiks īstenots, kā tam bija jābūt no 2024. gada 4. janvāra, bet gan tikai pārejas periodā līdz 2028. gada janvārim daļēju summu veidā. Likums stāsies spēkā 2025. gada 1. janvārī.

Tieslietu padome pēc likuma pieņemšanas uzsvēra, ka, lai gan tā izprot tiesnešu vilšanos, tā norādīja, ka likumi, kuru mērķis ir visaptveroši regulēt amatpersonu un tiesnešu statusu, vēl tiek saskaņoti starp ministrijām. Tā atkārtoti apliecināja, pastāvīgi uzrauga izpildvaras un likumdevējvaras darbību un atbilstoši reaģēs gadījumos, kad tiks konstatēta Konstitucionālās tiesas lēmumu neievērošana vai iespējami tiesnešu neatkarības principa.

Likumdošanas procesā, lai pieņemtu jaunus tiesību aktus tiesu sistēmas jomā, tika pētītas arī iespējas finansiāli novērtēt tiesu iestāžu darbu, pārsniedzot vidējos kritērijus. Ņemot vērā to, ka tiesās samazinās atrisināto lietu skaits un pieaug tiesvedības ilgums, Tieslietu padome iestājās par to, lai izpētītu iespēju noteikt papildu atlīdzību tiesnešiem, kas izskata lietas citās tiesās (mobīlie tiesneši), īpaši sarežģītas lietas vai lietas, kas saistītas ar tiesneša drošības apdraudējumu. Turklāt Padome ierosināja tiesnešiem, kas izskata īpaši sarežģītas un sarežģītas lietas, sniegt nefinansiālu atbalstu, piemēram, papildu apmaksātu atvaļinājumu. Šos priekšlikumus neizskatīja apspriešanai. Tieslietu padome likumdošanas procesā turpinās aizstāvēt tādu tiesnešu atalgojuma regulējumu, kurā tiktu ņemti vērā visi tiesnešu darba īpašie aspekti un saglabāta profesijas cieņa. Tas ietver piemaksas pie algas (galvenokārt tiesneša amata nesavienojamības un mobilitātes dēļ) un pensionēto tiesnešu pensijas statusa regulējumu.

Pašreizējo divlīmeņu pirmās instances tiesu reformā ir ierosināta vietējo tiesu likvidācija, kuras galvenais mērķis ir izlīdzināt darba slodzi vienpadsmit tiesu apgabalos, tādējādi uzlabojot tiesu efektivitāti - svarīgs solis konstitucionālo tiesību aizsardzības jomā. Tieslietu padome ir paudusi atbalstu tiesu tīkla optimizācijai, izveidojot rajonus kā organizatoriskās pamatvienības un ieviešot vienotu pirmās instances tiesnesi. Tomēr tā ir konsekventi vērsusi uzmanību uz iepriekšējo pieredzi, kas gūta, īstenojot divas šāda veida reformas, kuru rezultātā tika kavēta tiesvedība un radās organizatoriski sarežģījumi. Tāpēc Padome uzmanību pievērta praktiskiem jautājumiem, kas varētu rasties, ja

vietējo tiesu atcelšana un atlikušo apgabaltiesu pārvaldība. **Tā uzskata, ka vietējo tiesu atcelšana ir pārmērīga iejaukšanās sistēmā, kas kopumā darbojas labi, un tāpēc atbalsta reformu tikai mazākā mērā.** Padome piekrīt tiesu administrācijas nodošanai tiesu apgabaliem, vietējo tiesu priekšsēdētāju funkciju atcelšanai un vienota pirmās instances tiesneša (rajona tiesneša) ieviešanai. Attiecībā uz vietējo tiesu tīklu būtu lietderīgi veikt analīzi, lai noteiktu, vai kāda no tām būtu jāatceļ, jo dažās darbojas tikai viens vai divi tiesneši, bet tajās strādā lielāks skaits valsts ierēdņu, kurus varētu efektīvāk pārcelt darbā citās tiesās. Saskaņā ar Tieslietu padomes viedokli galvenie instrumenti tiesnešu un tiesu administrācijas lielākai elastībai ir tiesnešu mobilitāte starp rajoniem, centralizēta tiesu administrācija rajonu līmenī un rajoniem pielāgota tiesvedības organizācija atsevišķās vietējās tiesās. Vienota (rajona) tiesneša ieviešana pirmajā instancē, kā ierosināts jauno likumu projektos, ļautu katram tiesnesim iztiesāt lietas gan vietējo, gan rajona tiesu jurisdikcijā.

Jaunā Tiesnešu likuma projekta izstrādē notika intensīvs apspriešanās process arī attiecībā uz **tiesnešu darba novērtēšanas, paaugstināšanas amatā, atalgojuma pabalstu un saistīto jautājumu regulējumu.** Tās ir izmaiņas ar potenciāli plašu ietekmi uz tiesnešu stāvokli, par kurām ir bijušas būtiskas viedokļu atšķirības starp tiesnešiem, Tieslietu padomi un likumprojekta iesniedzēju. Jaunākajā priekšlikumā jaunajam likumam lielā mērā saglabāta pašreizējā kārtība attiecībā uz tiesnešu darba novērtēšanu un paaugstināšanas amatā veidiem. Tieslietu padomes viedoklis, ka piemērotāka būtu automātiska tiesnešu paaugstināšana amatā un ka novērtēšana būtu jāveic tikai gadījumos, kad tiek saskatīts negatīvs sniegums, un gadījumos, kad tiek izvirzītas kandidatūras uz augstākiem tiesnešu amatiem, nav pieņemts. Tikmēr jaunā Tiesu likuma projektā ir būtiski definēti nosacījumi tiesneša pārcelšanai citā tiesību jomā vai apakšnozarē vai citā iekšējā organizatoriskajā struktūrvienībā. No procesuālā viedokļa tas novērš nekonstitucionalitāti tiesneša pārcelšanas pārsūdzības procesā, kas konstatēta Konstitucionālās tiesas 2024. gada 24. aprīļa lēmumā.

Iepriekš ir bijuši pretēji viedokļi par **Tiesu administrācijas uzraudzības dienesta**, kas kopš 2017. gada darbojas Tieslietu ministrijas ietvaros, nepieciešamību un kompetenci. Dienests uzrauga tiesu administrēšanu, jo īpaši tās organizāciju, atbilstību prasītajai tiesu darba kvalitātei, risinot tiesu administrēšanas jautājumus, tas uzrauga nodevu iekasēšanu un maksāšanu un Tiesas reglamenta īstenošanu. 2024. gadā Tieslietu padome vēlreiz pievērsās dienesta kompetences pārsniegšanai. Šoreiz tā atkārtoti uzsvēra, ka dienesta ar likumu noteikto pilnvaru īstenošana nedrīkst skart tiesu neatkarību un ir jāierobežo ar tiesu administrācijas pasākumiem saskaņā ar Tiesu likumā izklāstīto kompetenci un ierobežojumiem.

2024. gada beigās kriminālprocesa pret vienu no Slovēnijas ievērojamākajiem politiķiem laikā notika **publiski protesti pret tiesu varu.** Minētais politiķis vērsās pret sabiedrību ar izteikumiem, kurus Tieslietu padome identificēja kā tādus, kas grauj uzticību iestāžu darbībai. Tieslietu padomes ieskatā, publikas uzrunāšana ar izteikumiem par "korumpētu tiesu varu" rada bīstamu precedentu, no kura augstākajiem valsts varas pārstāvjiem vajadzētu atturēties. Tūlītējas atbildes neatkarīgās tiesu varas aizstāvībai nāca arī no Tieslietu ministrijas un parlamenta priekšsēdētāja.

- **Spānijas Consejo General del Poder Judicial**

CGPJ atjaunošana 2024. gada jūnijā ir ļāvusi pārvarēt iepriekšējās Padomes, kas vēl vairākus gadus pēc likumīgā pilnvaru termiņa beigām palika amatā, saspīlējumu ar valsts un citu konstitucionālo iestāžu pilnvarām.

Jaunās Padomes pilnvaras sākās pēc galveno parlamentāri pārstāvēto partiju konsensa, kas ļāva ar kvalificētu balsu vairākumu iecelt Padomes locekļus. Kad politiskais un likumdošanas posms CGPJ locekļu iecelšanai un ievēlēšanai ir pagājis, šī konstitucionālā iestāde darbojas pilnīgi normāli, pildot savas konstitucionālās un tiesiskās funkcijas bez politisko partiju iejaukšanās. Tādējādi CGPJ un tās locekļu funkcionālā neatkarība ir neapstrīdama.

Padomes attiecības ar citām valsts iestādēm ir veidotas un attīstītas pilnīgi normāli, ievērojot neatkarības, cieņas un iestāžu sadarbības principus. Tas ir bijis redzams pasākumos, kas veikti jauno Padomes pilnvaru pirmajos mēnešos, jo īpaši svinīgajā tiesu atklāšanā, kas notika Augstākajā tiesā un kurā Augstākās tiesas priekšsēdētājam un Padomei bija iespēja noteikt tās pilnvaru pamatvirzienus.

Padome, pildot savas funkcijas, garantē tiesnešu un vecāko tiesnešu neatkarību, pildot tiesnešu pienākumus. Viņš ir pilnīgi normāli piedalījies pastāvošajās apvienotajās komisijās ar citām iestādēm, jo īpaši ar Tieslietu ministriju, tajos jautājumos, ir dalīta kompetence vai kuros ir nepieciešama Tieslietu padomes uzklaušana.

Padome turpināja ziņot par tiesību aktu projektiem, kas tieši ietekmē tiesiskumu. Īpaši nozīmīgs bija galīgais apstiprinājums CGPJ astotā pilnvaru termiņa sākumā ziņojumam par jauno Kriminālprocesa likumu, kā arī ziņojumam par provizorisko Bērnu aizsardzības digitālajā vidē pamatlikuma projektu.

Jāatzīmē, ka Tiesnešu skola un tiesnešu un vecāko tiesnešu apmācība ir kļuvusi par vienu no Padomes prioritātēm, īpašu uzmanību pievēršot tās pienācīgai darbībai, tās darba pastāvīgai uzraudzībai ar Tiesnešu skolas un apmācības komisijas starpniecību, kā arī standartizētām saziņas attiecībām ar Barselonas centra vadību un personām, kas atbildīgas par sākotnējo un turpmāko apmācību.

Tas pats attiecas uz Padomes klātbūtni dažādos Eiropas un starptautiskajos tiesu iestāžu sadarbības tīklos, kuros turpina veidot alianses, lai strādātu pie atbilstošiem instrumentiem tiesu iestāžu neatkarības garantēšanai, arī attiecībā uz tās locekļu atbildību, atbilstošu apmācību un, visbeidzot, visiem tiem elementiem, kas var palīdzēt uzlabot valsts tieslietu dienestu.

Vēl viens vērā ņemams elements ir tas, ka ir izveidotas tā sauktās teritoriālās vocalías, kuru uzdevums ir normalizēt un regulēt attiecības starp CGPJ, vienoto konstitucionālo iestādi, un dažādām politiskajām un jurisdikcijas iestādēm 17 Spānijas autonomajās kopienās. Tas ļauj no pirmavota uzzināt jurisdikcijas vajadzības dažādās teritorijās, kā arī iespējamās pastāvošās disfunkcijas, un vienmēr Padomes kompetences ietvaros veicināt, informēt vai atbalstīt iespējamus uzlabojumus. Svarīga bija, piemēram, Padomes ātrā reakcija uz ārkārtas situāciju, radās Valensijā pēc postošās Dana upes pārcelšanās.

3. Ja saistībā ar Tieslietu padomi (tās darbību/neatkarību utt.) ir konstatētas kādas problēmas vai ieteikumi, kas minēti 2023. gada ziņojumā par tiesiskumu, vai citas valsts varas iestādes vai Padome ir tās risinājušas?

- **Bulgārijas Augstākā tiesu padome**

Augstākā tiesu padome jau ir saņēmusi Tieslietu ministrijas informācijas pieprasījumu un ir sniegusi savu ieguldījumu par veiktajiem pasākumiem, panākto progresu un attīstību Eiropas Komisijas ziņojuma par tiesiskumu attiecīgajās valstu nodaļās, kā arī par citām būtiskām izmaiņām, kas notikušas pēc 2024. gada janvāra.

- **Domstolsstyrelsen/ Dānijas Tiesu administrācija**

Pabeigt juridiskās palīdzības sistēmas pārskatīšanu, ņemot vērā Eiropas standartus par juridisko palīdzību.

Dānijas Tieslietu ministrija ir nolēmusi juridiskās palīdzības sistēmas pārskatīšanas uzdevumu nodot Retsplejerādet (Procesuālo tiesību padomei pie ministrijas). Šis lēmums pieņemts pēc tam, kad tika komiteja, kas sākotnēji tika izveidota 2020. gadā, lai ierosinātu juridiskās palīdzības sistēmas reformas. Komiteja kādu laiku nav darbojusies dažādu kavējumu un problēmu, tostarp COVID19 pandēmijas un tai sekojošo administratīvo prioritāšu dēļ.

Retsplejerādet tagad pārbaudīs juridiskās palīdzības sistēmu, tostarp tās mijiedarbību ar privātām juridiskās palīdzības apdrošināšanas shēmām. Šā soļa mērķis ir labāk sadalīt resursus un izmantot Retsplejerādet pieredzi juridiskās procedūras jautājumos. Precīzs darba uzsākšanas datums nav norādīts, taču uzdevumu nodošana liecina, ka darbs būtu jāsāk drīzumā.

Ieviest noteikumus par ministru "rotējošajām durvīm" un lobēšanu un nodrošināt pienācīgu kontroli attiecībā uz.

mantiskā stāvokļa deklarācijas, ko iesniegušas personas, kurām uzticēti augstākā līmeņa izpildvaras amati.

Ieteikums neattiecas uz Tiesu administrācijas iestādi. Tomēr 2024. gadā nav ieviesti jauni noteikumi attiecībā uz lobēšanu un "rotējošām durvīm" ministriem vai parlamenta locekļiem.

Turpināt reformēt Likumu par piekļuvi publiskiem administratīviem dokumentiem, lai nostiprinātu tiesības piekļūt dokumentiem, jo īpaši ierobežojot informācijas izpaušanas pieprasījumu noraidīšanas iemeslus, ņemot vērā Eiropas standartus attiecībā uz piekļuvi oficiāliem dokumentiem.

2024. gadā ir veiktas nelielas izmaiņas Likumā par piekļuvi publiskiem administratīviem dokumentiem, kuru mērķis ir uzlabot valsts darbinieku aizsardzību informācijas pieejamības jautājumos. Izmaiņas ietver divus grozījumus Likumā par piekļuvi publiskiem administratīviem dokumentiem un vienu grozījumu Administratīvo procedūru likumā. Šo grozījumu mērķis ir aizsargāt valsts darbiniekus no uzmācšanās, vardarbības un draudiem, jo īpaši tāpēc, ka noteikumi par piekļuvi informācijai dažkārt tiek ļaunprātīgi izmantoti, lai uzmācītos valsts darbiniekiem.

Attiecībā uz Publisko administratīvo dokumentu pieejamības likuma reformas procesu, lai nostiprinātu tiesības piekļūt dokumentiem, kā minēts ieteikumā, 2024. gadā arī ir panākts progress, izveidojot ekspertu komiteju, kuras uzdevums ir ierosināt grozījumus likumā, jo īpaši tos, kas reglamentē piekļuvi informācijai politisko lēmumu pieņemšanas procesā.

Pašreizējā Likuma par piekļuvi publiskiem administratīviem dokumentiem, kas stājās spēkā 2014. gada 1. janvārī, mērķis ir nodrošināt pārredzamību valsts iestādēs, lai atbalstītu informācijas un vārda brīvību, pilsoņu līdzdalību demokrātijā, valsts pārvaldes publisko pārraudzību, informācijas izplatīšanu plašsaziņas līdzekļos un uzticību valsts pārvaldei. Tomēr likums ietver arī vairākus izņēmumus, saskaņā ar kuriem noteikta veida lietas un dokumenti nav publiski pieejami. Tas attiecas uz iekšējiem darba dokumentiem, dokumentiem, ar kuriem apmainās ministrijas, un dokumentiem, kas sagatavoti ministriju konsultācijām.

Vairāki eksperti un politiķi ir kritizējuši likumu par to, ka tas aizēno politisko lēmumu pieņemšanas procesu pārredzamību, un parlamentārais ombuds ir secinājis, ka ar šo likumu ir būtiski ierobežota sabiedrības piekļuve informācijai. Jo īpaši trīs Likuma panti tika asi kritizēti par to, ka tie ierobežo tiesības piekļūt informācijai:

22. iedaļa: šī iedaļa bloķē publisku piekļuvi ministru un ierēdņu kalendāriem.

24. pants (Ministru dienesta noteikumi): Šī iedaļa ļauj atbrīvot dokumentu no publiskas piekļuves, ja tiek uzskatīts, ka dokuments tika apmainīts laikā, kad tas bija būtisks civildienesta padomam ministram.

27. panta 2. punkts (Parlamentārā politika noteikums): Šī iedaļa atļauj atbrīvot no publiskas pieejamības dokumentus, ar kuriem apmainās iestādes, ministrijas un parlamenta deputāti.

2017. gadā veiktajos novērtējumos ir uzsvēta nepieciešamība pārskatīt noteikumus, lai veicinātu atklātību. Tā rezultātā 2024. gadā tika izveidota ekspertu komisija, kuras mērķis ir ierosināt grozījumus likumā, kas palielinās sabiedrības piekļuvi informācijai par politisko lēmumu pieņemšanas procesiem, tostarp profesionālajiem novērtējumiem administrācijā.

Komitejas pilnvarojumā ir konkrēti paredzēts pievērsties Publisko administratīvo dokumentu pieejamības likuma 24. panta un 27. panta 2. punkta noteikumiem, taču var iekļaut arī citus pantus, kas palīdzētu sasniegt mērķi - palielināt sabiedrības piekļuvi dokumentiem, piemēram, 14. pantā noteikto lielākas pārredzamības principu. Savā priekšlikumā komitejai jāpatur prātā arī iekšējo politisko lēmumu pieņemšanas procesu un valdības iekšējo diskusiju aizsardzība.

Komiteja apsvērs arī piekļuves informācijas pieprasījumu izskatīšanas termiņus un iespēju ieviest maksu par šādu pieprasījumu izskatīšanu.

Visbeidzot, Dānijas Tiesu administrācija norāda, ka Tiesu administrācijas likumā, kas regulē tiesas dokumentu publisko pieejamību, nav veiktas nekādas izmaiņas.

- **Conseil Supérieur de la Magistrature Francija**

Padomei nav tiešas kompetences valsts politikas īstenošanā, tostarp tieslietu jomā.

Tādējādi no ieteikumiem, kas izriet no ziņojuma par tiesiskumu, pēdējie divi vispār neietilpst Padomes kompetencē (noteikumi par interešu pārstāvības darbībām, plašsaziņas līdzekļu organizācija), bet attiecībā uz pirmo (procedūru digitalizācija) Padome joprojām ir ļoti modra šajos jautājumos.

Cilvēkresursi ir viens no pozitīvajiem aspektiem, kas uzsvērti 2024. gada ziņojumā par tiesiskumu, taču Padome joprojām ir ļoti modra šajā jautājumā. Šis punkts ir tās darbību un pārdomu centrā. Tādējādi šajā jomā Padome uztur ciešus kontaktus ar tieslietu ministru un maksimāli izmanto savas prerogatīvas, sniedzot piekrišanu (vai nepiekrišanu) vai labvēlīgu (vai nelabvēlīgu) atzinumutiesnešu iecelšanā.

Turklāt tā cer, ka izsludinātie papildu darbinieki patiešām tiks pieņemti darbā, bet tiks nodrošināta to kvalitātes saglabāšana un to norīkošana atbilstoši tiesu vajadzībām.

- **Augstākā civiltiesību un krimināltiesību padome un Augstākā administratīvo tiesu padome Grieķija**

Tiesiskuma digitalizācija gan civillietu/ krimināllietu, gan administratīvajā jurisdikcijā, lai gan lēni, tomēr virzās uz priekšu. Lielākajā daļā tiesu ir iecelti preses tiesneši. Galvenais ieteikums par tiesu varas iesaisti Valsts padomes, Augstākās tiesas un Revīzijas palātas priekšsēdētāja un priekšsēdētāja vietnieka iecelšanā 2023. gadā nav ņemts vērā, jo iecelšanas kārtība ir noteikta Konstitūcijā. Diskusijas par grozījumiem Konstitūcijā šajā sakarā.

- **Tieslietu padome/Latvijas Tieslietu padome**

2024. gada ziņojumā par tiesiskumu ir šādi secinājumi:

Pamatojoties uz to, kā arī ņemot vērā citas izmaiņas, kas notikušas pārskata periodā, Latvijai tiek ieteikts: - Veikt pasākumus, lai nodrošinātu atbilstošus aizsargpasākumus pret nepamatotu politisko ietekmi pašreizējā Augstākās tiesas tiesnešu iecelšanas procedūrā, ņemot vērā Eiropas standartus attiecībā uz tiesnešu iecelšanu amatā.

Tieslietu padome un Tieslietu ministrija strādā pie grozījumiem likumā "Par tiesu varu", kas daļēji attiecas uz 2024. gada ziņojumā par tiesiskumu minētajiem jautājumiem.

- **Tiesēju Padome/Lietuvas Tieslietu padome**

Iepriekšējās tēmas.

- **Raad voor de Rechtspraak/The Netherlands Council for the Judiciary**

2023. gada ziņojumā par tiesiskumu tika sniegti divi ieteikumi, kas attiecas uz Nīderlandes Tieslietu padomes pienākumiem:

(1) Turpināt centienus novērst cilvēkresursu trūkumu un sarežģītus darba apstākļus tieslietu sistēmā.

Darba spiediens ir sarežģīts jautājums, jo darba spiedienam ir vairāki cēloņi un tas daļēji ir atkarīgs no cilvēka. Kā formulēts Īstenošanas programmā 2023-2025, "[...] darba spiediens joprojām galvenokārt ir darba apstākļu aspekts, kas darba vietā jārisina pašiem darbiniekiem un viņu vadītājiem". Ar projektu, kura mērķis ir risināt darba spiediena problēmu (projekts verlagen werkdruk), mēs vēlamies sniegt vadītājiem un darbiniekiem instrumentus, lai labāk tiktu galā ar darba spiedienu. Izmantojot šo projektu, mēs turpināsim ieguldīt līdzekļus informētības veicināšanā par darba slodzi 2025. gadā.

2024. gada 23. aprīlī neatkarīgais eksperts J. Vinters publicēja ziņojumu par tiesu iestāžu un prokuratūras darba slodzi. Ziņojumā ir 32 ieteikumi, kas ietver darba tirgus stāvokļa uzlabošanu, darba organizāciju, rūpes par pārslogotiem kolēģiem un atbalsta personāla un vietnieku izvietošanu. Ziņojumā ir iekļauti vērtīgi ieteikumi, samazināt tiesu iestāžu darba slodzi. Daži no šiem ieteikumiem jau tiek īstenoti. Tomēr vairākos ieteikumos ir paredzēta (institucionāla) atjaunošana vai izmaiņas.

Ziņojuma rezultātā tika izstrādāts īstenošanas plāns (Implementatieplan Werkdruk verdient blijvende aandacht). Tajā tika apkopotas pašreizējās un jaunās iniciatīvas, lai risinātu tiesu iestāžu darba slodzes problēmu. Tas attiecas uz vairākām ziņojuma ieteikumu kategorijām. Pirmā kategorija attiecas uz jautājumiem, kas saistīti ar darba apstākļiem. Pārējās kategorijas aptver gan efektīvāku darba organizēšanu un optimālu darbaspēka izmantošanu organizācijā, gan sadarbību starp tiesām. Piemēram, divi ieteikumi attiecas uz pieredzējušu juristu plašāku izvietošanu.

konsultantiem un juridisko atbalstu; tam būtu jāsamazina tiesnešu darba slodze. Ir arī ieteikumi, kas izpaužas kā aktīvāka tiesnešu iepriekšēja vadīšana. Tiesu iestādes sagaida, ka pirmstiesas virzība pirms tiesas sēdēm visās jurisdikcijās un dažādās lietās var samazināt tiesas sēžu skaitu un panākt ātrāku skaidrību lietas dalībniekiem. Pašlaik sekmīga pirmstiesas procesa virzība bieži vien beidzas ar lietas atsaukšanu izskatīšanai. Pašreizējais tiesu sistēmas finansēšanas modelis neparedz atbilstošu ieguldījumu aktīvai virzībai, kas pašlaik neļauj to īstenot.

Darba slodzes samazināšana ir arī viens no pašreiz notiekošo inovācijas projektu īpašajiem mērķiem. Veicot darbinieku apmierinātības aptauju 2025. gadā, tiks novērtēts, vai veiktie pasākumi ir veicinājuši sākotnējo darba slodzes samazināšanos.

(2) Nodrošināt atbilstošus turpmākos pasākumus pēc Valsts komisijas tiesiskuma jautājumos ieteikumiem, stiprinot iedzīvotāju tiesisko aizsardzību.

2024. gada 10. jūnijā Tiesiskuma darbības valsts komisija nāca klajā ar galīgo ziņojumu (lauztais tiesiskuma solījums), kurā bija iekļauti desmit priekšlikumi, kuru mērķis ir stiprināt pilsoņu tiesisko aizsardzību. Viens no tās daudzajiem vērtīgajiem ieteikumiem ir izveidot - īsumā - strukturālu dialogu starp valsts varām. Tiesu sistēma ir strukturāla dialoga starp likumdošanas, izpildvaru un tiesu varu atbalstītāja, un tāpēc ir ļoti gandarīta, ka šim ieteikumam ir ierādīta vieta jaunās valdības koalīcijas līgumā. Šādam dialogam būtu jākoncentrējas uz demokrātiskas tiesiskuma sistēmas darbību, piemēram, par netaisnīgiem vai ierobežojošiem tiesību aktiem.

- **Országos Bírói Tanács / Ungārijas Jucidial padome**

2024. gada ziņojumā par tiesiskumu norādīts, ka 2023. gada vidū Padomes pilnvaras bija ievērojami paplašinājušās. 2024. gada uzdevums bija nodrošināt, lai Padome varētu pienācīgi izmantot šīs ievērojami paplašinātās pilnvaras. Pašreizējais uzdevums joprojām ir nodrošināt, lai Padome varētu pienācīgi izmantot šīs pilnvaras.

- **Conselho Superior da Magistratura/CSM Portugāle**

Kā minēts atbildēs uz iepriekšējiem jautājumiem, problēmas, kas konstatētas saistībā ar Augstākās tiesu padomes darbību un tiesu varas un tiesnešu neatkarību, citi valsts atzari vēl nav apmierinoši risinājuši, lai gan ir minētas dažas iniciatīvas, lai pārvarētu dažus no šiem šķēršļiem tiesu sistēmā.

Padome savu kompetenču un pilnvaru robežās ir centusies risināt dažas no šīm problēmām. Šeit ir daži piemēri:

I. Augstā tiesnešu padome savā darba kārtībā ir iekļāvusi "jautājumus, kas saistīti ar digitālo vidi, kas ietekmē lietu izskatīšanu, tiesnešu aparatūru, datorprogrammām, tīkla infrastruktūru, apmācību un personalizētu tehnisko atbalstu". Kopš 2023. gada tā izstrādā un attīsta inovatīvus risinājumus, izmantojot RRP finansējumu aptuveni divu miljonu euro apmērā. Lai atbalstītu šīs iniciatīvas, Padome ir izveidojusi lietu elektroniskās apstrādes atbalsta grupu (GATEP), kuras mērķis ir veicināt tiesās izmantojamu IT rīku izstrādi un atbalstīt tiesnešus šo rīku izmantošanā.

Līdz 2024. gadam GATEP darbība būs vērsta uz četrām galvenajām jomām: palīdzība tiesām, risinot problēmas, ko rada lietu elektroniskā apstrāde, tiesnešu apmācība, jaunu tehnoloģisku risinājumu izstrāde tiesu sistēmas ikdienas problēmām un starptautiskā sadarbība.

- Attiecībā uz atbalstu tiesām GATEP galveno uzmanību pievērta ar elektronisko apstrādi saistīto problēmu identificēšanai un risināšanai, jo īpaši augstākajās tiesās. Tika veiktas izmaiņas CITIUS sistēmā, lai apelācijas tiesām būtu iespējams piekļūt visai pirmās instances tiesvedībai, ieskaitot audio atbalstu, un lejupielādēt tiesas rīkojumus Word formātā, tādējādi ietaupot laiku un palielinot ērtības.

- Apelācijas tiesās notika apmācības, kurās galvenā uzmanība tika pievērsta apelāciju elektroniskai apstrādei nepieciešamajiem tehnoloģiskajiem rīkiem. Tika veicinātas arī mācības dokumentu pārvaldības un mākslīgā intelekta jomā.

- Izstrādājot jaunus tehnoloģiskos risinājumus, GATEP sadarbojās ar universitātēm, lai plānotu nākotnes rīkus, un piegādāja trīs nelielas lietojumprogrammas: termiņu un procentu skaitītāju un attēlu skenēšanas pakalpojumu. GATEP strādā arī pie jauniem rīkiem, piemēram, tiešsaistes apmācības, diskusiju forumiem, sodāmības reģistru digitalizācijas un konvertēšanas, automatizētas indeksēšanas un judikatūras meklēšanas sistēmām.

Pirmās instances tiesām GATEP ir izveidojis arī ALTEC struktūru, lai sniegtu atbalstu ļoti sarežģītās lietās, palīdzot tiesnešiem pildīt uzdevumus, kas pēc būtības nav tiesiski, bet prasa lielu fizisku un garīgu piepūli, tādējādi ļaujot optimizēt procesuālās informācijas pārvaldību un iesniegšanu. Svarīgs instruments, ko izmanto ALTEC, ir SEGIP (Procesuālās informācijas pārvaldības sistēma), kuras mērķis ir uzlabot procesuālās informācijas pārvaldību un sniegšanu. Tas ietver dokumentācijas pārvaldību, testu organizēšanu un citus administratīvos uzdevumus, ļaujot tiesnešiem koncentrēties uz savu pamatdarbību.

II. Reaģējot uz Eiropas un valstu līmenī pieaugošajām bažām par profesionālu garīgo un fizisko labsajūtu, 2002. gada 30. oktobrī CSM apstiprināja arodveselības biroja (GSO) izveidi, kura mērķis ir veicināt tiesnešu veselību un drošību. Šī iniciatīva tiesībām uz pienācīgiem un drošiem darba apstākļiem, kas nostiprinātas valsts tiesību aktos un Eiropas Sociālo tiesību pilārā, kurā atbalstīta veselības aizsardzība un darba vides pielāgošana darba ņēmēju vajadzībām.

Pirmajā posmā šajā birojā darbosies organizācijas psihologs, kas koordinēs savu darbību ar ārējo arodslimību uzņemumu un tiesu vadības struktūrām, lai identificētu un mazinātu darba un psihosociālos riskus. GSO galvenie uzdevumi būs analizēt un uzlabot darba apstākļus, novērst arodslimības un nelaimes gadījumus, kā arī izstrādāt stresa vadības un izdegšanas novēršanas apmācības. GSO mērķis ir veicināt veselīgāku darba vidi, kas tieši ietekmēs tiesnešu dzīves kvalitāti un tiesu efektivitāti.

- **Rumānijas Tiesnešu augstākā padome**

Attiecībā uz tiesu sistēmas problēmām (tās darbību/neatkarību utt.) vai Padomes 2024. gada ziņojumā par tiesiskumu izmantoto pieeju mēs atzīmējam, ka 2024. gada EK ziņojumā par tiesiskumu - nodaļā par tiesiskumu Rumānijā - viens no ieteikumiem attiecas uz **uzsāktā procesa pabeigšanu, lai ņemtu vērā Venēcijas komisijas ieteikumus par tieslietu likumiem, tostarp izmantojot konsultācijas un novērtējumus, lai nākotnē turpinātu uzlabot tieslietu likumus.**

Šajā sakarā Tieslietu ministrijas izveidotajā darba grupā ministrijas līmenī Tiesnešu augstākās padomes pārstāvji piedalījās diskusijās par Venēcijas komisijas ieteikumiem:

1. Izveidot konkursa atlases procedūru tiesu/prokuratūru vadītāju vietnieku amatam;
2. amata pilnvaru termiņa pagarināšana (neatjaunojama) augsta ranga prokuroriem (DNA galvenais prokurors, DIICOT galvenais prokurors, Augstās kasācijas un tiesas prokuratūras ģenerālprokurors un viņu vietnieki, kā arī Augstās kasācijas un tiesas, DNA un DIICOT prokuratūras nodaļu vadītāji);
3. iespēju Înalta Curte de Casație și Justiție (Augstā kasācijas un tieslietu tiesa) Ģenerālprokuratūras ģenerālprokuroram jebkurā gadījumā atcelt piespriestos pasākumus.

Attiecībā uz **pirmo ieteikumu** Tiesnešu augstākā padome uzskatīja, ka spēkā esošais tiesiskais regulējums ir atbilstošs un ka nav vajadzības to grozīt, lai ieviestu obligātu intervijas raksturu iecelšanas procedūrā pirmās instances tiesu, tribunālu, specializēto tribunālu un apelācijas tiesu priekšsēdētāja vietnieka un nodaļas priekšsēdētāja amatā, kā arī šo tiesu piesaistīto prokuratūru attiecīgo funkciju veikšanā.

Šajā sakarā tika ņemts vērā, ka saskaņā ar likumu intervija, ieceļot šajos amatos, nav paredzēta kā obligāts procedūras posms, bet gan ir atstāta Augstākās tiesnešu padomes attiecīgās nodaļas ziņā.

Kā zināms, pirms priekšlikuma paziņošanas par iecelšanu amatā attiecīgajā Tiesnešu augstākās padomes nodaļā notiek darbietilpīga procedūra, ko detalizēti reglamentē likums.

Tādējādi katram pieteikumam cita starpā jāpievieno vadības funkcijai specifisku pienākumu izpildes projekts, kas sniedz izglītojošu informāciju par kandidāta vadības redzējumu un tā atbilstību tiesas vai prokuratūras vadītāja vadības koncepcijai.

Pamatojoties uz iesniegtajiem pieteikumiem, tiesas priekšsēdētājs vai prokuratūras vadītājs apspriežas ar tiesnešiem un prokuroriem, pēc tam viņi lūdz tiesas vai prokuratūras vadības kolēģijas atzinumu. Lai nodrošinātu šā atzinuma efektivitāti, likums prasa tā argumentāciju, pamatojoties uz vadības funkciju veikšanai būtiskiem faktoriem, kas saistīti ar kandidāta profesionālo kompetenci un to, kā to uztver tiesneši/prokurori.

Ja ir vairāki pieteikumi, tiesas priekšsēdētājs/prokuratūras vadītājs, pamatojoties uz saviem vērtējumiem un tiesnešu/prokuroru apspriedē izvirzītajiem jautājumiem, kā arī vadības kolēģijas atzinumu, veic sākotnējo novērtējumu minētajā procedūrā, pēc kura izvēlas vienu no pieteikumiem un iesniedz priekšlikumu iecelšanai amatā.

Priekšlikumam jābūt motivētam, norādot gan iemeslus, kuru dēļ izvēlēts konkrēts tiesnesis/prokurors, gan argumentus, kuru dēļ noraidīti citi pieteikumi.

Visus šos elementus atkārtoti izvērtē arī Tiesnešu augstākās padomes attiecīgā nodaļa. Šādā veidā sekcija gūst labumu no atbilstošas informācijas kopuma, kas iegūta no dažādiem avotiem, ar iespēju veidot kandidāta vadības profilu. Tajā pašā laikā gan projekts par vadītāja pienākumu izpildi, gan tiesas priekšsēdētāja/prokuratūras vadītāja veiktā analīze sniedz nodaļai izglītojošu perspektīvu par vadītāja redzējumu saderību.

Turklāt, ja tiek uzskatīts par nepieciešamu, nodaļai ir iespēja uzaicināt kandidātu uz interviju, lai pārliecinātos, ka informācija, kas nepieciešama iecelšanai amatā, ir pilnīga.

Šādos apstākļos spēkā esošais regulējums sniedz visas garantijas efektīvai atlases procedūrai, kurā izšķirošā loma ir Tiesnešu augstākās padomes nodaļai, kuras uzdevums ir iecelt amatā vadošo amatpersonu.

Protams, nodaļa neveic formālu iecelšanu, bet gan veic konkrētu analīzi par visiem likumā paredzētajiem aspektiem, un šī analīze var beigties gan ar pieteikuma pieņemšanu, gan noraidīšanu.

Šajā kontekstā tas, ka nopratināšana nav obligāta, praksē nav radījis nekādas grūtības, jo minētie tiesību akti ļauj veikt nopratināšanu visās situācijās, kad tas šķiet lietderīgi.

Turklāt, lai gan likums neprasa interviju, Augstākās tiesnešu padomes nodaļu praksē pastāvīgi tiek rīkotas intervijas, lai ieceltu priekšsēdētāja vietnieka un pirmā prokurora vietnieka vai ģenerālprokurora vietnieka amatā Apelācijas tiesai piesaistītajā prokuratūrā.

Attiecībā uz citiem vadošiem amatiem, kas netiek aizpildīti konkursa kārtībā, intervijas fakultatīvais raksturs nav jauns tiesību akts, bet gan tradicionāls risinājums, ko reglamentē Likums Nr. 303/2022.

Attiecībā uz **otro ieteikumu** Tiesnešu augstākā padome uzskatīja, ka pašreizējais tiesiskais regulējums, kas paredz trīs gadu vadības pilnvaru termiņu ar iespēju to vienreiz pagarināt uz vēl vienu trīs gadu termiņu, ir piemērots.

Regulas pamatojums ir jāsaista ar acīmredzamo lietderību novērtēt kandidāta vadības sniegumu pēc saprātīga vadības funkciju izpildes perioda, un trīs gadu pirmā pilnvaru termiņa ilgums efektīvi atbilst šādam mērķim. Tajā pašā laikā kandidātam, kurš ir pierādījis reālas vadības prasmes, ir iespēja izpildīt savus vadības mērķus kopumā 6 gadus ilgāk nekā ekspertu grupas ierosinātais 5 .

Spēkā esošais regulējums paredz priekšnoteikumus kandidāta vadības darbības novērtējuma veikšanai pēc trīs gadu pilnvaru termiņa beigām vadības amatā. Tikai tad, ja šā pirmā pilnvaru termiņa izpildītājs ir veicis efektīvu un kvalitatīvu vadību, spēkā esošais likums ļauj to

reinvestīcijas uz vēl vienu trīs gadu pilnvaru termiņu, tādējādi nodrošinot iespēju sasniegt pārvaldības funkcijas mērķus kopumā sešu gadu laikā.

No otras puses, spēkā esošie tiesību akti atbilst arī nepieciešamībai pēc vienotas pieejas tiesu sistēmas vadības funkciju pilnvaru ilgumam.

Tādēļ Padome uzskatīja, ka spēkā esošie tiesību akti ir piemēroti un ka kā papildu risinājums varētu būt vēl viens risinājums - noteikt četru gadu vadības pilnvaru termiņu ar iespēju tikai vienu reizi atjaunot uz vēl vienu četru gadu pilnvaru termiņu, kam vajadzētu aptvert visu tiesu sistēmas vadības pilnvaru termiņu ilgumu.

Attiecībā uz **trešo ieteikumu** Padome uzskatīja, ka nav lietderīgi atcelt iespēju Augstajai kasācijas un tieslietu tiesai piesaistītās prokuratūras ģenerālprokuroram jebkurā gadījumā atcelt jebkuru prokurora noteikto pasākumu nelikumības vai nepamatotības dēļ.

Kā zināms, uz prokuratūras darbību attiecas konstitucionālais princips.

hierarhiskās kontroles princips, kas skaidri noteikts Rumānijas Konstitūcijas 132. panta 1. punktā, atkārtoti publicēts.

Viens no veidiem, kā šis princips ir atspoguļots antikonstitucionālajos tiesību aktos, ir tieši iespēja Augstajai kasācijas tiesai piesaistītās prokuratūras ģenerālprokuroram apstrīdēt prokuroru pieņemtos pasākumus un risinājumus to prettiesiskuma vai nepamatotības dēļ (Likuma Nr. 304/2022 par tiesu organizāciju 68. panta 3. punkts).

Šis tiesību normas mērķis ir nodrošināt papildu garantiju, ka prokuratūras darbībā tiek ievērots likumības princips, kas ir nostiprināts arī atkārtoti publicētās Rumānijas Konstitūcijas 132. panta 1. punktā.

Tādējādi spēkā esošajos tiesību aktos ir transponēti konstitucionālie principi - likumība un hierarhiskā kontrole.

- kas ir prokuratūras darbības definīcijas.

Turklāt šo pilnvaru īstenošana, ko veic Ģenerālprokuratūras ģenerālprokurors Augstākajā kasācijas un tieslietu tiesā, praksē nav nekādas problēmas, tāpēc priekšlikumu to atcelt nevarētu pamatot ar nepilnībām vai darbības traucējumiem, kas konstatēti pašreizējā regulējuma piemērošanā.

Šādas papildu kontroles lietderība, ko veic Ģenerālprokuratūras Ģenerālprokurors Augstākajai kasācijas un tieslietu tiesai, ir vēl vairāk redzama tādu noziedzīgu nodarījumu gadījumā, kuros nav cietušās puses (piemēram, kukuļošana, ietekmēšanas tirdzniecība u. c.), kas varētu pārsūdzēt jebkuru nelikumīgu vai nepamatotu prokurora pieņemto risinājumu.

Tajā pašā laikā nav šaubu, ka prokuratūras tēlu var ietekmēt tas, ja plašsaziņas līdzekļos tiek atspoguļots prokurora pieņemtais risinājums, kas ir kritizējams no likumības vai pamatotības viedokļa. Šādā situācijā galvenajam prokuratūras darbības paudējam ir jābūt iespējai iejaukties, lai atjaunotu likumību, lai

prokuratūras konstitucionālo lomu, kuras izpildei tā ir tieši pakļauta. atbildīgs, netiek ietekmēta.

No otras puses, Augstajai kasācijas un tieslietu tiesai piesaistītās prokuratūras ģenerālprokurora iespēja atspēkot jebkuru prokuroru pieņemto pasākumu par prettiesiskuma pamata neesamību nav tāda, kas varētu ietekmēt viņu neatkarību. Šo pilnvaru īstenošana nekādā veidā neiejaucas prokurora darbībā, kurš var brīvi pieņemt pasākumus, kurus viņš uzskata par likumīgiem un pamatotiem, pilnīgas neatkarības apstākļos. Augstajai kasācijas un tieslietu tiesai piesaistītās prokuratūras ģenerālprokurors var iejaukties tikai pēc tam, kad prokurors ir izdevis rīkojumu par pasākumu, veicot likumības un pamatotības kontroli, kurai ir tieši tāda pati vērtība jebkurai citai kontrolei, ko saskaņā ar likumu veic attiecībā uz prokurora vai tiesas pieņemtajiem tiesas aktiem. Šajā kontekstā Augstajai kasācijas un tieslietu tiesai piesaistītās prokuratūras ģenerālprokurors rīkojas kā tiesu iestāde un pildot likumā paredzētās funkcijas, un tādējādi nevar runāt par jebkāda subjekta, kas nav tiesu sistēmas pārstāvis, iesaistīšanu tiesvedības procesā.

Tajā pašā laikā Padome uzskatīja, ka nevar pieņemt arī risinājumu, ka ģenerālprokurors var iejaukties tikai īpašos, skaidri noteiktos gadījumos, jo, piemērojot likumības principu, nevar noteikt priekšrocības kritērijus. Gluži pretēji, šā principa piemērošana ir jāmeklē visos prokurora pieņemtajos risinājumos neatkarīgi no tā, vai tie attiecas uz lietu izbeigšanu vai citiem pasākumiem.

- **Sodni Svet/Slovēnijas Tieslietu padome**

Attiecībā uz Slovēnijas Republikas Tieslietu padomi 2024. gada ziņojumā par tiesiskumu nav sniegti ieteikumi.

- **Consejo General del Poder Judicial Spānija**

Atbilstoši likumā noteiktajam pilnvarojumam CGPJ ir uzsākusi darbu, lai sagatavotu ziņojumu par atbilstošu standartu izvērtēšanu, lai garantētu tiesnešu un vecāko tiesnešu līdzdalību Tieslietu padomes locekļu iecelšanā. Šos darbus koordinēja četru locekļu grupa, kas tika īpaši pilnvarota veikt pētījumus un uzklaušīšanas, kuras viņi uzskatīja par būtiskām. Ziņojums būtu jāpabeidz līdz 2025. gada 6. februārim, lai to iesniegtu Padomes plenārsēdei, kurai tas būtu jāapstiprina ar 3/5 locekļu kvalificētu balsu vairākumu pirms iesniegšanas Parlamentam.

Padome ir ņēmusi vērā Eiropas Komisijas 2024. gadā izdotā ziņojuma par tiesiskumu ieteikumus un priekšlikumu, saņēmusi un uzsākusi procedūras, lai pabeigtu 2024. gada decembrī Eiropas Komisijas nosūtīto jauno apsekojumu, kas pašlaik tiek gatavots un tiks nosūtīts Eiropas Komisijai līdz noteiktajam termiņam (2025. gada 24. janvārim).

Izveidota jaunā padome, iecelts priekšsēdētājs un uzsākta iestādes normāla darbība, ir turpināta vakanto amatu, kas saistīti ar disciplinārlietas ierosinātāja (kuram piešķirta kompetence par tiesnešu un vecāko tiesnešu atbildības lietu izmeklēšanu) un inspekcijas vadītāja iecelšanu.

Ir izveidotas visas reglamentētās komitejas, kā arī jaunas komitejas, kuru mērķis ir organizēt Padomes darbību saskaņā ar efektivitātes un pārredzamības kritērijiem.

Jaunā padome strādā pilnīgi normāli un pilnīgi autonomi, uzņemoties tiesu varas pārvaldes uzdevumus, garantējot tiesnešu un vecāko tiesnešu neatkarību viņu jurisdikcijas darbībā, savu kompetenci atlases un apmācības jomā, kompetenci, kas saistīta ar tiesnešu karjeras locekļu disciplinārbildību, pētījumu un ziņojumu sagatavošanu par dažādām notiekošajām juridiskajām reformām, kā arī sadarbību ar citiem valsts atzariem.